

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

Ο καθένας αξίζει τόσο, όσο αξίζουν εκείνα
για τα οποία κοπιάζει.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΡΗΛΙΟΥ (*Τα εις Εαυτόν, Ζ, γ*)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Μαγνητοθεραπεία και Ίατρική	411
N. Παράσχη: Ή Ζωή	414
Π.Δ. Αναγνώστου: Άποσπάσματα διδασκαλιών Β. Ίωαννίδη	416
Ό Τζόφρεϊ Χόδσον άναπτύσσει τί κινδύνους συνεπάγεται ό Πνευματισμός	418
Μαρίας Σ. Θεοχάρη: Ένας βυζαντινός βίος του Βουόδα	421
Ό νόμος του Κάρμα όπως τον έρμηνεύει ή Έλενα-Πετρόβνα Μπλαβάτσκι στο βιβλίο της «Τό κλειδί τής Θεοσοφίας»	425
N. Σρί Ράμ: Γνώθι δι' έαυτόν	442
K. Γρηγοριάδη: α) Ό Άδελφός, β) Ίππόδαμος εκ Θουρίου	443
Χαραλ. Μπάρακλη: Ή άνταμοιβή του καλού και ή τιμωρία του κακού	447
Παν. Δ. Αναγνώστου: Πώς άποκτάται ή συνείδηση των άνωτέρω κόσμων (συνεχεια από τά προηγούμενα)	454
Χρ. Σ. Σολομωνίδη: Στην Ίερή Γή του Άπόλλωνος	461
Μίρκα Κωτσαρίδη: Ή «Θεοσοφική Έταιρεία» μπροστά στα μη-τικά της καθήκοντα ένόψει του νέου έτους	475
Πρόγραμμα Όμιλιών	479
Μεταξύ μας	482

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήναι Τηλ. 362.0702

Ιδρυτής ● ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ιδιοκτησία ● Θεοσοφική Εταιρία εν Ελλάδι
Εκδότης-Διευθύντης Πολ. Αντζακας
Συντακτική Επιτροπή Π. Αναγνώστου, Π. Παπασιλωτης
Έτος 38ον ● Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1993 ● Τεύχος 209

ΜΑΓΝΗΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ

Ο ηλεκτρομαγνητισμός έχει αρχίσει να χρησιμοποιείται από πολλά χρόνια στην Ιατρική. Στις περισσότερες χώρες του κόσμου (Αμερική, Αγγλία, Ιταλία, Γαλλία, Ιαπωνία) έχει πλέον φτάσει στο στάδιο ρουτίνας.

Τα πρώτα πειράματα που είχαν σχέση με τον ηλεκτρο-μαγνητισμό έγιναν από τον Παράκελσο τον 16ο αιώνα. Τις αρχές των έρευνών του τις πήρες από τους Αιγυπτίους, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν τους φυσικούς μαγνήτες για θεραπεία διαφόρων ασθενειών τους.

Τον εικοστό αιώνα διάφορες σχολές έρευνών δημιουργήθηκαν ανά τον κόσμο.

Εδώ θα ασχοληθούμε με τη γαλλική σχολή για τους εξής βασικούς λόγους. Οί συσκευές της σχολής αυτής είναι μικρότερες σε όγκο, παράγουν ηλεκτρομαγνητικό πεδίο και ηλεκτρικό πεδίο (UHF) συγχρόνως και χωριστά το ένα από το άλλο, περιλαμβάνουν μία γκάμα από επαγγελματικές συσκευές για χρήση στο ιατρείο, νοσοκομείο, φυσιοθεραπευτήριο, ινστιτούτα αισθητικής, μέχρι άτομικές για χρήση από ιδιώτες (μετά από έγκριση ιατρού ή φυσιοθεραπευτή) στο σπίτι με σκοπό τη γρηγορότερη θεραπεία.

Τά πεδία πού παράγονται από τίς συσκευές είναι ύψηλης συχρότητας.

Πώς όμως ένεργούν τό ήλεκτρομαγνητικό πεδίο και τό ήλεκτρικό πεδίο γιά νά επέλθει ή θεραπεία;

Πειράματα απέδειξαν, ότι υπάρχει διαφορά δυναμικού μεταξύ πάσχουσας και ύγειους περιοχής. Αύτή ή διαφορά δυναμικού ονομάζεται δυναμικό κακώσεως.

Μπορούμε νά πούμε βλέποντας τό φαινόμενο από μία φυσικο-χημική όπτική γωνία τής Ιατρικής, ότι οι όργανικές κακώσεις προκαλούν μία διατάραξη τής ίσορροπίας του δυναμικού. Αύτη η διατάραξη τής ίσορροπίας, ή όποία πραγματοποιείται έσωτερικά και έξωτερικά τής κυτταρικής μεμβράνης, προκαλεί τήν αντίστροφη τής άντλίας K Na.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τήν είσοδο Na στό έσωτερικό του κυτάρου μαζί μέ H₂O (νερό) και τό σχηματισμό οίδημάτων ή φλεγμονών.

Η ένέργεια των δύο πεδίων (ήλεκτρομαγνητικού και ήλεκτρικού) κάθετα τό ένα στό άλλο στή φορά διαδόσεως, είναι αντιοίδηματώδης και άναπλαστική και άσκειται μέσω ενός μηχανισμού έπαναπολώσεως των κυτταρικών μεμβρανών και μιās νευροίσορροπίας των βιοχημικών διεργασιών των ιστών.

Τό ήλεκτρομαγνητικό και ήλεκτρικό πεδίο πολώνουν τό κύτταρο και του δίνουν τήν ένέργεια πού χρειάζεται γιά νά έλθει σέ ήλεκτροστατική ίσορροπία, έπαναφέροντας τήν άντλία K Na στή σωστή της φορά.

Έτσι έξέρχεται τό H₂O (νερό) από τό έσωτερικό του κυτάρου, μειώνεται τό οίδημα ή ή φλεγμονή και τό κύτταρο έπανέρχεται στήν πρωτέρα φυσιολογική κατάσταση.

Η άρχή των έρευνών έγινε από τήν όρθοπεδική και συγκεκριμένα στήν πόρωση των καταγμάτων και έπανεξετάσθηκε σέ όλες τίς μορφές των όρθοπεδικών κακώσεων.

Μετά από χρήση των συσκευών τά αποτελέσματα είναι θεαματικά. Σέ κανονικές κλινικές συνθήκες έχουμε μείωση του χρόνου όστέωσης σέ μεγάλο ποσοστό. Έκει όμως πού έχουμε μεγάλη διαφορά στό χρόνο θεραπείας είναι σέ είδικές συνθήκες πού υπάρχει δυσκολία στήν πόρωση. Σέ έλάχιστο χρονικό διάστημα άρχίζει νά έμφανίζεται πόρωση στό κάταγμα και νά έπακολουθεϊ ή ίασή του.

Άντιπροσωπευτική άπάντηση στα ποσοστά θεραπείας μάς δίνεται από τή Γαλλία (Hopitaux De Paris) από τον Prof. Docteur Alain Patel. Έπί 383 διαφορετικών όρθοπεδικών παθήσεων και

τραυματολογίας παρατηρήθηκε 78% πλήρη ίαση, 12% μερική και 9,2% αδρανεία.

Κατά τη θεραπευτική αγωγή, δεν υπάρχει κανένας ιδιαίτερος λόγος παρακολούθησης, διότι δεν δημιουργούνται παρενέργειες. Αύτός ο τρόπος θεραπείας δεν παρουσιάζει κανένα θερμικό φαινόμενο και μπορεί να εφαρμοσθεί σε συνδυασμό με άλλες μορφές θεραπείας όπως ραδιοθεραπεία, χημειοθεραπεία κ.λπ. Η ένταση του πόνου ελαττώνεται σταδιακά με τη μείωση του οίδηματος ή της φλεγμονής.

Η ενεργός θεραπευτική διεισδυτική ικανότητα των συσκευών είναι 25-30 cm.

Το πεδίο θεραπείας είναι πολύ μεγάλο: Χρόνιες παθήσεις (ψευδαρθρώσεις, άτονα έλκη, οστεώσεις κ.λπ.), όξειες παθήσεις (τεντινίτιδες, λουμπάκο, όσφυαλγίες, ισχυαλγίες, αυχενικό σύνδρομο κ.λπ.), τραυματιολογίες των σπόρ, δερματοπάθειες, νευρομυϊκή χαλάρωση, στην αίσθητική για ένυδάτωση, σύσφιξη, ανόρθωση, ενεργοποίηση της λέμφου, λιποδιάλυση, απορρόφηση καλλυντικών κ.λπ.

Η θεραπεία των πασχόντων σημείων είναι ριζική. Καμία παρενέργεια δεν έχει ποτέ αναφερθεί. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση των συσκευών από τις εγκύους και από άτομα τα οποία έχουν καρδιακό βηματοδότη.

Έκτος από τα θεραπευτικά αποτελέσματα οι συσκευές έχουν και παυσίπονο δράση. Αύτη είναι αποτέλεσμα της σταδιακής ριζικής αποκατάστασης της ηλεκτροστατικής ισορροπίας των κυττάρων των πασχουσών περιοχών.

Η θεραπεία γίνεται σε συνεδρίες διάρκειας μισής ώρας. Σε όρισμένες περιπτώσεις χρειάζεται να επαναλαμβάνονται δύο φορές την ημέρα και για περισσότερη ώρα. Η αύξηση του χρόνου συνεδρίας έχει γρηγορότερα αποτελέσματα χωρίς επιπτώσεις.

ΕΦΗΜ. ΚΕΡΔΟΣ 16/10/1992

Η ΖΩΗ

N. ΠΑΡΑΣΧΗ*

Ἡ ζωὴ θεωρεῖται ἀπὸ τινὰς ὡς δύναμις αὐθύπαρκτος ἐποπεύουσα καὶ κινουσα τὴν ὕλην.

Ἄλλὰ τίς ἡ δύναμις αὕτη; Πηγάζει ἀπὸ προσωπικὴν θεότητα ἢ ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπον φύσιν;

Εἶναι ἡ δύναμις αὕτη τί τό οὐσιαστικόν ἢ δὲν εἶναι οὐσία; ἀλλὰ οὐδὲν τό μὴ οὐσιαστικόν ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει.

Ἐάν εἶναι οὐσία τί εἶδους οὐσία εἶναι αὕτη;

Εἶναι γνωστόν κατὰ τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφίαν καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐμπειρίαν ὅτι ὑπάρχουσι δύο οὐσίαι. Ἡ μία εἶναι ὑλική, ἥτις εἶναι καὶ ἀτομικὴ κατὰ τὴν σύστασιν, ἡ δὲ ἕτερα εἶναι αἰθερικὴ μὴ ὑλική, ὄχι ἀτομικὴ, ἀλλὰ συνεχῆς πρὸς ἑαυτήν. Ἐτέρα τρίτη οὐσία ἐν τῇ φύσει δὲν εἶναι γνωστὴ μέχρι σήμερα.

Θά ἦτο λογικόν λοιπόν νά ὑποθέσῃ τις ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ιδιότης τῆς μιᾶς ἐκ τῶν δύο τούτων οὐσιῶν, ἢ καὶ τῶν δύο.

Ἡ ἀρχαία φιλοσοφία καὶ ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ἐντοπίζουσι τὴν ιδιότητα τῆς ζωῆς εἰς τὴν ὑλικὴν οὐσίαν, ἥτις εἶναι καὶ μήτηρ πάσης ζωοφόρου μορφῆς ἐν τῇ φύσει.

ΥΛΗ. ΑΤΟΜΙΚΗ ΟΥΣΙΑ

Ἡ ἐμπράγματος ἐπιστημονικὴ γνῶσις χαρακτηρίζει τὰ ἄτομα τῆς ὕλης ἀποτελούμενα ἀπὸ σωματίδια διαφόρου ἐνεργείας καὶ ἐνθέσεως καὶ ἠλεκτρικῆς φορτίσεως.

Κάθε ἄτομον ἔχει ἓνα κεντρικόν πυρῆνα μὲ θετικὴν ἠλεκτρικὴν φόρτισιν καὶ ἓναν ἀριθμὸν ἄλλων σωματιδίων μὲ ἀρνητικὴν ἠλεκτρικὴν φόρτισιν, πάντων περιφερομένων περὶ τοῦ κεντρικοῦ θετικοῦ πυρῆνος, εἰς διαφόρους τροχιάς. Ἐκαστον τῶν σωματιδίων τούτων ἔχει ἐν ἑαυτῷ καὶ ἴδιαν περιστροφικὴν κίνησιν, περιστρεφόμενον περὶ τὸν ἄξονά του.

Πλέον των κινήσεων τούτων τῶν σωματιδίων τοῦ συγκεκριμένου ἀτόμου τῆς ὕλης, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι δυνάμεις αἰ ὅποια συνδέουσι τὰ σωματίδια ταῦτα καὶ συγκρατοῦσι αὐτὰ ἐν τῷ χώρῳ τοῦ ἀτόμου μεταξύ των ὥστε νά ἰσορροποῦσι αὐτὰ ἐν κινήσει κατὰ τροχιάς. Αἱ δυνάμεις αὐταὶ ἀναπτύσσονται καὶ ἐκφράζο-

* Βιβλ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ & ΠΝ. ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

νται με δύο αντίσταθμιζόμενες και ισορροπούσας ιδιότητες. Η μία εκφράζεται ως κεντρομόλος και η άλλη ως φυγόκεντρος. Αποτέλεσμα δέ τῶν δύο τούτων ιδιοτήτων είναι νά ἐμφανίζη τὸ ἄτομον παλμὸν ἢ συστολικὴν καὶ διαστολικὴν κίνησιν.

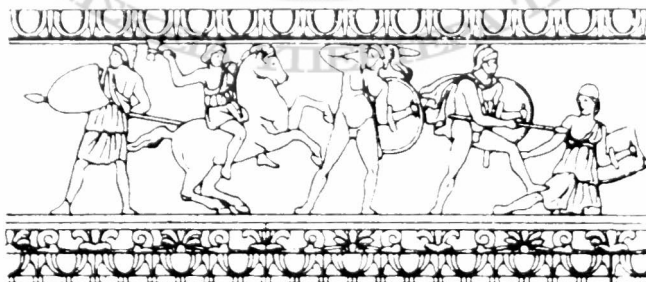
Κατὰ τὸν Πυθαγόρα καὶ τὸν Δημόκριτον ἡ μὲν συστολή ἢ κεντρομόλος ιδιότης, ἐθεωρεῖτο ἡ πρωταρχικὴ ιδιότης τῆς κινήσεως. Ἡ δὲ διαστολή ἢ φυγόκεντρος ιδιότης, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς.

Τοῦτο συμφωνεῖ με τὸν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης νεώτερον καθορισμὸν τῆς οὐσίας τῆς ὕλης ὅτι αὕτη *εἶναι κίνησις καὶ θερμότης ἢ ζωή*. Ἡ ζωὴ επομένως θά ἤδυνάτο νά λεχθῆ ὅτι εἶναι ιδιότης τῆς ὕλης.

Τὸ ὑλικὸν τοῦτο ἄτομον, κίνησις καὶ ζωή, τὸ περιβάλλει ἐτέρα οὐσία μὴ ἀτομικὴ, ἀλλὰ συνεχῆς πρὸς ἑαυτὴν καλουμένη οὐσία χώρου ἢ αἰθῆρ ἢ παγκόσμιον ἐνωτικὸν δυναμικὸν πεδίων.

Τῆς οὐσίας αὐτῆς ἐκδηλος νόμος εἶναι ἡ ἐνέργεια ὑπὸ τὰς διαφοροὺς αὐτῆς μορφάς ἐμφανεῖς καὶ ἀφανεῖς γνωστὰς καὶ ἀγνώστους. Ἔχει ἀπειρὸν ἐλαστικότητα καὶ κυματοειδῆ κίνησιν, διαφοροῦ μήκους καὶ συχνότητος κύματος.

Αὗται αἱ δύο οὐσῖαι, ἡ μία με κίνησιν καὶ ζωὴν, καὶ ἡ ἄλλη με ἐνέργειαν ἀποτελοῦσι αὐτὴν ταυτὴν τὴν φύσιν ὡς ὑπαρξιν καὶ πᾶσαν αὐτῆς ἐκδηλώσιν εἰς μορφάς, δυνάμεις, ἐνεργείας, ἐν τῷ ἀπειρῷ χρόνῳ καὶ χώρῳ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΕΠΙΜ. Π.Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

- Όταν αι άρχαί τοῦ έσωτερισμοῦ διαρρέουσιν έκ τῶν ναῶν καί περιέρχωνται εἰς γνώσιν ἀνθρώπων μὴ καταλλήλων, μοιραίως ὑφίστανται ἀλλοιώσεις καί διαστροφάς.
- Ἡ ἀποδοχή τοῦ νόμου τῆς Μετενσαρκώσεως ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν συνειδητὴν ἀναγνώρισιν καί ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων.
- Εἶναι πολὺ δύσκολο γιὰ τὸν ἄνθρωπο ν' ἀποβάλη τὸν ρύπον τῶν παθῶν καί τῶν προλήψεων, ὥστε νά ἡμπορέσῃ νά ἀτενίσῃ πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὴν αἰωνίαν καί χωρὶς πάθη ζωὴν.
- Ἡ φυσιολατρεία καί ἡ πνευματοδοξία ἦσαν οἱ δύο πόλοι περὶ τοὺς ὁποίους περιστρέφετο ἡ έσωτερικὴ γνώσις, πού έπορεύετο ἀπὸ τὰ Ἱερά τῆς ἀρχαίας παραδόσεως.
- Τὸ πνεῦμα, σάν ὠριμάση καί φωτισθῆ, εἶναι δυνατόν νά ξεφύγῃ ὀριστικὰ ἀπὸ τὸ σφικτὸ ἀγκάλιασμα τῆς ὕλης καί νά πετάξῃ γιὰ πάντα σέ ἐπίπεδα θεϊκά, σέ ὕψη οὐράνια.
- Ἡ πραγματικότης δέν εἶναι δυνατόν νά ἐρευνᾶται μόνον μέ τὸν ὀρθολογισμό καί τὴ θετικὴ ἐπιστήμη. Ὁ ἄνθρωπος δέν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ ὕλη. Ὑπάρχει καί ἐκεῖνο πού οἱ θρησκεῖες καί ἡ φιλοσοφία ὀνομάζουν ψυχὴ.
- Ἡ έρευνα πρέπει νά γίνεται μέ τὸ νοῦ ἐλεύθερο ἀπὸ προλήψεις. Ἡ ἀλήθεια θά πρέπει νά ἀναζητᾶται παντοῦ, χωρὶς νά μπαίνουνε στὴν έρευνα ὄρια.
- Ἡ ἀρετὴ καί ἡ γνώσις ἐχαρακτήριζαν τὸ ἀρχαῖο Ἱερατεῖο, ὅταν ἡ λατρεία ἦταν στὴν ἀκμὴ τῆς.
- Ἡ ἐπιστημονικὴ έρευνα, ἰδίως τοὺς τελευταίους αἰῶνας, ἔδωσε πολλές ἀλήθειες στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ περιορισμένες μόνον στὰ ὕλικά πράγματα.
- Οἱ μῦθοι τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας, μέσα στὶς ἀλληγορίες τους καί στὶς μεταφορικὲς τους περιγραφές, καλύπτουν ἀλήθειες πνευματικές, πού ἔχουν σχέσι μέ τὴν ἀνέλξι τῆς ψυχῆς τοῦ ἐξαγνισμένου ἀνθρώπου καί τὴν ἀπολύτρωσί τῆς ἀπὸ τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινο, μέ τὴν πνευματικὴ ἄνοδο τῆς ἀγνῆς ψυχῆς, πού κυήθη καί τελέσθη στὰ ἀρχαῖα Μυστήρια.

- Η έσωτερική παράδοσις είναι η σοφία αίωνων, πού έχει άκτινοβολήσει από τα αρχαία Ίερά. Είναι μία πηγή θεία, πιο πέρα από την συνηθισμένη αίσθησι και τό λογικό του συνηθισμένου ανθρώπου.
- Χωρίς γερό σώμα, χωρίς υγεία, πώς μπορεί νά προσδεύσει ή ψυχή; Τό ανθρώπινο σώμα, καθώς έλεγαν οι σοφοί, είναι ό οίκος τής ψυχής, πού πρέπει νά τόν προσέχωμε και νά τόν τιμούμε.
- Η φιλοσοφία δέν είναι μόνο μερικές γνώσεις, έστω και ύψηλές, αλλά είναι έργα. Εφαρμογή τών αρχών στό βίο.
- Χρειάζεται προπαρασκευή για τις μεγάλες αλήθειες, ήθική και νοητική. Χρειάζεται ή κάθαρσις από τις κακίες, πού δίνει την άγνότητα, την άπαραίτητη αυτή βάσι για τις μεγάλες πραγματοποιήσεις.
- Πρώτα γεννιέται ή άγνότης στην ψυχή και ύστερα ή ψυχή φωτίζεται. Η άγνότης είναι εκείνη πού εκμαιεύει τό φώς. Την μεγάλη αυτή αλήθεια την βλέπομε νά τονίζεται στις αρχαίες παραδόσεις.

Ε Κ Λ Ο Σ Η
ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΥΤΩΝ
ΠΟΥ ΛΥΣΤΥΧΟΥΝ
ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΝΙΤΣΑ

Α Σ Τ Ε Ρ Ο Φ Ω Τ Ε Ι Ν Ε Ι Ρ Ο Σ
 Α Σ Τ Ε Ρ Ο Φ Ω Τ Ε Ι Ν Ε Ι Α

(Εκδ. ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ)

Ὁ Τζόφρεϊ Χόδσον ἀναπτύσσει τί κινδύνους συνεπάγεται ὁ Πνευματισμός

(Theosophy in New Zealand)

Χωρίς ἀμφιβολία, πολλά ἀξιόλογα στοιχεῖα ἔφθασαν στὸν κόσμο μέσω τοῦ πνευματισμοῦ. Ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ καὶ σκέψις ἠπειλοῦντο σοβαρὰ κατὰ τὸν περασμένο αἰῶνα, ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς ὑλιστικῆς ἐξελίξεως καὶ τὶς ἐκδηλώσεις ἐπαρκειᾶς τῶν μεγάλων ὑλιστικῶν ἐπιστημόνων Δαρβίνου, Χαϊγκελ, Χάξλεϋ, Τίνταλ, Σπένσερ καὶ ἄλλων. Τότε, τὰ φυσικῶς ἀνεξήγητα φαινόμενα, προσκάλεσαν, ἰδιαίτερα στὴν Ἀμερικὴ, κατὰ τὸ δεῦτερο ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος, τὸ σπάσιμο τῆς κρούστας τῆς ὑλιστικῆς σκέψεως, ἢ ὅποια ἐξαπλώνετο στὸν Δυτικὸν κόσμο. Ὁ κόσμος ὀφείλει, λοιπόν, εὐγνωμοσύνη στὰ μέντιουμ καὶ στοὺς διαισθητικούς.

Τὸ χρέος αὐτὸ ἐπαυξάνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, χάρις εἰς τὴν ἐργασία τῶν διαμέσων, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐπίσθησαν, ὀρθῶς ἢ πεπλανημένως, περὶ ὑπάρξεως ζωῆς μετὰ θάνατον, καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων βρῆκαν παρηγορίαν στὸν πόνο τους. Περαιτέρω, μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ δὲν ἐκινοῦντο ἀπὸ καθαρῶς πνευματικὸ ἐνδιαφέρον, μετεστράφησαν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν θρησκείαν, χάρις εἰς τὶς ἐμπειρίας καὶ τὶς διδασκαλίαις τοῦ πνευματισμοῦ.

Ἀνακύπτει ὅμως ἓνα πρόβλημα στὸν μελετητὴ, ὁ ὁποῖος θὰ ἠθέλε ν' ἀποκτήσῃ γνῶσιν διὰ τῆς ψυχικῆς ἐρεύνης, διότι ἐὰν πειραματισθῇ ὁ ἴδιος, ὅπως εἶναι φυσικὸ νὰ συμβῇ ἀργότερα ἢ γρηγορότερα, θ' ἀντιμετωπίσῃ τοῦλάχιστον πέντε δυσκολίας.

Ἡ πρώτη δυσκολία συνίσταται στὸ γεγονός ὅτι, ἀκόμη καὶ ὅταν εἶναι βεβαιωμένη ἡ ἐντιμότης τοῦ διαμέσου, ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς ἐπικοινωνῶν ἢ ἐλέγχων εἶναι ἀόρατος. Ἡ ιδιότης τοῦ βασίζεται μονάχα στὴν δική του δήλωσι. Ἐὰν δὲ πρόκειται νὰ ἐκτιμηθῇ ἢ ἀξία τοῦ ἀπὸ τὶς διδόμενες διδασκαλίαις, ἢ παγκόσμια ἐμπειρία μᾶς λέγει ὅτι δὲν ἔχει ποτὲ δοθεῖ τίποτε πού νὰ ὑπολογίζεται ὡς φιλοσοφικὴ ἢ πνευματικὴ ἀλήθεια, πού δὲν εὐρίσκετο ἤδη καὶ μάλιστα σὲ πολὺ μεγαλύτερη πληρότητα στὶς διδασκαλίαις τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἀνατολικῆς φιλοσοφίας.

Ἡ δευτέρη δυσκολία ἀνακύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι εἶναι πρακτικῶς ἀδύνατον στὸν μὴ διορατικὸ σπουδαστὴ, κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς «σεάνς», νὰ ξεχωρίσῃ τὸν ὑποτιθέμενον ἀόρατον ἐπικοινωνόν μὲ τὶς συνειδητὲς ἢ μὴ σκέψεις τοῦ μεσάζοντος ἢ τῶν λοιπῶν παρόντων.

Ἡ τρίτη δυσκολία εἶναι ὅτι καμμία ἢ ἔστω ἐλάχιστες ἀπὸ τίς ἀνακοινώσεις περὶ ὑπερφυσικῶν κόσμων, δυνάμεων καὶ ὄντων δὲν μπορεῖ νὰ ἐλεγχθῆ, ἐκτὸς ἐάν ὁμοιες ἐρωτήσεις τεθοῦν παραλλήλως σὲ ἄλλα διαμέσα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν μέθοδο αὕτη προκύπτει συγκρούσεις γνώμων καὶ ἐνίοτε τελεία ἀντίθεσις, ὥστε ὁ σπουδαστὴς εἶναι δύσκολο νὰ διαλέξη καὶ νὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ μία πηγὴ γιὰ γνώσεις.

Ἡ τέταρτη δυσκολία εἶναι ὅτι σὲ καμμία «συνεδρίασι» δὲν ἀνευρίσκεται ἐπικοινωνιῶν δυνάμενος νὰ χειρισθῆ κάθε ἐπιλεγόμενον θέμα. Κατὰ κανόνα, πρόκειται γιὰ ἐπικοινωνιῶν «μέσου ὄρου», ὁ ὁποῖος περιορίζεται στὸν δικὸ του ἢ δικὸ τῆς, διανοητικὸν χώρον, ἐνῶ οἱ εἰδικοί σὲ ὠρισμένα τμήματα γνώσεων σπανίως ἐκδηλώνονται. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι μία γενικότης καὶ ἀοριστία, ὡσὰκις ὁ διερευνῶν ἐπιχειρεῖ νὰ ζητήσῃ μία σαφὴ ἐπιστημονικὴ ἢ μεταφυσικὴ ἀνακοίνωσι. Ἡ Θεοσοφικὴ ἐξήγησις εἶναι ὅτι μετὰ θάνατον ὀλίγοι ἢ καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς πνευματικῶς ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους δὲν ἐνδιαφέρονται νὰ προσέρχονται σὲ πνευματιστικὰ συνεδριάσεις. Τὸ κέντρον τοῦ δικοῦ τους ἐνδιαφέροντος εἶναι στὸ νοητικὸν πεδίου, παρὰ στὰ χαμηλότερα ἀστρικά, ἐπομένως χάνουν πολὺ συντομα τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ φυσικὸν καὶ τὰ κατώτερα ἀστρικά πεδία, ἂν ὄχι καὶ πάραυτα μετὰ τὸν θάνατον. Ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν θεοσόφων διδασκάλων ξεरोμε ὅτι οἱ ἀνθρώπινες πνευματικὲς ὑπάρξεις ἀδυνατοῦν νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ διάμεσα, ἐνῶ τὸ δύναται μόνον ἀστρικά σώματα ἢ «κελύφη».

Πέμπτη, ἀλλ' ὄχι καὶ τελευταία δυσκολία εἶναι ὅτι στὸν ἐπόμενον κόσμον, ὅπως καὶ σὲ τοῦτον ἐδῶ, ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη ἀνθρώπων, καλῶν, κακῶν καὶ ἀδιάφορων. Μὲ σπάνιες ἐξαιρέσεις—ὅπως ἦταν ἡ περίπτωσις τοῦ Σέρ Ἄρθουρ Κόναν Ντούλ, ὁ ὁποῖος, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὑπεστήριζε τίς θεοσοφικὰς διδασκαλίαις—διδασκαλίαις μὲσω μέντιουμ ἀπὸ πνευματικῶς προηγμένες ὀντότητες εἶναι σπάνιες. Βεβαίως ἔχουν διατυπωθεῖ ἰσχυρισμοὶ περὶ λήψεως διδασκαλιῶν ἀπὸ μεγάλους διανοητάς, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν Βούδδα, ἢ διερευνήσις ὁμως δὲν τοὺς ἐπιβεβαίωσε. Ὁ ἴδιος ὁ δέκτης δὲν μπορεῖ νὰ ἐλέγξη. Τοῦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῆ ὡς πλεονέκτημα, ἀλλὰ ἓνας ἐρευνητὴς δὲν τὸ ἀποδέχεται. Μάλιστα, τοῦτο θὰ ἔτεινε στὴν ἐξαφάνισι τῆς πνευματικῆς του πρωτοβουλίας.

Υπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος, πολὺ μεγαλύτερος κίνδυνος. Ἀπὸ τὴν στιγμὴ πού θ' ἀποφασίση νὰ πειραματισθῆ προσωπικῶς μετὰ μεσαζόντων, θ' ἀρχίσουν ν' ἀπειλοῦνται ἡ φυσικὴ, ἠθικὴ καὶ νοη-

τική του υγεία. Όμιλώ εκ πείρας, διότι επί 50 περίπου έτη προσέφερα τις υπηρεσίες μου ως σύμβουλος εις περιπτώσεις θεραπειας πασχόντων από πνευματιστικήν έμπειρία.

Ποιό είναι τό συμπέρασμά μου από τίς παρατηρήσεις αυτές; Μήπως θα ήτο δυνατόν, άπαξ αναγνωρισθί ό κίνδυνος τής αποκτησεως γνώσεων διά παραδόσεως του νοϋ σέ όντότητες άόρατες και άνεξέλεγκτες, θά εύρίσκετο άλλη μέθοδος προτιμητέα; Ύπάρχει τέτοια μέθοδος; Ύπάρχει όδός πρός τό διανοητικό και πνευματικό φώς;

Βεβαίως! Και εύτυχώς! Η μέθοδος και ή όδός πού οδηγούν μέ ασφάλεια και χωρίς κίνδυνο είναι άφ' ενός ή μελέτη τής Θεοσοφίας και άφ' έτέρου ή άσκησις τής Γιόγκα χάριν αυτο-φωτισμοϋ. Αί δύο αυτές μέθοδοι μπορούν νά δώσουν στό άτομον όχι μόνον άπόκρυφες, φιλοσοφικές και πνευματικές γνώσεις, αλλά και τήν εύτυχία για τήν άρμονία στή ζωή.

Ή Θεοσοφία μου έδίδαξε τουλάχιστον ένα πράγμα πού έλπίζω νά μή τό ξεχάσω ποτέ. "Ότι Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι ΕΝΤΟΣ μας, καθώς και η ΣΟΦΙΑ και ή ΓΝΩΣΙΣ. Στήν πεμπουσία της ή Θεοσοφία δέν είναι ή έξωτερική σοφία από έναν έξωθεν Θεό, αλλά είναι ή σοφία του έντός ήμών Θεοϋ. «Όυκ οϊδατε ότι ναός Θεοϋ έστε και τό πνεϋμα του Θεοϋ οικεί έν υμίν; (Α' Κορινθ. Γ' 16). Σκοπός του ανθρώπου πρέπει νά είναι ό αυτο-έλεγχος. Ή απερίσκεπτη υπαγωγή τής προσωπικής θελήσεως στόν έλεγχο άλλου δέν μπορεί νά οδηγήση στόν φωτισμό.

"Ας ένθυμηθούμε και τί έλεγε ή Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκου στό «Χρυσά σκαλοπάτια τής άτραπού πρός τήν γνώσιν»:

Ζωή καθαρή. Νοϋς άνοικτός. Αγνή καρδιά. Πνεϋμα ζωηρό. Πνευματική άντίληψις άσυσκότιστη. Άδελφικότης πρός όλους. Έτοιμότης προσφοράς και άποδοχής συμβουλών. Αϊσθημα καθήκοντος πρός τόν Διδάσκαλο. Πρόθυμη ύποταγή στις έντολές τής Άλήθειας. Θαραλλέα άντοχή στήν προσωπική άδικία. Έλεύθερη διακήρυξις άρχών. Γενναία υπεράσπισις τών θυμάτων τής άδικίας. Συνεχής ένατένισις του ανθρώπινου ιδεώδους προόδου και τελειοποιήσεως, σύμφωνα μέ τήν ιερή έπιστήμη - αυτά είναι τά χρυσά σκαλοπάτια τής πνευματικής κλίμακος πρός άναρρίχησιν του Μαθητοϋ πρός τόν Ναόν τής Θείας Σοφίας.

Geoffrey Hodson

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ιδών κάποτε ξένον εις Λακεδαιμόνα έτοιμαζόμενον για κάποιαν έορτήν, μέ ζήλον πολύν, παρετήρησε: Άνήρ άγαθός ού πᾶσαν ήμέραν έορτήν ήγεϊται; Και ό Πλούταρχος προσθέτει: Και πάνυ γε λαμπράν, εί σωφρονούμεν.

“Ένας βυζαντινός βίος του Βούδδα

ΜΑΡΙΑΣ Σ. ΘΕΟΧΑΡΗ

Πολλές από τις εκκλησίες, κυρίως στην Βόρειο Ελλάδα, ανάμεσα σε άλλες τοιχογραφίες τους έποικοδομητικού περιεχομένου έχουν και την ακόλουθη: Ένας άνθρωπος κυνηγημένος από ένα μονόκερω έχει αναρριχηθῆ σ’ ένα δένδρο, τις ρίζες του οποίου κατατρώνουν δυο ποντικοί. Η αλληγορική αυτή παράσταση φαίνεται στον σημερινό προσκυνητή ακατανόητη, γιατί έχει τελειώς ξεχαστή τὸ κείμενο πού τὴν ἔχει εμπνεύσει. Κι’ ὅμως στὸν μεσαίωνα τὸ θέμα αὐτὸ ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ λαϊκώτερα τῆς χριστιανικῆς τέχνης.

Εἶναι ἡ αλληγορία τῆς γλυκύτητος τοῦ κόσμου. Ἐκεῖνος πού ἀψηφᾷ τὴν μέλλουσα ζωὴ καὶ ἐπιδίδεται στὶς ἀπολαύσεις τῆς σάρκας μοιάζει μὲ τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο πού κυνηγημένος ἀπὸ ἕνα μονόκερω εἶναι ἐτοιμὸς νὰ πέση σὲ βαραθρὸ συγκρατεῖται ὅμως ἀπὸ τὰ κλαδιά ἑνὸς δένδρου. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ μονόκερως τὸν ἀπειλεῖ καὶ τὸ βαραθρὸ χάσκει μπρὸς στὰ πόδια του, κί’ ἐνῶ οἱ ρίζες τοῦ δένδρου κατατρώνονται ἀπὸ τὸν χρόνο, πού συμβολίζεται ἀπὸ δυὸ ποντικούς, ἕναν λευκὸ (ἡ μέρα) κί’ ἕναν μαῦρο (ἡ νύχτα), ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος ἀνακαλύπτει στὰ φύλλα τὰ τοῦ δένδρου λίγες σταγόνες μέλι. Τότε λησμονεῖ τὸν κίνδυνο καὶ ξεχνιέται νὰ μυζᾷ τὴν λιγοστὴ γλύκα ἀπὸ τὸ φύλλωμα.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ ἕνα πολὺ διαδεδομένο βυζαντινὸ κείμενο: τὸν «Βίος καὶ πολιτεία τῶν ὁσίων πατέρων Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ». Οἱ δυὸ αὐτοὶ ὅσοι εἶναι ἐγγεγραμμένοι στὸ εὐρολόγιο τόσο τῆς ὀρθοδόξου (26 Αὐγούστου) ὅσο καὶ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας (27 Νοεμβρίου). Ὁ «βίος» ἐν συντομία ἔχει ὡς εἰς:

Στὶς Ἰνδίες ζεῖ ἕνας ὁμορφος καὶ δυνατὸς βασιλεὺς, ὁ Ἀβεννήρ. Φοβερός δικτῆς τῶν χριστιανῶν, ζεῖ μέσα στὴν τρυφὴ καὶ τὴν ἀκολασία. Ἀποκτᾷ ἕνα γιό, τὸν Ἰωάσαφ, γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ ἀστρολόγοι τοῦ προλέγουσιν μέλλον λαμπρό. Ὅμως ὁ πιὸ σοφὸς ἀπὸ τοὺς ἀστρολόγους ἀναγγελεῖ ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Ἰωάσαφ δὲν θὰ εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», γιὰ τὴν θὰ ἀσπασθῆ τὸν Χριστιανισμὸ. Περίτρομος ὁ Ἀβεννήρ χιτίζει πανῶριο παλάτι καὶ κλείνει μέσα τὸν γιό του μὲ νέους καὶ ὡραίους αὐλικούς πού ἔχουν διαταγὴ νὰ μὴ τοῦ μιλήσουν ποτὲ γιὰ τίς ἀσχήμιες τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ σύντομα γεννιέται στὸν Ἰωάσαφ ἡ ἐπιθυμία νὰ γνωρίσῃ τὸν κό-

σμο. Ζητᾶ καὶ λαμβάνει τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν πατέρα του νὰ κάμη μερικούς περιπάτους γύρω ἀπ' τὸ παλάτι. Ἐκεῖ συναντᾷ ἕναν τυφλό, ἕνα λεπρό κι' ἕναν γέρο. Μαθαίνει ἔτσι, πὼς ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται σ' ἀρρώστιες καὶ πὼς κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀποφύγη τὸν θάνατο.

Στὸ μεταξύ, ἕνας ἐρημίτης, ὁ Βαρλαάμ, παίρνει τὸ θεῖο μήνυμα νὰ πλησιάσῃ τὸν Ἰωάσαφ. Ντυμένος ἔμπορος κατορθώνει νὰ εἰσχωρήσῃ στὸ παλάτι καὶ νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν πρίγκηπα, στὸν ὁποῖο ἀποκαλύπτει τὴν Ἱερά Ἱστορία. Ὁ Ἰωάσαφ ἀσπάζεται τὸν χριστιανισμό καὶ βαπτίζεται. Ἄλλ' ὁ παιδαγωγὸς τοῦ πρίγκηπα πού τὸ μαθαίνει, εἰδοποιεῖ τὸν βασιλέα. Ἀπαρηγόρητος ὁ Ἄβεννὴρ γιὰ τὸ πάθημα τοῦ γιοῦ του προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν μεταπείσῃ. Προσκαλεῖ μάγους καὶ νεαρές κοπέλλες γιὰ νὰ βάλῃ τὸν ἡγεμονόπαιδα σὲ πειρασμό, ἀλλ' αὐτὸς μένει ἀκλόνητος στὴν πίστη του. Κατορθώνει μάλιστα νὰ ἐκχριστιανίσῃ τὸν πατέρα του μαζί μὲ ὅλον τὸν λαό. Μοιράζει τὰ ὑπάρχοντά του στοὺς φτωχοὺς καὶ χιτίζει ναοὺς σ' ὁλόκληρο τὸ βασιλεῖό του. Ὅταν ὁ βασιλεὺς –πατέρας του πεθαίνει, ἀπαρνεῖται τὸν θρόνο του καὶ ἀναχωρεῖ στὴν ἔρημο σὲ ἀναζήτησιν τοῦ δασκάλου του. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες τὸν βρίσκει καὶ ζεῖ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς κοντὰ του μὲ προσευχὰς καὶ νηστεία. Μετὰ τὸν θάνατό τους, τὰ λείψανα τῶν δύο ἁγίων μεταφέρονται μὲ μεγάλες τιμὲς στὴν πρωτεύουσα.

***

Το κείμενο αὐτό, ὅπως δηλώνεται σὲ μερικά χειρόγραφα, λ.χ. στοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰβήρων 463 – προέρχεται ἀπὸ «τὴν χώραν τῶν Ἰνδιῶν»: «Ἱστορία ψυχοφελῆς ἐκ τῆς ἐνδωτέρας τῶν Αἰθιοπῶν χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ...».

Ἦδη ἀπὸ τὸν 16ον αἰῶνα ὁ Πορτογάλος ἱστορικός Diego de Couto ἐπέσημανε χτυπητὰς ἀναλογίες ἀνάμεσα στοὺς «βίους» τοῦ Ἰωάσαφ καὶ τοῦ Βουδδα. Διερωτᾷ ὅμως μήπως ἡ ἱστορία τοῦ Βουδδα εἶχε ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὴν παράδοση τοῦ Χριστιανοῦ ἁγίου.

Ἡ παρατήρησις τοῦ Πορτογάλου ἱστορικοῦ δὲν βρῆκε καμὴ ἀπήχησι. Πολύ ἀργότερα, τὸ 1859, ἕνας Γάλλος ἐπιστήμων, ὁ Laboulaye σὲ μιὰ βιβλιοκρισίᾳ γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν «AVADANAS» τῆς κινεζικῆς δηλαδὴ παραλλαγῆς τοῦ βίου τοῦ Βουδδα, ἐπέσυρε τὴν προσοχὴ στὰ κοινὰ ἐπεισόδια τῶν «βίων» τοῦ Ἰωά-

σαφ και του Βουδδα. Ενα χρόνο αργότερα, ο F. Liebrecht σε μία σημαντική μελέτη του: «Die Quellen des Barlaam und Josaphat» επιχειρούσε τον παραλληλισμό των δυο «βίων». Και οι δυο «άγιοι» είναι παιδιά βασιλέων και εξαιρετικής ωραιότητας. Οι αστρολόγοι προφητεύουν ότι ο Ιωασαφ συναντά τον τυφλό, τον λεπρό, τον υπερήλικα, όπως ο Βουδδας, κι' ανοίγει συζήτηση για την αρρωστεια και τον θάνατό με τον παιδαγωγό του, όπως ο Βουδδας με τον άμαξηλάτη του. Ιωασαφ και Βουδδας αποσυρνται στην έρημο. Ο Ιωασαφ ντυνεται τα ρούχα ενός ζητιάνου όπως ο Ziddhartha αλλαζει την πριγκιπικη του στολή με την παληα στολή του κυνηγού. Το επεισόδιο του μάγου που φέρνει στον ηγεμονόπαιδα την ωραία πριγκιπισσα περικυκλωμένη από δαιμόνια έχει την αντίστοιχια του στην παλη που διεξάγει ο Βουδδας ενάντια στην ωραία ARSARA, την κόρη του θεού MARA και στα κακά πνευματα. Οι αλληγορικές διηγήσεις του χριστιανικού «βίου» είναι κι' αυτές δανεισμένες από τους μυθους του Βουδδα.

...

Ποια εποχή και από ποια οδό η ιστορία του Βουδδα εισήλθε στην χριστιανική λογοτεχνία και στο Βυζάντιο;

Το κείμενο από τις Ινδίες ταξίδεψε στην Περσία και στον Αραβικό κόσμο – η πρώτη σύνταξη έγινε σε γλώσσα π ε χ λ ε β ι που είναι η φιλολογική περσική γλώσσα. Από κει πέρασε στην Ίβηρια και στο Βυζάντιο: η γεωργιανή και ελληνική παραλλαγή είναι οι παλαιότερες. Η λατινική μετάφραση, έγινε αργότερα: ένα χειρόγραφο της Βιβλιοθήκης της Νεαπόλεως μάς πληροφορεί πως η λατινική παραλλαγή του «Βίου» έγινε από το ελληνικό κείμενο «τό έκτον ετος της βασιλείας του Κωνσταντίνου του Μονομαχου», δηλαδή το 1048. Από αυτήν πάλι έγιναν οι μεταφρασσεις σ' όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Γνωρίζουμε σήμερα εξήντα μεταφρασσεις του αρχικού κειμενου.

Πολλά ελληνικά χειρόγραφα φέρουν σαν συγγραφέα τον Ιωάννη Δαμασκηνό. Ενα χειρόγραφο των Ιεροσολυμων έχει ως τίτλο: «Βίος και πολιτεία των όσιων πατέρων ήμών Βαρλαάμ και Ιωάσαφ και ψυχική ωφέλεια συγγραφείσα παρά του όσιωτάτου πατρός ήμών Ιωάννου Δαμασκηνού». Ένα άλλο χειρόγραφο στην Βιβλιοθηκη της Βουλής Αθηνών τιτλοφορείται: «Ιστορία όπου ωφελεϊ πολύ την χωραν των μαύρων ινδιάνων προς την Ιερουσαλήμ

εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα τὴν εἶπον καὶ τὴν ἐφανέρωσαν: καὶ ἐγγράφη παρὰ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ». Ἐάν εἶναι ἔτσι ὁ ἰνδικὸς μῦθος πέρασε στὰ ἑλληνικὰ τὸν 8ον αἰῶνα.

Ἄλλα πάλι χειρόγραφα ἀναφέρουν σὰν συγγραφέα κάποιον μοναχὸ Ἰωάννην τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα Ἱεροσολύμων πού ἐζησε τὸν 7ο αἰῶνα.

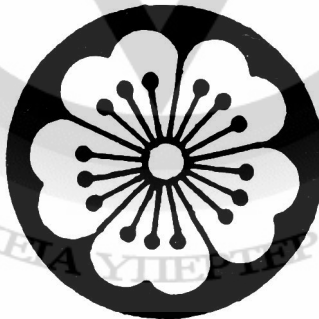
Μία τρίτη ἐκδοχὴ ἀποδίδει τὸ ἑλληνικὸ κείμενο στὸν Εὐθύμιον τὸν Ἰβηρα, μοναχὸ Ἀγιορείτη τοῦ 10ου αἰῶνα.

Οἱ τελευταῖες ἐρευνες τοῦ Γερμανοῦ βυζαντινολόγου Franz Doelger ἀπέδειξαν μὲ πολλὴ πειστικότητα πὼς ὁ πιὸ πιθανὸς συγγραφέας τοῦ «Βίου τοῦ Ἰωάσαφ» εἶναι ὁ Δαμασκηνός.

Ἡ πρώτη ἐκδοσὴ τοῦ ἑλληνικοῦ «Βίου» ἐγίνε στὸ Παρίσι, στὶς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνα. Ἀκολούθησε μία ἐκδοσὴ τῶν Ἀθηνῶν πού ἐγίνε μὲ βάση τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἡ μεγάλη δημοτικότητα τοῦ «Βίου τοῦ Ἰωάσαφ» στὸν χριστιανικὸ κόσμον φαίνεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν χειρογράφων πού διασώθηκαν. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι πλούσια εἰκονογραφημένα.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη καὶ τὶς Ὁμιλίαις τοῦ Ναζιανζηνοῦ, κανένα ἄλλο βυζαντινὸ ἀγιολογικὸ κείμενο δὲν ἔχει τόσο πλούσια εἰκονογραφηθῆ.

Ὁ Νόμος τοῦ ΚΑΡΜΑ

ὡπως τὸν ἐρμηνεύει

ἡ Ἑλενα – Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ

μέ ἐκλαϊκευτικές ἐρωταποκρίσεις στό βιβλίο της
ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ

Ἐρωτ.:– Τί εἶναι τὸ Κάρμα;

Ἀ πάντ.:– Εἶναι μέσα στό Σύμπαν ὁ «ὑπέρτατος Νόμος», ἡ πηγή, ἡ ἀρχή ὅλων τῶν ἄλλων νόμων, πού ὑπάρχουνε σ' ὀλόκληρη τή φύση. Κάρμα εἶναι ὁ ἀλάνθαστος νόμος, πού προσαρμόζει τὸ ἀποτέλεσμα στήν αἰτία, στό φυσικό, νοητικό καί πνευματικό πεδίο τοῦ εἶναι. Δέν ὑπάρχει αἰτία, ἀπ' τήν πιό μεγάλη ὡς τήν πιό μικρή, ἀπ' τήν ἀναταραχή τῶν κόσμων μέχρι τήν ἀπλή κίνηση τοῦ χεριοῦ μας, πού νά μένη χωρίς τὸ ἀποτέλεσμά της. Κι' ἐπειδὴ τὸ ὅμοιο παράγει τὸ ὅμοιο, τὸ Κάρμα εἶναι ὁ ἀόρατος κι' ἀγνωστος νόμος, πού προσαρμόζει μέ σοφία, νοημοσύνη καί δικαιοσύνη κάθε ἀποτέλεσμα στήν αἰτία του, ἐπιστρέφοντας τήν σ' ἐκεῖνον πού τή δημιούργησε. Ἀν κι' ὁ ἴδιος ὁ νόμος εἶναι ἀγνωστος, ἡ ἐπίδραση του γίνεται ἀντιληπτή πολὺ καθαρά.

Ἐρωτ.:– Τότε πρόκειται γιά τὸ «ἀπόλυτο», τὸ «ἀγνωστο» καί δέν χρησιμεύει καί πολὺ στήν ἐξήγηση τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς

Ἀ πάντ.:– Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει. Ἀν καί δέν γνωρίζουμε τί εἶναι τὸ Κάρμα «αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ» στήν οὐσία του, γνωρίζουμε ὅμως πῶς ἐνεργεῖ, καί μπορούμε νά καθορίσωμε καί νά περιγράψωμε μέ ἀκρίβεια τὸν τρόπο τῆς δράσης του. Ἀγνοοῦμε μόνο τὴν «πρῶτη αἰτία» του, ὡπως ἀκριβῶς καί ἡ σύγχρονη παγκόσμια φιλοσοφία δηλώνει πῶς ἡ «πρῶτη αἰτία κάθε πράγματος εἶναι ἀγνωστή».

Ἐρωτ.:– Καί τί ἔχει νά μᾶς πῆ ἡ Θεοσοφία σχετικά μέ μιὰ κάποια λύση γιά τίς πιό πρακτικές ἀνάγκες τῆς ἀνθρωπότητας; Πῶς ἐξηγεῖ τίς φοβερές ταλαιπωρίες καί τὸν σκληρὸ καταναγκασμὸ πού κυριαρχοῦνε στίς λεγόμενες «κατώτερες τάξεις»;

Ἀ πάντ.:– Σύμφωνα μέ τὴ διδασκαλία μας, ὅλα αὐτά τὰ μεγάλα κοινωνικά κακά – διακρίση τάξεων στήν κοινωνία, καί φύλων στίς ὑποθέσεις τῆς ζωῆς, ἀνιση κατανομή στό κεφάλαιο καί τὴν ἐργασία – ὅλα αὐτά ὀφείλονται, σ' ὅ,τι λακωνικά ἀλλά ἀληθινά, ὀνομάζουμε Κάρμα.

Ἐρώτ.:— Ναί, μά δέν πιστεύω, ὅλα αὐτά τὰ κακά πού μοιάζει νά πέφτουν πάνω στίς μάζες χωρίς διάκριση, νά εἶναι τό σύγχρονο ἀτομικό κάρμα, πού ἀξίζει ὁ κάθε ἄνθρωπος.

Ἀπάντ.:— Ὅχι. Δέν εἶναι εὐκολο νά προσδιορίση κανεῖς τίς συνέπειες αὐτῶν τῶν κακῶν μ' ἀρκετή ἀκρίβεια, γιά ν' ἀποδείξη, ὅτι τό εἰδικό περιβάλλον κι' οἱ εἰδικές συνθήκες, μέσα στίς ὁποῖες βρίσκεται ἕνας ἄνθρωπος, ὀφείλονται σέ καρμικό χρέος, πού ἡ ἴδια αὐτή ἀτομικότητα προετοίμασε σέ προηγούμενη ζωή. Ἄς μή λησμονοῦμε τό γεγονός, πώς κάθε ἄτομο ὑπόκειται στό γενικό νόμο, πού διέπει τό σύνολο στό ὁποῖο ἀνήκει. Ἔτσι φθάνουμε σέ μιὰ εὐρύτερη ἀντίληψη τοῦ Καρμικοῦ Νόμου. Δέν βλέπετε, ὅτι τό ἄθροισμα τοῦ ἀτομικοῦ κάρμα γίνεται ἔτσι τό κάρμα τοῦ ἔθνους, στό ὁποῖο ἀνήκουνε τ' ἄτομα κι' ὅτι μ' αὐτό τόν τρόπο καταλήγομε στό παγκόσμιο κάρμα σάν συνολικό ἄθροισμα ὄλων τῶν ἐθνικῶν; Τά κακά γιά τὰ ὁποῖα μοῦ μιλήσατε, δέν ἀνήκουν σ' ἕνα ἄτομο ἢ σ' ἕνα ἔθνος, εἶναι λίγο πολύ παγκόσμια. Κι' ἀπ' αὐτήν τήν εὐρύτερη ἄποψη τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεξάρτησης, ὁ νόμος τοῦ Κάρμα βρῖσκει τή νόμιμη καί δίκαιη ἐφαρμογή του.

Ἐρώτ.:— Μήπως πρέπει λοιπόν νά συμπεράνωμε, ὅτι ὁ νόμος τοῦ Κάρμα δέν εἶναι ἀναγκαστικά ἀτομικός νόμος;

Ἀπάντ.:— Ἀκριβῶς, αὐτό ἐννοῶ. Χωρίς μιὰ τόσο πλατειά καί γενική γραμμή δράσης, δέν θά ἦτανε δυνατόν τό Κάρμα ν' ἀναπροσαρμόζη τήν ἰσορροπία τῆς δύναμης στή ζωή καί τήν πρόοδο τοῦ κόσμου. Εἶναι μιὰ ἀλήθεια πού παραδέχονται οἱ Θεόσοφοι, ὅτι ἡ ἀλληλεξάρτηση ὄλων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ αἰτία, τοῦ ὅ,τι ὀνομάζεται Ἄνταποδοτικό Κάρμα. Σ' αὐτό τό νόμο πρέπει νά ἀναζητήσωμε τή λύση τοῦ μεγάλου προβλήματος τοῦ ὁμαδικοῦ πόνου καί τοῦ τρόπου λύτρωσης ἀπ' αὐτόν. Ὑπάρχει, ἐξ' ἄλλου, κάποιος ἀπόκρυφος νόμος, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο, κανεῖς ἄνθρωπος δέν ἀνυψώνεται πάνω ἀπ' τίς προσωπικές του ἀτέλειες, χωρίς νά ὑψώση ἐπίσης, ἔστω καί λίγο, τήν ομάδα ὀλόκληρη στήν ὁποῖα ἀνήκει. Κατά τόν ἴδιο τρόπο κανεῖς δέν ἀμαρταίνει μόνος, οὔτε ὑποφέρει τίς συνέπειες τῆς ἀμαρτίας του μόνος. Στήν πραγματικότητα, δέν ὑπάρχει αὐτό πού λέγεται: «χωρισμός». Ἡ πλησιέστερη προσέγγιση πρὸς αὐτή τήν ἐγωϊστική κατάσταση, πού ἐπιτρέπουν οἱ νόμοι τῆς ζωῆς, βρῖσκεται στήν πρόθεση, στό ἐλατήριο.

Ἐρώτ.:— Δέν ὑπάρχει κανεῖς τρόπος συνάθροισης, συγκέντρωσης αὐτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ Κάρμα ἢ Κάρμα ἀνταποδοτικοῦ σάν νά ποῦμε, πού νά ὀδηγήση στή φυσική καί νόμιμη ἐκπλήρωσή του, χωρίς τήν ὑπαρξη τόσο μακρόχρονου πόνου;

‘Απάντ. – Είναι γενικός κανόνας, μέσα σε κάποια όρια που καθορίζει ή εποχή στην οποία βρισκόμαστε, ότι δεν είναι δυνατόν να βιάσουμε ή να επιβραδύνουμε την εκπλήρωση του Καρμικού Νόμου. Μπορώ να σάς βεβαιώσω, ότι μια τέτοια δυνατότητα προς μια απ’ αυτές τις κατευθύνσεις δεν έχει ποτέ ως τώρα θεωρηθεί έφικτη. Διαβάσετε την ακόλουθη αφήγηση μιάς φάσης εθνικού πόνου κι’ ύστερα σκεφθείτε, αν μ’ όλη την αναγνώριση της επίδρασης του ανταποδοτικού Καρμα, σχετικού κι’ ατομικού, θα ήτανε δυνατόν να γίνη μια μεταβολή σ’ αυτά τα κακά, με κάποιο ριζικό τρόπο, αν μπορούσε να δοθή κάποια γενική ανακούφιση. Εκείνο που θα σάς διαβάσω τώρα, οφείλεται στην πέννα ενός εθνικού σωτήρα, που, έχοντας υπερνικήσει ο ίδιος τον Έαυτό του κι όντας ελεύθερος να διαλέξη, αποφασισε να μείνη στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και να σηκώσει στους ώμους του, όσα οι ώμοι μιάς γυναίκας θα μπορούσανε να σηκώσουν, απ’ τó Έθνικό Καρμα. Ίδου τι γράφει:

«Ναι! Η φύση πάντα μιλάει, δεν νομίζετε; Μόνο που καμιά φορά θορυβούμε τόσο πολύ, ώστε να πνιγώμε τή φωνή της. Γι’ αυτό δίνει τόση ξεκούραση ή φυγή απ’ τήν πόλη, τό κούρνιασμα μέσα στην αγκαλιά τής Μάννας. Αναλογίζομαι τό δειλινό, που περάσαμε στό Χάμστεντ–Χήθ κυτώντας τόν ήλιο νά βασιλεύη. Άλλα, όμως, πάνω σε πόσο πόνο κι’ άθλιότητα βασιλέψε ό ήλιος! Μιά κυρία μου έφερε χθές μια μεγάλη ανθοδέσμη από αγριολούλουδα. Σκέφθηκα πως μερικά μέλη απ’ τήν οικογένειά μου στό Ήστ–Έντ έχουνε περισσότερα δικαιώματα σ’ αυτά από μένα. Τά πήγα λοιπόν σήμερα τό πρωί σ’ ένα απ’ τα πιό φτωχά σχολεία του Γουαϊτ–Τσαπελ. Ω! αν είχατε δή πόσο φεγγοβόλησαν τα χλωμά προσώπακια! Από εκεί πήγα μερικά παιδάκια σ’ ένα μικρό πανδοχείο νά τα φιλέσω ένα γεύμα. Βρισκότανε σ’ ένα όπισθιο δρόμο, στενό, γεμάτο ανθρωπους, που έσπρωχναν ό ένας τόν άλλο. Μιά απεριγραπτη δυσωδία έβγαине απ’ τα ψάρια, τό κρέας και τ’ άλλα τρόφιμα, όλα έκτεθειμένα στόν ήλιο, που στό Γουαϊτ–Τσαπελ δηλητηριάζει αντί να εξαγνίση, ό,τι αγγίζει. Τό πανδοχείο ήτανε τό κορυφωμα απ’ όλες αυτές τις μυρουδιές. Ανεκδιήγητες κρεατόπιττες για μια πέννα, αηδιαστικά πουλερικά και σμήνη από μυίγες, πραγματικός βωμός του Βεελζεβούλ. Παντού γύρω μικρά παιδιά, σκαλιζοντας για κανένα απομεινάρι.

Ένα απ’ αυτά μ’ άγγελικό πρόσωπο, μάζευε κουκούτσια από κεράσια, ό,τι του χρειαζόταν για ένα γεύμα ελαφρό και θρεπτικό. Γύρισα σπιτι μου μέ τα νεύρα μου αναστατωμένα, αναλογιζόμενη αν τό μόνο δυνατό φαρμακο δεν ήτανε για μερικές συνοικίες του

Λονδίνου νά γινόταν ένας σεισμός, ν' ανοίξη ή γῆ νά τά καταπιῆ ὅλα. Μόνο ἔτσι οἱ κάτοικοί τους θά μπορούσαν νά ξαναρχίσουν μιά καινούργια ζωή, ἀφοῦ πρῶτα βυθίζονταν σέ μιά ἐξαγνιστική λήθη, ἀπ' ὅπου θά ἐπιστρέφανε χωρίς νά συγκρατοῦνε τήν παραμικρή ἀνάμνηση. Ὑστερα ὁ νοῦς μου πῆγε στό Χάμστεντ-Χήθ κι' ἀρχισα νά σκέφτωμαι. Ἄν ὑπῆρχε κάποια θυσία μέ τήν ὁποία νά εἶναι δυνατή ἡ σωτηρία αὐτῶν τῶν κακόμοιρων ἀνθρώπων, ποτέ δέν θά μοῦ φαινότανε πολὺ μεγάλη. Βλέπετε ὅμως πρέπει ν' ἀλλάξουν. Καί πῶς μπορεῖ νά γίνει αὐτό τό πρᾶγμα; Στήν κατάσταση, πού βρίσκονται τώρα, δέν θά μπορούσανε διόλου νά ἐπιωφεληθοῦνε ἀπ' τό ὅποιοδήποτε περιβάλλον, ὅπου θά τοῦς τοποθετούσανε, κι' ὅμως ἐκεῖ πού μένουν τώρα, θά ἐξακολουθήσουν νά διαφθείρωνται. Μοῦ ραγίζει τήν καρδιά αὐτή ἡ χωρίς ἐλπίδα καί δίχως τέλος ἀθλιότητα, αὐτή ἡ τέλεια ἀποκτήνωση, ποῦναι ἡ ρίζα κι' ἡ ἀνθησὴ της. Εἶναι σάν τό ἰνδικό δένδρο Banyan, πού κάθε κλάδος του ριζώνει καί φτιάνει καινούργια βλαστάρια. Τί διαφορὰ ἀνάμεσα σ' αὐτά τά αἰσθήματα καί τῆ γαλήνη τοῦ Χάμστεντ! Κι' ὅμως, ἐμεῖς πού εἴμασ τ' ἀδελφία αὐτῶν τῶν δύστυχων πλασμάτων, δέν ἔχομε δικαίωμα ν' ἀναπαυόμαστε στό Χάμστεντ, παρά μόνο γιά ν' ἀντλοῦμε δύναμη νά σώσωμε τό Γουαϊτ-Τσάπελ.

(Ἄκολουθεῖ ἡ ὑπογραφή ἀπό ἓνα πολὺ σεβαστὸ ὄνομα, πολὺ γνωστὸ, πού δέν ἐννοῶ νά ἐκθέσω στίς εἰρωνεῖες).

Ἐρωτ.:— Αὐτό εἶναι ἓνα θλιβερό, ἓνα ὠραῖο γράμμα, πού μοιάζει σάν μιά ὀδυνερὴ ἀποκάλυψη τῆς τρομακτικῆς ἐπίδρασης, αὐτοῦ πού ὀνομάζετε σχετικὸ κάρμα, ἢ κάρμα ἀνταποδοτικὸ. Ὅμως ἀλλοίμονο! δέν μοιάζει νά ὑπάρχη ἐλπίδα ἀμεσης ἀνακούφισης, ἔξω ἀπὸ ἓνα σεισμό ἢ ἀπὸ μιά ἄλλη τέτοια γενικὴ καταστροφή.

Ἀπάντ.:— Τί δικαίωμα ἔχομε νά σκεφτόμαστε ἔτσι, ὅταν ἡ μισὴ ἀνθρωπότητα ἔχει τά μέσα νά ἀντιμετωπίση χωρίς χροντριβὴ τά βάσανα πού ὑποφέρουν οἱ ἄλλοι; Ὅταν κάθε ἄτομο ἀρχίζει νά συντελεῖ στοῦ γενικοῦ καλοῦ, δίνοντας ὅ,τι μπορεῖ σέ χρήμα, ἐργασία, κι' ἐξευγενιστικὴ σκέψη, τότε καί μόνο τότε, ἡ ζυγαριὰ τοῦ ἐθνικοῦ κάρμα θά ἰσορροπήσῃ. Ὡς τότε δέν ἔχομε κανένα δικαίωμα, νά ἰσχυριζόμαστε ὅτι στῆ γῆ ὑπάρχει περισσότερη ζωή, ἀπ' ὅση μπορεῖ νά συντηρήσῃ ἡ φύση. Στίς ἡρωϊκῆς ψυχές, στοὺς Σωτῆρες τῆς φυλῆς μας καί τῶν ἐθνῶν μας, ἀνήκει τό ἔργο ν' ἀνακαλύψουν τήν αἰτία τῆς ἀνισῆς αὐτῆς κατανομῆς τοῦ Κάρμα καί νά ἐπανορθώσουν μέ μιά ὑπέρτατη προσπάθεια τήν ἰσορροπία τῆς δυνάμεως, σώζοντας τό λαὸ ἀπὸ μιά ἠθικὴ συμφο-

ρά, χιλίες φορές πιο ολεθρια και πιο μόνιμα κοινή, απ' τη φυσική καταστροφή, που θεωρείται μονη δυνατή διεξοδο όλης τής συσσωρευμένης δυστυχίας.

Ερωτ.:— Καλα, τότε με ποιο τροπο γενικα εξηγείτε αυτο το Νομο του Καρμα;

Απαντ.:— Θεωρούμε το Νομο του Καρμα σαν νομο αναπροσαρμογής, που τεινει παντα ν' αποκαθιστά την κλονισμένη ισορροπία στο φυσικο κοσμο και τη χαμένη αρμονια στον ηθικο κοσμο. Πρεσβεύομε, οτι το Καρμα δεν ενεργεί παντα με τον ιδιο αυτον η εκεινο τον τροπο. Ενεργεί όμως παντα έτσι, ώστε ν' αποκαθιστά την αρμονια και να διατηρη την ισορροπια, την αναγκαια για να υπαρχη το Συμπαν.

Ερωτ.:— Δόστε μου ένα παραδειγμα.

Απαντ.:— Αργότερα θα σας δωσω ένα τελειο παραδειγμα. Προς το παρόν φαντασθείτε ένα βαλτο. Μια πέτρα πέφτει μέσα στο νερό και προκαλεί κύματα, που ταραζουν την ακινησία του. Αύτα πηγαινοέρχονται, μεχρις οτου, σύμφωνα με το νομο, που οι φυσικοι ονομάζουνε νομο διασκόρπισης τής ενέργειας, σταματησουνε και το νερό ξαναβρη την ηρεμία του. Κατά τον ιδιο τροπο καθε ενεργεια, σε οποιοδηποτε πεδιο, προκαλεί διαταραχη τής ισορροπιας στο συμπαν. Οι παλμικες κινήσεις που παράγονται, συνεχιζουν την κίνηση τους εμπρός και πίσω εφ' οσον δρουνε μέσα σε περιορισμενη εκταση, εως οτου αποκατασταθη η ισορροπια. Κι αφού καθε τετοια διαταραχη αρχιζει από καποιο ιδιαιτερο σημειο, είναι φανερό πως η ισορροπια κι η αρμονια μπορουν να αποκατασταθουν αν επανέλθουν σ' αυτό το ιδιο σημειο όλες οι δυναμεις που ειχανε απομακρυνθη απ' εκει. Κι αυτο σας αποδειχνει, οτι οι συνεπειες απ' τις πράξεις και τις σκεψεις ενός ανθρωπου αντιδρουνε πάνω στον ιδιο, με τόσο ποσόν ενεργειας, όσο κι εκεινο που τις εβαλε σε κίνηση.

Ερωτ.:— Μα δεν βλέπω κανένα ηθικό τόνο σ' αυτό το νόμο. Είναι απλουστατα ο φυσικός νόμος δρασης κι αντίδρασης, σύμφωνα με τον οποιο οι δυο αυτές δυναμεις είναι ίσες κι αντίθετες.

Απαντ.:— Αυτό που μου λετε, δεν μου φαίνεται διόλου παραξενο. Οι Ευρωπαιοι έχουν βαθειά ριζωμένη μέσα τους την αντίληψη, οτι το δικαιο και τ' αδικο, το καλό και το κακό, είναι οι αυθαιρετες αποφασεις καποιου κώδικα, που δημιουργησαν οι ανθρωποι, η που έχει επιβαλλει στην ανθρωπότητα ένας προσωπικός Θεός. Για μās «Καλό» και «Αρμονία», «Κακό» και «Δυσαρμονία» είναι συνώνυμα. Υποστηριζομε ακόμη, οτι όλες οι οδύνες

κι' όλα τὰ βάσανα εἶναι ἀποτελέσματα ἑλλειψῆς ἁρμονίας, κι' ὅτι ἡ μόνη καὶ φοβερὴ αἰτία τῆς διαταραχῆς τῆς ἁρμονίας εἶναι ὁ ἔ γ ω ῖ σ μ ὀ ς , σὲ ὅποιαδήποτε μορφή κι' ἂν παρουσιάζεται. Τὸ Κάρμα λοιπὸν ἀποδίδει σὲ κάθε ἄνθρωπο τὶς τ ω ρ ι ν ἔ ς σ υ ν ἔ π ε ι ε ς ἀπ' τὶς πράξεις του, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ἠθικὸ του χαρακτήρα. Ἐφ' ὅσον κάθε ἄνθρωπος θὰ λάβῃ τὰ ἀνταλλάγματα πού ἀξίζει, εἶναι φανερό, ὅτι θὰ χρειασθῇ νὰ πληρώσῃ τοὺς πόνους πού ἔχει προκαλέσει, ἀκριβῶς ὅπως θὰ δρέψῃ μὲ χαρὰ τοὺς καρπούς κάθε εὐτυχίας, κάθε ἁρμονίας, πού ἔχει συντελέσει στὴ δημιουργία της. Δὲν βρίσκω καλλίτερο τρόπο νὰ σᾶς ἐξηγήσω, ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ἀναφέρω μερικά ἀποσπάσματα ἀπὸ βιβλία καὶ ἄρθρα ἐκείνων πού ἔχουνε σχηματίσει μιὰ ὀρθὴ ἀντίληψη τοῦ Κάρμα.

Ἐρώτ.:— Πολύ θὰ τὸ ἤθελα, γιατί ἡ φιλοσοφία σας δὲν μοιάζει ν' ἀσχολεῖται πολὺ μ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀπάντ.:— Γιατί ἀπ' ὅλες τὶς ἀρχές, αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ δυσνόητη. Πρὶν λίγο καιρὸ οἱ ἀκόλουθες ἀντιρρήσεις γράφτηκαν ἀπὸ τὴν πέννα ἐνὸς Χριστιανοῦ κριτικοῦ:

«Ἄν ὑποθέσωμε ὅτι ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία εἶναι ὀρθή, κι' ὅτι «ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ γίνῃ ὁ σωτήρας τοῦ ἑαυτοῦ του, νὰ τὸν νικήσῃ καὶ νὰ δαμάσῃ τὴν κακία πού φωλιάζει στὴ διπλῆ του φύση κι' ἔτσι νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς του», τί πρέπει νὰ κάνῃ, ὅταν συνέλθῃ, μετανοήσῃ καὶ διαφωτισθῇ μέχρι κάποιου σημείου γιὰ τὸ κακὸ, πού κρύβει μέσα του; Πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ φτάσῃ στὴν ἀπολύτρωση, στὴ συγγνώμη ἢ τὴν ἐξάλειψη κάθε κακίας κάθε ἀδυναμίας πού εἶχε ἐκδηλώσει ὡς τώρα;»

Σ' αὐτὰ ὁ κ. Τζὼν Κόννελυ ἀπαντᾷ μὲ πολὺ λογικὴ, ὅτι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ «ἡ θεοσοφικὴ μηχανὴ νὰ προχωρήσῃ πάνω στὶς θεολογικὲς γραμμές». Κι' ὅπως λέει:

«Ἡ δυνατότητα διαφυγῆς τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης δὲν ἀνήκει στὶς θεοσοφικὲς ἀντιλήψεις. Σύμφωνα μ' αὐτὲς δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος συγγνώμης, ἢ ἐξάλειψῆς τοῦ κακοῦ πού ἐγίνε, παρὰ ἡ τιμωρία ἢ ἀνάλογη μὲ τὸ σφάλμα αὐτοῦ πού ἀδίκησε, κι' ἡ ἀποκατάσταση μέσα στό Σύμπαν τῆς ἁρμονίας, πού ἔχει διαταραχθῆ μὲ τὴν κακὴ αὐτὴ πράξη. Ὁ ἐνοχος ὁ ἴδιος ἀμάρτησε, ὅμως ἄλλοι ἔχουνε ὑποστῆ τὶς συνέπειες, γι' αὐτὸ ἐκεῖνος πρέπει νὰ πληρώσῃ. Ἡ κατάσταση γιὰ τὴν ὅποια γίνεται λόγος... ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει συνέλθει, μετανοήσῃ καὶ διαφωτισθῇ μέχρι κάποιου σημείου γιὰ τὸ κακὸ, πού κρύβει μέσα του, εἶναι ἐκείνη ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει καταλάβῃ, πῶς οἱ πράξεις του εἶναι κακὲς κι' ἀξίζει

νά τιμωρηθούμε. Αυτό ξυπνάει μέσα του αναπόφευκτα ένα αίσθημα προσωπικής ευθυνης, κι η ένταση αυτής της τρομερής ευθύνης, είναι ανάλογη με το βάθος της μετάνοιάς του, ή του ξυπνήματός του. Τη στιγμή που βρίσκεται κάτω απ' την ισχυρή αυτή επίρροή έρχονται να τον πιέσουν να δεχθώ τη διδασκαλία της εξιλαστήριας θυσίας. Του λένε ακόμη, ότι οφείλει να μετανοήση κι' ότι δέν υπάρχει τίποτε εύκολότερο απ' αυτό. Είναι μία πολύ αξιανάπητη αδυναμία της ανθρώπινης φύσης, να είναι πρόθυμη να λυπηθώ για το κακό που έκανε, όταν το προσέξω, είτε γιατί υποφέρει ή ίδια, είτε γιατί έχει και έπωφεληθώ απ' αυτό. Αν αναλύσωμε κατα βάθος αυτό το αίσθημα, είναι δυνατό ν' αποκαλύψωμε, ότι λυπούμαστε μάλλον για την ανάγκη που βρεθήκαμε να κάνωμε κακό για να φτάσωμε τόν εγωιστικό σκοπό μας, παρά για το κακό το ίδιο.

Όσο κι' αν μοιαζή έλκυστική στή σκέψη ενός συνηθισμένου ανθρώπου, ή προοπτική του ν' αποθέση το φορτίο τών άμαρτιών του στα πόδια ενός σταυρού, για το μαθητή θεόσοφο δέν φαίνεται διόλου λογική. Δέν καταλαβαίνει γιατί, όταν ο άμαρτωλός καταλαβεί το κακό που κάνει, θά έπιτύχη τη συγγνώμη και την έξαλειψη όλου του κακού, που έχει διαπραξει στο παρελθόν. Κι' ακόμη γιατί ή μετάνοια και μια ζωή άψογη στο μέλλον του δίνουνε το δικαίωμα να κάνει εξαίρεση απ' τόν Παγκόσμιο Νόμο, που ρυθμίζει τις σχέσεις αίτιας κι' αποτελέσματος. Τ' αποτελέσματα τών κακών του πράξεων εξακολουθούνε να υπάρχουνε, τά βάσανα που δημιούργησε στους άλλους ή κακία του, δέν έχουν εξαλειφθώ. Σ' αυτό το πρόβλημα ο μαθητής θεόσοφος έχει υπ' όψη του τις συνέπειες της κακίας πάνω στον αθώο. Δέν σκέφτεται μόνο τόν ένοχο, αλλά και τά θύματά του.

Τό κακό είναι μία παραβίαση τών νόμων της άρμονίας, που κυβερνούνε το σύμπαν. Εκείνος που τούς παραβαίνει οφείλει να υποστή την ποινή του. Κι' ο Χριστός προειδοποιεί «μηκέτι άμαρτανε, ίνα μη σοι χείρον τι γένηται». Κι' ο Άπόστολος Παύλος είπεν: Έργάζεσθε διά την σωτηρίαν σας «ο γάρ έάν σπειρή άνθρωπος εκείνος και θερίσει». Είναι μία ωραία έρμηνεία της φράσης τών άβουράνας που υπήρχανε πολύ πριν απ' εκείνον: «καθε άνθρωπος θερίζει τις συνέπειες τών ίδιων του τών πράξεων».

Αυτή είναι ή αρχή του Καρμικού Νόμου, που διδάσκει ή Θεοσοφία. Ο Σιννετ στο βιβλίο του «Έσωτερικός Βουδδισμός», ονομάζει τό Καρμα, «νόμο της ήθικης αιτιότητας». Η Κα Μπλαβάτσκι τόν μεταφράζει «ο νόμος της Άνταπόδοσης», αποδίδοντας την έννοιά του καλύτερα. Είναι ή δύναμη εκείνη που είναι:

«Δίκαιη, αλλά μυστηριώδικη. Κι' ὄδηγεῖ ἀλάνθαστα.

Μέσα ἀπό ἀπρόβλεπτα μονοπάτια.

Ἐπ' τὴν ἁμαρτία στὴν τιμωρία».

Εἶναι ὅμως κάτι περισσότερο. Γιατί ἡ Δύναμη αὐτή, ὅπως τιμωρεῖ, ἔτσι κι' ἀνταμειβεῖ ἀλάνθαστα καὶ γενναιοδῶρα. Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα κάθε πράξης, κάθε σκέψης, κάθε λέξης, μὲ τις ὁποῖες οἱ ἄνθρωποι διαμορφώνουν τὸν ἑαυτό τους, τὴ ζωὴ τους, καὶ τις περιστάσεις. Ἡ φιλοσοφία τῆς Ἀνατολῆς δὲν παραδέχεται τὴν ἰδέα, ὅτι γιὰ κάθε παιδί, πού ἔρχεται στὸν κόσμο, δημιουργεῖται μιὰ νέα ψυχὴ. Πιστεύει, ὅτι ὑπάρχει ἓνας ὀρισμένος ἀριθμὸς ἀπὸ μονάδες, πού ἐξελλίσσονται κι' ἀναπτύσσονται ὀλοένα τελειότερα, ἀφομοιώνοντας τὴν πείρα πού τοὺς προσφέρουν οἱ διαδοχικὲς προσωπικότητες, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ Κάρμα. Τὸ Κάρμα κι' ἡ Μετενσάρκωση ὀδηγοῦνε τὴν ἀνθρώπινη μονάδα πίσω στὴν πηγὴ της, τὴν ἀπόλυτη Θεότητα.

Ὁ Ε. Γουῶκερ στὸ βιβλίο του «Μετενσάρκωση» δίνει τὴν ἀκόλουθη ἐξήγηση:

«Μὲ λίγα λόγια, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ Κάρμα, οἱ περασμένες πράξεις μας δημιουργήσανε τὸν ἑαυτό μας τέτοιον, ὅπως εἶναι τώρα, κι' οἱ τῶρινές μας πράξεις διαμορφώνουν τὴ μελλοντικὴ μας αἰωνιότητα. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο πεπρωμένο, ἐξω ἀπ' αὐτό, πού προετοιμάζομε μόνοι μας. Δὲν ὑπάρχει, οὔτε σωτηρία, οὔτε καταδίκη ἐξω ἀπ' ἐκείνη πού ἐλκύομε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι... Ὁ νόμος τοῦ Κάρμα δὲν προσφέρει καμμιά προστασία στὶς ἔνοχες πράξεις κι' ἀπαιτεῖ πραγματικὸ ἀνδρισμὸ. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι καλὸδεκτος ἀπ' τὶς ἀδύνατες φύσεις, ὅπως οἱ εὐκόλες θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις γιὰ ἐξιλαστήρια θυσία, γιὰ μεσολάβηση ἄλλου, γιὰ συγγνώμη καὶ μετάνοιες στὴν κλίνη τοῦ θανάτου... Στὴν περιοχὴ τῆς Αἰώνιας Δικαιοσύνης ἢ ἀδικία κι' ἡ τιμωρία εἶναι ἀξεχώριστες, ἀποτελοῦνε τὸ ἴδιο γεγονός, γιατί δὲν ὑπάρχει καμμιά πραγματικὴ διάκριση ἀνάμεσα στὴν πράξη καὶ τ' ἀποτέλεσμά της. Τὸ Κάρμα, δηλαδὴ οἱ περασμένες μας πράξεις, μᾶς ξαναφέρνουν πίσω στὴ γῆ. Ἡ κατοικία τοῦ πνεύματος ποικίλλει σύμφωνα μὲ τὸ Κάρμα του. Τὸ Κάρμα δὲν ἐπιτρέπει μακρόχρονον παραμονὴ στὴν ἴδια κατάσταση, μεταβάλλεται ἀδιάκοπα. Ὅσον καιρὸ ἢ πράξη διευθύνεται ἀπὸ ἐλατήρια ὑλικά ἢ ἐγωϊστικά, τ' ἀποτελέσματά της θὰ ἐκδηλώνονται σὲ γεννήσεις μέσα σὲ σῶμα. Μόνον ὁ ἄνθρωπος ὁ πραγματικὰ χωρὶς ἐγωϊσμὸ μπορεῖ ν' ἀποφυγῇ τὴν ἔλξη τῆς ὑλικῆς ζωῆς. Λίγοι φθάσανε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ὅμως αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας».

Και παρακατώ ο ίδιος συγγραφεας δανειζεται απ' τη «Μυστική Διδασκαλία» αυτά τ' αποσπάσματα:

Όσοι πιστευουνε στο Καρμα, πρεπει να πιστευουν στο «πεπρωμένο», που καθε ανθρωπος απ' τή γεννηση του μεχρι τό θανατο ύφαινει γυρω του, νήμα προς νήμα, οπως η αράχνη υφαινει τόν ιστό της. Το πεπρωμενο αυτο διευθυνει η ουράνια φωνή του άόρατου πρωτοτυπου, που βρισκεται εξω απο μᾶς, ή απ' τον έσωτερικό μας αστρικό άνθρωπο. Αυτος είναι στενωτερα συνδεδεμένος μαζί μας, και πολυ συχνά γίνεται ο κακος δαίμονας τής ενσαρκωμένης όντότητας, που ονομαζεται άνθρωπος. Κι' οι δυο οδηγούνε τόν έξωτερικο ανθρωπο, ένας ομως πρεπει να επικρατήση. Απ' τήν αρχή τής αορατης αυτής παλης προβαλλει ο αυστηρός κι' άδυσωπητος νόμος τής ισορροπιας και παρακολουθει πιστά όλες τις μεταπτώσεις του άγωνα. Όταν και το τελευταίο νήμα ύφανθή, ο ανθρωπος βρισκεται τυλιγμενος μεσα στο δίχτυο, που ο ίδιος έφτιασε, υποταγμενος απολυτα στο πεπρωμένο, που ο ίδιος έτοιμασε. Ένας αποκρυφιστης η ένας φιλοσοφος ποτέ δέ μιλεί για Θεια Πρόνοια, αλλά τήν ταυτιζει με τή Νεμεση-Καρμα. Διδάσκει πως η δυναμη αυτή φυλάγει και προστατευει τον καλό ανθρωπο σ' αυτή τη ζωη, οπως και στις μελλοντικες ζωές και τιμωρεί τον κακό μεχρι την εβδομη του μετενσαρκωση, έως ότου δηλαδή το αποτέλεσμα τής διαταραχής, που προκάλεσε και στο πιο μικρο άτομο του άπειρου κόσμου τής Αρμονιας, αναπροσαρμοσθή τελειωτικά. Γιατι μονος ο νομος του Καρμα-νόμος αιώνιος και αμεταβλητος- αντιπροσωπευει την απολυτη αρμονία στον υλικό και στον πνευματικό κοσμο. Δεν είναι λοιπον τό Καρμα που ανταμειβει η τιμωρεί, αλλά εμείς οι ίδιοι ανταμειβομε ή τιμωρούμε τον εαυτο μας, ειτε ενεργωντας συμφωνα με τή φύση και με τους νομους της, που διατηρούνε την αρμονια, ειτε αντίθετα σ' αυτούς.

Δε θάτανε «άνεξιχνιαστοι αι οδοι του Καρμα» για τους ανθρωπους, αν εργαζοντανε αρμονικα ενωμενοι μεταξύ τους, αντί να προτιμούνε τή συγκρουση και την παλη. Γιατι η άγνοια μας αύτών των δρομων, που ενα μερος τής ανθρωποτητας ονομαζει: «σκοτεινες κι' άνεξιχνιαστες οδοις τής θειας Πρόνοιας», ενα άλλο μερος τις θεωρεί ενεργεια μιās τυφλής μοιρας, κι' ενα τριτο απλή σύμπτωση που δεν κυβερνά κανεις θεος ουτε κανεις δαίμονας, ή άγνοιά μας αυτη νομιζομε θα διαλυοτανε, αν αποδίδαμε ολα αυτά στην όρθη τους αιτια.

Μενομε άποσβολωμενοι μπροστα στο μυστηριο που εμείς οι ίδιοι έχομε δημιουργησει και στα αινιγματα τής ζωής που δεν θε-

λομε νά λύσωμε, κι' ὕστερα κατηγοροῦμε τή Μεγάλη Σφίγγα, πώς μᾶς καταβροχθίζει. Κι' ὅμως, στ' ἀλήθεια δέν ὑπάρχει μέσα στή ζωή μας, οὔτε ἓνα ἀτύχημα, οὔτε μιὰ δύστυχη ἡμέρα, οὔτε μιὰ θλίψη, πού ἡ ἀφορμή της νά μὴ βρίσκεται στίς δικές μας πράξεις αὐτῆς ἢ κάποιας προηγούμενης ζωῆς.

Ὁ Νόμος τοῦ Κάρμα εἶναι ἀνεξιχνίαστα ἐνωμένος μέ τή Μετενσάρκωση... Μόνη αὐτή ἡ θεωρία μπορεῖ νά μᾶς ἐξηγήσῃ τό μυστηριώδικο πρόβλημα τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ καί νά συμφιλιώσῃ τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἐπιφανειακά τρομακτική ἀδικία τῆς ζωῆς. Τίποτε ἄλλο δέν μπορεῖ τόσο ἀποτελεσματικά νά καταπραΰνῃ τό ἐπαναστατημένο μας αἶσθημα δικαιοσύνης. Γιατί, ὅταν κανεῖς δέν γνωρίζῃ αὐτό τό νόμο κι' ἀντικρύζει γύρω του τίς ἀνισότητες γέννησης, τύχης, νοημοσύνης κι' ἰκανοτήτων· ὅταν βλέπῃ ν' ἀπολαμβάνουν τίς τιμές οἱ ἀνόητοι κι' οἱ ἀσυνειδητοί, στούς ὁποίους ἡ μοῖρα, ἀπό μόνο τό προνόμιο τῆς γέννησῆς τους, σκορπίζει ὅλες τῆς τίς εὐνοίες, ἐνῶ δίπλα κάποιος ἄλλος πολύ πιό ἐξυπνος, πιό ἐνάρετος, πιό ἀξιός μιᾶς καλλίτερης τύχης συναντάει μόνο δυστυχία κι' ἔλλειψη συμπάθειας. Ὅταν κανεῖς τά βλέπῃ ὅλα αὐτά κι' ἀναγκάζεται νά φύγῃ ἀνίκανος ν' ἀνακουφίσῃ τήν ἀδικη αὐτή δυστυχία, ὅταν ἀντηχοῦνε στ' αὐτιά μας ἀπό παντοῦ κι' ἡ καρδιά μας θλίβεται ἀπ' τίς κραυγές τοῦ πόνου πού ξεσποῦνε γύρω, τότε μονάχα αὐτή ἡ πολύτιμη γνώση τοῦ Νόμου τοῦ Κάρμα μπορεῖ νά μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπό τό νά καταραστοῦμε τή ζωή, τούς ἀνθρώπους καί τόν πλάστη τους...

Ὁ νόμος αὐτός, συνειδητός ἢ ἀσυνειδητός, δέν προορίζει κανένα, τίποτε, ἐκ τῶν προτέρων. Ὑπάρχει πραγματικά ἀπ' τήν Αἰωνιότητα γιατί εἶναι ἡ ἴδια ἡ Αἰωνιότητα, κι' ἐπειδὴ καμμιά πράξη δέν ἐξισώνεται μέ τήν Αἰωνιότητα, δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι δρᾶ, γιατί ὁ νόμος αὐτός εἶναι ἡ δράση ἡ ἴδια. Δέν εἶναι τό κῦμα πού πνίγει τόν ἄνθρωπο, ἀλλά ἡ προσωπική πράξη τοῦ δύστυχου, πού μόνος του παραδίνει τόν ἑαυτό του, στήν ἀπρόσωπη ἐνέργεια τῶν νόμων, πού ρυθμίζουνε τήν κίνηση τοῦ Ὠκεανοῦ. Τό Κάρμα δέν δημιουργεῖ τίποτε, οὔτε κάνει σχέδια. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος δημιουργεῖ, παράγει αἰτίες, ὁ καρμικός νόμος προσαρμόζει τ' ἀποτελέσματα. Ἡ προσαρμογή αὐτή δέν εἶναι πράξη εἶναι παγκόσμια ἁμονία καί τεινεῖ ἀδιάκοπα νά ἐπιστρέψῃ στήν πρώτη της θέση, σάν τό κλαδί τό δυνατά λυγισμένο, πού ξανάρχεται πίσω μ' ἀνάλογη ἔνταση. Ἄν κατά σύμπτωση ἐξαρθρώσῃ τό χέρι, πού προσπάθησε νά τό κρατήσῃ μακριά ἀπ' τή θέση του ἰσορροπίας, μποροῦμε νά ἰσχυρισθοῦμε, ὅτι φταίει τό κλαδί γι' αὐτή τή βλάβη κι' ὄχι ἡ τρέλλα μας, πού ἔγινε ἀφορμή αὐτῆς τῆς ἀτυχίας;

Τό Καρμα ποτέ δέν ζήτησε νά καταστρέψη τήν ατομική και πνευματική έλευθερία. Οί κανόνες του δέν είναι βυθισμένοι στό σκοτάδι, μόνο και μόνο γιά νά κινούνε τήν άπορία του ανθρώπου, κι' ούτε τιμωρεί έκείνον πού προσπαθεί νά έρευνήση τά μυστήριά του. Αντίθετα, όποιος μέ τη μελέτη και τό βαθύ στοχασμό ξεσκεπάζει τόν πέπλο, πού κρύβει τά περίπλοκα μονοπάτια και φωτίζει τούς σκοτεινούς αύτους δρόμους, πού στις παρόδους του τόσο άνθρωποι παραστρατίζουνε και χάνονται από άγνοια του λαβύρινθου τής ζωής, αυτός εργάζεται γιά τό καλό τών συνανθρώπων του. Τό Καρμα είναι ένας άπόλυτος κι' αιώσιος νόμος στόν κόσμο τής εκδήλωσης, κι' έπειδή υπάρχει μονάχα μία άπόλυτη, αιώνια, πάντοτε παρούσα Αιτία, όσοι πιστεύουνε στό Καρμα δέν μπορεί νά θεωρηθούνε άθεοί ή ματεριαλιστές κι' ακόμη λιγώτερο μοιρολάτρες. Τό Καρμα είναι ένα μέ τ' Άγνωστο, είναι ή μία του όψη πού αντιπροσωπευει τ' άποτελέσματα στόν κόσμο τών φαινομένων».

Ένας άλλος έξαιρετος συγγραφέας θεόσοφος, ό Σίννετ, γράφει στό βιβλίο του «Ο Σκοπός τής Θεοσοφίας»:

«Κάθε άτομο, μέ κάθε πράξη ή σκέψη τής καθημερινής του ζωής, δημιουργεί καρμα, είτε καλό είτε κακό, και συγχρονα επεξεργάζεται σ' όλο του τό βίο τό Καρμα, πού δημιούργησαν οί επιθυμίες κι' οί πράξεις τής περασμένης ένσάρκωσης. Όταν βλέπομε ανθρώπους νά γεννιούνται μέ κληρονομικές άνωμαλίες, μπορούμε νά συμπεράνωμε, ότι είναι αναπόφευκτα άποτελέσματα από αίτιες, πού οί ίδιοι δημιούργησαν σέ κάποιο περασμένο βίο. Μπορεί βέβαια νά προβληθῆ τό έπιχείρημα ότι τη στιγμή πού ή κληρονομικότητα έξηγεῖ τήν προέλευσή τους, δέν φαίνεται δυνατόν νάχουνε κάποια σχέση μέ τήν προηγούμενη ένσάρκωση. Άς μή λησμονούμε όμως, ότι ή πνευματική καταγωγή του Έγώ, του πραγματικού ανθρώπου, τής ατομικότητας, δέν έχει καμμία σχέση μέ τό περιβαλλον, μέσα στό όποιο ένσάρκωνεται.

Ο τρόπος ζωής τής προηγούμενης ύπαρξης του δημιούργησε ψυχομαγνητικές έλξεις, πού τόν ώθούνε στό ρεύμα, πού θα τόν φέρη, όταν έρθη ή ώρα νά ξαναγεννηθῆ, στόν πιό κατάλληλο τόπο γιά ν' αναπτυχθούνε αυτές οί τάσεις. Η θεωρία του Καρμα, όταν γίνεται άντιληπτή όπως πρέπει, είναι ένδεδειγμένη νά οδηγήση σ' ένα τρόπο ζωής πιό λεπτό και πιό ύψηλό, όσους έμβαθύνουν στην άλήθειά της. Δέν πρέπει νά λησμονούμε, ότι όχι μόνο οί πράξεις μας, αλλά κι' οί σκέψεις μας δημιουργούνε ένα σύνολο από περιστάσεις πού επηρεάζουνε γιά καλό ή γιά κακό τό μέλλον μας και, πράγμα ακόμη πιό σημαντικό, τό μέλλον άρκε-

τῶν συνανθρώπων μας. Ἄν οἱ ἁμαρτίες, γιά πράξεις πού ἐκτελέσαμε ἢ πού παραλείψαμε, εἶχανε συνέπειες μόνο γιά μᾶς τούς ἴδιους, τό Κάρμα τοῦ κάθε ἀνθρώπου θά εἶχε πολύ μικρότερη σημασία. Τό γεγονός ὅμως, ὅτι κάθε σκέψη καί κάθε πράξη μέσα στή ζωή, ἔχει τόν ἀντίκτυπό της καί σ' ἄλλα μέλη τῆς ἀνθρώπινης οἰκογένειας ἀπαιτεῖ τήν καλλιέργεια ἑνός αὐστηροῦ αἰσθητήριου δικαιοσύνης, ἠθικότητας κι' ἄλτρουϊσμοῦ, ἀπαραίτητων γιά τήν μελλοντική εὐτυχία καί πρόοδο τοῦ κόσμου. Ἐνα ἐγκλημα πού ἐγινε, μιά σκέψη πού ἐκτοξεύθηκε πρὸς ἐκείνη ἢ τήν ἄλλη διεύθυνση, δέν μᾶς ἀνήκουνε πιά. Κι' ἡ βαθύτερη μετάνοια δέν μπορεῖ νά σβήση τίς συνέπειές της στοῦ μέλλον. Ἡ μετάνοια, ἂν εἶναι πραγματική, ἐμποδίζει τόν ἄνθρωπο νά ἐπαναλάβῃ τὰ ἴδια σφάλματα. Δέν μπορεῖ νά σώσῃ, οὔτε αὐτόν, οὔτε τούς ἄλλους, ἀπ' τίς συνέπειες, πού ἔχουνε κιόλας δημιουργηθῆ καί πού ἀναπόφευκτα θά τόν θίξουνε σ' αὐτή ἢ στήν ἐπόμενη ζωή».

Ὁ κ. Τζ. Κόννελυ ἐπίσης λέει γιά τό ἴδιο θέμα:

«Ὅσοι πιστεύουνε σέ μιά θρησκεία, πού βασιζεται πάνω σέ μιά τέτοια ἀρχή, πολύ πρόθυμα δέχονται νά τή συγκρίνουν μ' ἐκείνη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου σ' ὅλη τήν αἰωνιότητα καθορίζεται ἀπ' τὰ ἐπεισόδια μιᾶς καί μόνης σύντομης γήινης ὑπαρξης, κατὰ τήν ὁποία θά μπορῇ νά εὐφραίνεται μέ τήν ὑπόσχεση ὅτι «τό δένδρο μένει ὅπως ἔπεσε», κι' ὅπου ἡ μεγαλύτερη του ἐλπίδα, ὅταν συνειδητοποιῇ τήν κακία του, εἶναι ἡ θεωρία τῆς ἐξιλαστήριας θυσίας.

Αὐτά ἀναφέρει ὁ ἰκανός ἀπολογητής μας. Δέν ἔχομε τίποτε καλλίτερο νά προσθέσωμε, γιά νά συμπληρώσωμε τό θέμα μας, ἀπό ἐκεῖνα πού ὁ ἴδιος δανείζεται ἀπό κάποιο περίφημο ποίημα. Ἴδου τί μᾶς λέει:

«Τά ἐξαιρετικά ὠραῖα λόγια, μέ τὰ ὁποία ὁ Ἄρνολδ ἐκθέτει τή θεωρία τοῦ Κάρμα, μ' ὠθοῦνε στόν πειρασμό νά τὰ μεταφέρω ἐδῶ. Ἐπειδὴ εἶναι πολλά, ἀναφέρω ἓνα μέρος μόνο:

Κάρμα, τό σύνολο αὐτό μιᾶς ψυχῆς, οἱ πράξεις πού ἐκτέλεσε, οἱ σκέψεις πού καλλιέργησε.

Αὐτός ὁ Ἐαυτός, πού ὕφανε πάνω στόν ἀργαλιό τοῦ χρόνου, πού χάνεται στά βάθη, καί πού τ' ἀόρατα νήματα του εἶναι περασμένα στό ὑφάδι τῶν περασμένων πράξεων.

Χωρίς ἀρχή καί δίχως τέλος, αἰώνια σάν τό χῶρο, καί βέβαιη ὅσο κι' ἡ βεβαιότητα ἡ ἴδια, ὑπάρχει μιά Θεία Δύναμη, πούχει τό ἀγαθό γιά σκοπό της, καί πού μόνοι οἱ δίκαιοι της νόμοι διαρκοῦνε.

Κανείς δέν ἔμπορεῖ νά τήν περιφρονήσῃ. Ὅποιος τῆς ἐναντιώνεται χάνει, ὅποιος τήν ὑπηρετεῖ κερδίζει. Πληρώνει μ' εὐ-

λογία κι' ειρήνη την κρυφή καλωσουνη, και με πονους την κρυμμενη κακία.

●λα τα βλέπει, ολα τα παρατηρεί. Αν κανετε το καλο, σās ανταμειβει. Αν κανετε το κακο, ακομη κι' αν καθυστερησι, η ανταπόδοση δεν θ' αργησι.

Δέν γνωριζει θυμο, ουτε συγγνωμη. Μειτραει, και τα μετρα της είναι τελεια. Ζυγίζει, κι' η ζυγαρια της δεν κανει λαθος. Γι' αυτήν ο χρονος δεν είναι τιποτε. Θα κρινη αυριο η πολles ημερες αργότερα.

Αυτός είναι ο νομος, που βαδιζει προς την Δικαιοσουνη, και που την πορεια του κανεις δεν μπορεί να σταματησι, η να μεταβαλη. Στο βαθος του νομου βρισκεται η Αγαπη. Σκοπος του είναι η ειρηνη κι' η υπερτατη βελτιωση. Υπακουσατε».

Και τωρα σās συνιστώ να συγκρινετε τις θεοσοφικες αποψεις μας για το Καρμα, το Νομο της Ισορροπιας, και να μās πείτε, αν δεν είναι πολυ πιο φιλοσοφημενες και πολυ πιο δικαιες, απ' το σκληρο και παραλογο δογμα, που μεταβαλλει το Θεο σ' ενα αναισθητο δαιμονα, που καθοριζει οτι «μονον οι εκλεκτοι» θα σωθουνε, κι' ολοι οι αλλοι είναι προορισμένοι για την αιωνια κολαση!

Ερωτ.:– Ναι, καταλαβαινω σε γενικες γραμμες τι εννοείτε. Θα ήθελα ομως να μου δωσετε κανένα συγκεκριμενο παραδειγμα της λειτουργιας του Καρμα.

Απαντ.:– Αυτο δεν μπορώ να το κανω. Μπορούμε ομως να ειμαστε βεβαιοι, οτι η τωρινη μας ζωη, οι τωρινες περιστασεις είναι τα αμεσα αποτελεσματα απο σκεψεις και πραξεις των περασμένων βιων μας. Εμεις ομως δεν ειμαστε ουτε προφήτες, ουτε μυστες, για να ξευρωμε τις λεπτομέρειες της λειτουργιας του νομου του Καρμα.

Ερωτ.:– Μπορεί λοιπον ενας ενορατικός η ενας μυστης να παρακολουθησι στις λεπτομερειες το μηχανισμο αυτο της καρμικης αναπροσαρμογής;

Απαντ.:– Βεβαια «Εκείνοι που ξευρουν», το κατορθωνουν, χρησιμοποιωντας δυναμεις πουναι σε λανθανουσα κατασταση μεσα σ' ολους τους ανθρωπους.

Τί λέγει ό ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ για τον Νόμο του ΚΑΡΜΑ

Η σιωπή δέν είναι κάτι που μπορεί να καλλιεργηθῆ, δέν είναι κάτι πού σκόπιμα μπορεί να δημιουργηθῆ. Δέν μπορεί να τῆν αναζητήση κανεις, να τῆν σκεφθῆ, να διαλογισθῆ πάνω σ' αυτήν.

Ἡ σκόπιμη καλλιέργεια τῆς σιωπῆς εἶναι σάν τὴν ἀπόλαυσι μιᾶς ποθητῆς εὐχαριστήσεως, ἢ ἐπιθυμία νά σιγήσῃ ὁ νοῦς δέν εἶναι παρά ἡ ἀναζητήσι αἰσθησιακῶν ἐντυπώσεων. Τέτοια μιὰ σιωπὴ εἶναι μόνο μιὰ μορφή ἀντιστάσεως, μιὰ ἀπομόνωσι πού ὀδηγεῖ στὴν ἀποσύνθεσι. Ἡ σιωπὴ πού ἐξαγοράζεται εἶναι πρᾶγμα τῆς ἀγορᾶς, πού σ' αὐτὴν ὑπάρχει ὁ θόρυβος τῆς δραστηριότητος. Ἡ σιωπὴ ἔρχεται μέ τὴν ἀπουσία τῆς ἐπιθυμίας. Ἡ ἐπιθυμία εἶναι γοργή, πανούργα, καὶ βαθιά. Ἡ ἀνάμνησις ἀποκλείει τὸν ἐρχομὸ τῆς σιωπῆς, κι' ὁ νοῦς πού εἶναι πιασμένος στὴν πείρα δέν μπορεῖ νά εἶναι σιωπηλός. Ὁ χρόνος, ἢ κίνησι τοῦ χθές, πού κυλάει στό σήμερα καὶ στό αὔριο, δέν εἶναι σιωπὴ. Μόλις ἡ κίνησις αὐτὴ σταματήσῃ, ὑπάρχει σιωπὴ, καὶ τότε μόνον μπορεῖ νά φανερωθῇ ἐκεῖνο πού κανεῖς δέν μπορεῖ νά τὸ ὀνομάσῃ.

«Ἦρθα νά συζητήσω μαζί σας γιὰ τὸ κάρμα. Φυσικά ἔχω ὠρισμένες γνώμες πάνω σ' αὐτό, ἀλλὰ θά ἤθελα νά ξέρω καὶ τίς δικές σας».

Ἡ γνώμη δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Πρέπει νά παραμερίσωμε τίς γνώμες γιὰ νά βροῦμε τὴν ἀλήθεια. Ὑπάρχουν ἀναρίθμητες γνώμες, μὰ ἡ ἀλήθεια δέν ἀνήκει σ' αὐτὴν ἢ σ' ἐκείνην τὴν ὁμάδα. Γιὰ τὴν κατανόησι τῆς ἀλήθειας, ὅλες οἱ ἰδέες, τὰ συμπεράσματα, οἱ γνώμες, πρέπει νά φύγουν, ὅπως τὰ μαραμένα φύλλα πού πέφτουν ἀπὸ τὸ δέντρο. Τὴν ἀλήθεια δέν μπορεῖ νά τὴν βρῆ κανεῖς στὰ βιβλία, στὴ γνώσι, στὴν πείρα. Ἄν ζητᾶτε γνώμες, δέν θά βρεῖτε καμμιάν ἐδῶ.

«Μποροῦμε ὅμως νά συζητήσωμε γιὰ τὸ κάρμα καὶ νά προσπαθήσωμε νά κατανοήσωμε τὴ σημασία του, δέν μποροῦμε;»

Αὐτό, φυσικά, εἶναι κάτι τὸ τελείως διαφορετικὸ. Γιὰ νά κατανοήσωμε, θά πρέπει νά σταματήσουν οἱ γνώμες καὶ τὰ συμπεράσματα.

«Γιατί ἐπιμένετε πάνω σ' αὐτό;»

Μπορεῖτε νά κατανοήσετε ὅτιδῆποτε, ἂν ἤδη ἔχετε σχηματίσει μιὰ γνώμη γι' αὐτό; Ἡ ἂν ἐπαναλαμβάνετε τὰ συμπεράσματα κάποιου ἄλλου; Γιὰ νά βροῦμε τὴν ἀλήθεια αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, δέν θά πρέπει νά τὸ πλησιάσωμε σάν κάτι τὸ καινούργιο, μ' ἓνα νοῦ πού δέν τὸν θολώνει καμμιά προκατάληψι; Ποιὸ ἔχει μεγαλύτερη σημασία, νά εἶναι κανεῖς ἐλεύθερος ἀπὸ συμπεράσματα, προκαταλήψεις, ἢ νά θεωρητικολογῆ γύρω ἀπὸ κάτι τὸ ἀφηρημένο; Δέν εἶναι πιὸ σημαντικό νά βρῆς τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὸ νά ἐρίζης περὶ τοῦ τί εἶναι ἡ ἀλήθεια; Μιὰ γνώμη γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ ἀλήθεια, δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δέν εἶναι σημαντικό ν' ἀνακαλύψωμε τὴν ἀλήθεια σχετικὰ μέ τὸ κάρμα; Τὸ νά δῆς τὸ ψεύτικο σάν

ψεύτικο είναι το ν' αρχίζης να το κατανοήs, δεν είναι; Πώς μπο-
ρούμε να δοῦμε είτε το αληθινο είτε το ψευτικο, αν ο νοῦς μας
είναι οχυρωμένος στην παραδοσι, στίς λέξεις και στίς εξηγήσεις;
Αν ο νοῦς είναι δεμένος σε μιαν πίστι, πώς μπορεί να πάη μα-
κριά; Για να ταξιδέψη μακριά ο νοῦς, πρέπει να είναι ἐλεύθερος.
Ἡ ἐλευθερία δεν είναι κατι που το κερδίζει κανεις στο τέλος
μιᾶς μακρόχρονης προσπάθειας, πρέπει να υπάρχη από την
αρχή του ταξιδιού.

«Θέλω να εξακριβώσω τι σημαίνει το κάρμα για σᾶς».

Κύριε, ἄς κάνωμε το ταξίδι τῆς ἀνακαλύψεως μαζί. Με το να
ἐπαναλαμβάνη κανεις τά λογια ἑνός ἄλλου, αὐτό δεν ἔχει καμμία
βαθεία σημασία. Είναι σαν να παίζη δίσκο γραμμοφώνου. Ἡ ἐπα-
νάληψις ἢ ἡ μίμησι δεν φέρνει τὴν ἐλευθερία. Τι εννοεῖτε με το
κάρμα;

«Εἶναι μιᾶ Σανσκριτικῆ λέξι πού σημαίνει το κάμνειν, το δρᾶν
καί τά λοιπά. Το κάρμα είναι δρᾶσι, καί ἡ δρᾶσις είναι το ἀποτέ-
λεσμα τοῦ παρελθόντος. Ἡ δρᾶσι δεν μπορεί να υπάρξη δίχως
τὴ διαμόρφωσι τοῦ παρελθόντος. Μέσ' ἀπό μιᾶ σειρά ἐμπειριῶν,
μέσ' ἀπό τὴ διαμόρφωσι καί τὴ γνῶσι, χτιζεται το βάθρο τῆς πα-
ραδόσεως, ὄχι μονάχα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τωρινῆς ζωῆς τοῦ
ἀτόμου καί τῆς ομάδας, ἀλλὰ μέσ' ἀπό πολλές ἐνσάρκωσεις. Ἡ
συνεχῆς δρᾶσι καί ἀντεπίδρασις ἀνάμεσα στο παρελθόν, πού εἶ-
ναι το «ἐγώ», καί τὴν κοινωνία, τὴ ζωῆ, εἶναι το κάρμα. Καί το
κάρμα δένει το νοῦ, το «ἐγώ». Ὅ,τι ἔχω κάνει στήν περασμένη
μου ζωῆ, ἢ ἀκόμα καί χθές, με κρατᾶει καί με διαμορφώνει, δίνον-
τάς μου πόνο ἢ ευχαριστήσι στο παρόν. Ὑπάρχει ὁμαδικό ἢ
συλλογικό κάρμα, καθως καί το κάρμα τοῦ ἀτόμου. Καί ἡ ομάδα
καί το ἄτομο εἶναι δεμένα στήν ἀλυσίδα τῆς αἰτίας καί τοῦ ἀποτε-
λέσματος. Θά υπάρξη λύπη ἢ χαρά, τιμωρία ἢ ἀνταμοιβή, ἀνάλο-
γα με το τί ἔχω κάνει στο παρελθόν».

Λέτε πῶς ἡ δρᾶσις είναι το ἀποτελεσμα τοῦ παρελθόντος.
Δρᾶσι σαν κι' αὐτὴν δεν είναι διόλου δρᾶσι, παρα μόνον ἀντίδρα-
σι, δεν είναι; Ἡ διαμόρφωσι, το παρελθόν, ἀντιδρᾶ σε ἐρεθισμα-
τα. Αὐτὴ ἡ ἀντίδρασις είναι ἡ ἀπόκρισι τῆς μνήμης, πού δεν είναι
δρᾶσι, ἀλλὰ το κάρμα. Προς το παρόν δεν ενδιαφερόμαστε για
το τί είναι δρᾶσι. Το κάρμα είναι ἡ ἀντίδρασι πού γεννιέται ἀπό
ὠρισμένες αἰτίες καί παράγει ὠρισμένα ἀποτελέσματα. Το κάρ-
μα είναι αὐτὴ ἡ ἀλυσίδα τῆς αἰτίας καί τοῦ ἀποτελέσματος. Στὴν
οὐσία, ἡ κίνησι τοῦ χρόνου είναι το κάρμα, δεν είναι; Ἐφ' ὅσον
υπάρχει το παρελθόν, θά πρέπει να υπάρχη καί το παρόν καί το
μέλλον. Το σήμερα καί το αὔριο εἶναι τ' ἀποτελέσματα τοῦ χθές.

Τό χθές σέ συνδυασμό μέ τό σήμερα φτιάχνει τό αύριο. Τό κάρμα, ὅπως γενικά τό καταλαβαίνουν, εἶναι μιὰ κίνησις ἀνταμοιβῆς.

«Ὅπως λέτε, τό κάρμα εἶναι ἡ κίνησις τοῦ χρόνου, καί ὁ νοῦς εἶναι τό ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου. Μονάχα λίγοι πού εἶναι τυχεροί μποροῦν νά ξεφύγουν ἀπό τ' ἀρπάγια τοῦ χρόνου, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε δεμένοι στό χρόνο. Ἐκεῖνο πού ἔχομε κάνει στό παρελθόν, καλό ἢ κακό, καθορίζει αὐτό πού εἴμαστε στό παρόν».

Εἶναι τό παρελθόν μιὰ στατική κατάστασι; Δέν ὑφίσταται μιάν ἀδιάκοπη τροποποίησι; Δέν εἴσατε ὁ ἴδιος πού ἦσασταν χθές. Καί φυσιολογικά καί ψυχολογικά μιὰ σταθερή ἀλλαγὴ πραγματοποιεῖται, δέν εἰν' ἔτσι;

«Φυσικά».

Ἔτσι ὁ νοῦς δέν εἶναι μιὰ σταθερὴ κατάστασι. Οἱ σκέψεις μας εἶναι παροδικές, ἀδιάκοπα ἀλλάζουν. Εἶναι ἡ ἀπόκρισις τοῦ παρελθόντος. Ἄν ἔχω ἀνατραφῆ σέ μιάν ὠρισμένη τάξι τῆς κοινωνίας, σ' ἓναν ὠρισμένο πολιτισμό, θά ἀνταποκριθῶ στήν πρόκλησι, στά ἐρεθίσματα, σύμφωνα μέ τῆ διαμόρφωσί μου. Στούς περισσότερους ἀπό μᾶς, τόσο βαθιά ριζωμένη εἶναι αὐτή ἡ διαμόρφωσις, πού ἡ ἀπόκρισις εἶναι σχεδόν πάντα πανομοιότυπη. Οἱ σκέψεις μας εἶναι ἡ ἀπόκρισις τοῦ παρελθόντος. Εἴμαστε στό παρελθόν· ἡ διαμόρφωσις αὐτῆ δέν εἶναι χωριστὴ ἢ διαφορετικὴ ἀπό μᾶς. Μέ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ περιεχομένου μας καί οἱ σκέψεις μας ἐπίσης ἀλλάζουν.

«Μά ὁ σκεπτόμενος εἶναι ἀσφαλῶς κάτι τό τελείως διαφορετικὸ ἀπὸ τό κατακάθι τοῦ παρελθόντος, δέν εἶναι;»

Εἶναι; Δέν εἶναι ὁ σκεπτόμενος τό ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων του; Δέν ἀποτελεῖται ἀπὸ τίς σκέψεις του; Ὑπάρχει μιὰ ξεχωριστὴ ὄντοτις, ἓνας σκεπτόμενος ἔξω ἀπὸ τίς σκέψεις του; Δέν ἔχει ἡ σκέψις δημιουργήσει τὸν σκεπτόμενο δίνοντάς του μονιμότητα μέσα στήν παροδικότητα τῶν σκέψεων; Ὁ σκεπτόμενος εἶναι τό καταφύγιο τῆς σκέψεως, καί ὁ σκεπτόμενος τοποθετεῖ τὸν ἑαυτὸν του σέ διάφορα ἐπίπεδα μονιμότητος.

«Βλέπω πῶς αὐτό εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ εἶναι μᾶλλον ἓνα τράνταγμα γιὰ μένα νά ἀντιλαμβάνωμαι τὰ κόλπα πού ἡ σκέψις παίζει στὸν ἑαυτὸν τῆς».

Ἡ σκέψις εἶναι ἡ ἀπόκρισις τοῦ παρελθόντος, τῆς μνήμης. Ἡ μνήμη εἶναι γνῶσις, τό ἀποτέλεσμα τῆς πείρας. Αὐτὴ ἡ μνήμη, μέσα ἀπὸ νέες ἐμπειρίες καί ἀποκρίσεις, γίνεται πιὸ σκληρὴ, πιὸ πλατειά, ὀξύτερη, ἰκανότερη. Μιὰ μορφὴ διαμορφώσεως μπορεῖ ν' ἀντικατασταθῆ ἀπὸ μιάν ἄλλη, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νά εἶναι διαμόρφωσις. Ἡ ἀπόκρισις αὐτῆς τῆς διαμορφώσεως εἶναι τό κάρμα,

δεν είναι; Την αποκρισι τῆς μνήμης την αποκαλούμε δρᾶσι, μά είναι μοναχα αντιδρασι. Αυτη «ἡ δρᾶσι» γενναι νεα αντιδρασι, και μ' αυτο τον τροπο γινεται μιᾶ αλυσιδα, ὅπως το αποκαλούμε, αιτίας κι' αποτελεσματος. Η αιτια, ὁμως, δεν είναι επισης και το αποτελεσμα; Μῆτε ἡ αιτια, μῆτε το αποτελεσμα είναι στατικά. Το σημερα είναι το αποτελεσμα τοῦ χθες, και το σημερα είναι ἡ αιτια τοῦ αύριο. Εκείνο που ἦταν ἡ αιτια γινεται αποτελεσμα, και το αποτελεσμα αιτια. Το ένα ρρει μέσα στο άλλο. Δέν υπάρχει στιγμῆ που ἡ αιτια δεν είναι επισης κι' αποτελεσμα. Μοναχα ἐκείνο που είναι ειδικευμένο, είναι σταθερο στην αιτια του κι' ἔτσι στο αποτελεσμά του. Το βελανιδι δέν μπορει να γινη τιποτε άλλο ἀπο βελανιδιά. Στην ειδικευσι υπάρχει θάνατος, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος δέν είναι μιᾶ ειδικευμένη ὄντοτης, μπορει νά είναι ο,τι θελήσει. Μπορει νά σπάση τὰ δεσμά τῆς διαμορφωσεως του – και πρεπει να τὸ κἀνη ἂν θέλη ν' ανακαλυψη το πραγματικό. Πρέπει νά πάψετε νά εἴστε ὁ αποκαλούμενος βραχμᾶνος, γιὰ νά πραγματωσετε τὸ Θεό.

Τὸ κάρμα είναι ἡ κίνησι τοῦ χρόνου, τὸ παρελθόν που κινεῖται μέσ' ἀπο τὸ παρόν πρὸς τὸ μέλλον. Αυτῆ ἡ ἀλυσιδα είναι ὁ δρῶμος τῆς σκέψεως. Ἡ σκέψις είναι τὸ αποτελεσμα τοῦ χρόνου, και ἐκείνο που είναι ἀπροσμέτρητο, ἄχρονο, μπορει νά ὑπάρξη μόνον ὅταν ἡ λειτουργία τῆς σκέψεως ἔχη πάψει. Ἡ ἡρεμία τοῦ νοῦ δέν είναι κάτι που με τη προτροπή τὸ ἐπιτυγχάνει κανεις, δέν μπορει νά τὴν φέρη κανεις με ὁποιαδήποτε ἐξάσκησι ἢ πειθαρχία. Ἄν ὁ νοῦς γινεται ἡρεμος, τότε ο,τιδήποτε ξεπηδάει ἀπο μέσα του είναι μιᾶ προβολῆ τοῦ ἑαυτοῦ, ἢ ἀποκρισι τῆς μνήμης. Με τὴν κατανόησι τῆς διαμορφωσεως του, με τὴν χωρις ἐκλογῆ ἐπίγνωσι τῶν ἰδίων του τῶν ἀποκρισεων, σάν σκέψι κι' αἰσθημα, ἡ γαλήνη ἐρχεται στοῦ νοῦ. Αυτό τὸ σπάσιμο τῆς ἀλυσιδας τοῦ κάρμα δέν είναι ζήτημα χρόνου, γιὰτι διὰ τοῦ χρόνου τὸ ἄχρονο δέν μπορει νά ὑπάρξη.

Τὸ κάρμα πρέπει νά κατανοηθῆ σάν μιᾶ συνολικῆ λειτουργία, ὄχι ἀπλῶς σάν κάτι που ἀνήκει στο παρελθόν. Τὸ παρελθόν είναι ὁ χρόνος που είναι επισης και τὸ παρόν και τὸ μέλλον. Ο χρόνος είναι ἡ μνήμη, ἡ λέξι, ἡ ἰδέα. Ὅταν ἡ λέξι, τὸ ὄνομα, ὁ συνειρμός, ἡ πείρα, δέν ὑπάρχουν, μόνον τοτε ὁ νοῦς είναι ἡρεμος, ὄχι μοναχα στα ἐπιφανειακά στρώματα, ἀλλά πλήρως, ὁλοκληρωτικά.

Ν. Σρι Ράμ

Γνώθι δι' έαυτόν...

Ή όλη διαδικασία τής εξέλιξεως, για τό πνεύμα, είναι μιά άφύπνισι στις άληθειες πού αιώνια υπάρχουν. Ό,τι ήταν ύπονοούμενον, πρέπει νά καταστή σαφές.

Αυτό πού άληθινά ό άνθρωπος ζητεί δέν είναι ή τελειοποιήσις ή όποία ανάγεται στό μέλλον, αλλά ή προσπάθεια για τήν τελειοποίησι πού άνήκει πάντα στό παρόν.

Νά ποθητε όχι ό,τι θα προσφέρη μεγαλύτερη συναισθησι του Έγώ, αλλά τήν άληθινώτερη ανάπτυξι τής άνιδιοτελείας, ή όποία είναι τό κέντρον προελεύσεως παντός πλάσματος.

Μάθετε για τόν έαυτό σας τόν δρόμο – χωρίς νά εξαρτάσθε από άλλους.

Έκείνο πού ενδιαφέρει είναι ή κατεύθυνσις τής προόδου μας – όχι τό σημείον όπου εύρισκόμεθα τώρα.

Ό άνθρωπος, στην άληθινή φύσι του, είναι αιώνια έλεύθερος και μακάριος. Δέν χρειάζεται παρά νά πραγματοποιήση αυτή τήν άλήθεια και νά γνωρίση τόν έαυτό του, άποσυρόμενος από κάθε τι ξένο προς τόν έσωτερικό του Έαυτό. Τοῦτο και μόνον άποτελεϊ τήν άληθινή του λύτρωσι.

Είμαι –τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγώτερο– ένας νόμος τής έκφράσεως τής Ζωής.

Χρέος μας είναι νά έπιτελέσωμε τήν άληθινή και σωστή έκφρασι του ένδομύχου έαυτού μας: Αυτό θα έλευθερώση τούς έαυτούς μας από τό κελλι τής φυλακής μας.

Άλλά προτού μπορέσωμε νά ξεπεράσωμε τούς περιορισμούς, είτε στή φύσι μας ή στις γύρω μας συνθήκες, πρέπει νά προσπαθήσωμε νά κατανοήσωμε τί είν' εκείνο πού πρόκειται νά προέλθη ως διδαγμα.

Ὁ Ἀδελφός

τοῦ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Μετά ἀπό τὴν θερινὴν μας ἀνάπαυαν καὶ ξενοιασιά. Μετά ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν καὶ τὴν ξεκούρασι τοῦ καλοκαιριοῦ, τὰ θαλασσι-νὰ μπάνια, τὰ ταξίδια, ἴσως δὲ καὶ τὶς καινούργιες γνωριμιές, μπαίνοντας στό φθινοπῶρο, καλούμεθα πάλιν ν' ἀρχίσωμεν τὶς ἐργασίες μας καὶ τὶς προσπάθειες μας νὰ προχωρήσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ πού ἴσως σταματήσαμε, διότι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας δυσκολευόμαστε νὰ συνεχίσωμε τὶς προσπάθειες ἐκείνες πού μᾶς βοήθησαν νὰ ἐξελιχθοῦμε σὲ καλλίτερα άτομα.

Εἴμεθα λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ συνεχίσωμεν τὶς διακοπεῖ-σες ἐργασίες μας καὶ νὰ ἀναλάβωμεν πάλιν τὶς υποχρεώσεις μας ἐναντι τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Ἐπειδὴ σάν ἄνθρωποι ἔχουμε πολλές ἀδυναμίες καὶ ἐάν στα-ματήσωμε τὶς προσπάθειες καλλιτερεύσεώς μας, γρήγορα χά-νουμε ἴσως πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἀποκτήσαμε μὲ τὴν προσπά-θεια καὶ τὴν ἐργασία, θὰ πρέπει νὰ πιέσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας νὰ βρῆ τὸν πρότερον ρυθμὸν του, ὥστε νὰ ἀναπληρῶσῃ ὅ,τι κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ ἀπώλεσε.

Πάντα ταῦτα φυσικὰ αναφέρονται γιὰ άτομα πού ἔθεσαν σκο-πὸ τῆς ζωῆς των νὰ φθάσουν κάποιον στόχο ἐπιπέδου, ὥστε νὰ μὴν φύγουν ὅπως ἤλθαν ἢ ἀκόμη καὶ χειρότερα.

Ἐφόσον ὑπάρχει τόση δυστυχία γύρω μας δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐφησυχάζουμε καὶ νὰ μὴν προσπαθοῦμε νὰ δημιουργήσουμε ἓνα καλλίτερο περιβάλλον. Διότι ποιά εἶναι ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἄν-θρώπου ἐάν δὲν ἀγαπήσῃ τὸν πλησίον του, καὶ νὰ προσπαθῆσῃ νὰ προσφέρῃ ὅ,τι εἶναι δυνατόν στὸν συνάνθρωπὸν του; Πῶς εἶ-ναι δυνατόν ἢ συνειδησίς μας νὰ εἶναι ἤρεμη ὅταν μπορούμε νὰ βοηθήσωμε καὶ ἀρνούμεθα νὰ τὸ πράξωμε; Οἱ μετέχοντες ὀρι-σμένων ὀργανώσεων καλοῦνται μεταξύ των Ἀδελφοί. Ἀλλὰ μήπως οἱ ἄνθρωποι μεταξύ μας δὲν εἴμαστε ἀδελφοί; Σὲ τί δια-φέρει ὁ ἓνας ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ἄλλον; Ὅλα τὰ στοιχεῖα πού ἀποτελοῦν ἓναν ἄνθρωπο εἶναι ὅμοια μὲ τοῦ ἄλλου. Τὸ μόνο πού διαφέρει εἶναι ἡ πνευματικὴ κατάρτισις καὶ τὸ ἐπίπεδο ἐπιβιώσε-ως. Καθῆκον μας λοιπὸν εἶναι νὰ βοηθοῦμε ὅποιονδῆποτε ἄν-θρωπο Ἀδελφὸ προσφέροντας σ' αὐτὸν ὅ,τι μᾶς εἶναι δυνατόν.

Ὁ Β. Οὐγκὼ ἐζήτησε τὴν κατάργησιν τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς πείνας, διότι μέσα του ὑπῆρχε ἡ ἄκτις τοῦ φωτός τῆς ἀλληλο-βοηθείας καὶ τῆς ἀγάπης. Διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἄρμονία μεταξύ τῶν ἄν-

θρώπων, πρέπει να υπάρξει ή πίστη της αδελφότητας και της ισότητας των φυσικών δικαιωμάτων ενός εκάστου από ημάς, καθ' όσον καταγόμεθα από την ίδια φύσιν και έχωμεν τα ίδια μέσα διά την απόκτησιν γνώσεων και δυνάμεων.

Είναι υποχρέωσίς μας να μάς συνδέει η αγάπη και η αλληλεγγύη ώστε κάθε άνθρωπος να αισθάνεται ότι βρίσκεται μεταξύ 'Αδελφών οι όποιοι του προσφέρουν αγάπη και αφοσίωσι.

Μόνον αυτός ο τρόπος υπάρχει διά να καλλιερευση η κοινωνία στην οποία ζούμε, ώστε όλος ο κόσμος να μετατραπή σε μικρό χρονικό διάστημα, σ' ένα κόσμο αγάπης, σύμπνοιας και ειρήνης. Δεν πρέπει να πιστεύωμεν ότι η αγάπη και η αδελφότης πρέπει να υπάρχει μόνον μεταξύ ατόμων ανηκόντων σε κάποια έσωτερική όργανωσι. Διότι δυστυχώς έχει παρατηρηθεί ότι και σε ώρισμένες όργανώσεις, ενώ οι μετέχοντες καλούνται μεταξύ των 'Αδελφοί, εν τούτοις υπάρχουν άτομα των όποιων η συμπεριφορά κάθε άλλο παρά αδελφική είναι.

Ίδιαίτερα στην σκοτεινή εποχή που ζούμε υποχρέωσις όλων μας είναι να προσφέρωμεν και μόνον, να προσφέρωμεν.

Μόνον διά της προσφοράς θα υπάρξει φώς στις καρδιές μας και στις καρδιές των ανθρώπων 'Αδελφών μας.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΠΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΥΣ

ΤΗΝ 24η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΕΤΕΣΤΗ Η ΑΔΕΛΦΗ ΜΑΣ ΣΤΗ
ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΑΛΥΨΩ ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Η ΟΠΟΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΔΑΞΕ ΣΤΗ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤ. ΜΕ ΤΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΣΑΝ ΑΞΙΑ ΑΠΟΓΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΤ. ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ.

Ο ΙΛΙΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒ. ΤΗΣ Θ.Ε. ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΤΑ ΘΕΡΜΑ ΤΟΥΣ ΣΥΛΛΥΠΗΓΗΤΡΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΧΟΝΤΑΙ ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ ΜΕΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΤΕΤΕΛΕΙΩΜΕΝΩΝ.

Ἰππόδαμος ἐκ Θουρίου

Επί τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς σειρᾶς τῶν ὁμιλιῶν του σεω.άδ. Παν. Ἀναγνώστου περὶ Πυθαγορείων, πῆρα τὸ θάρρος νὰ σημειώσω ὅσα ἐδίδασκεν ὁ Πυθαγόρειος Ἰππόδαμος.

Ὁ Ἰππόδαμος ἐδίδασκεν ὅτι ἡ σωστὴ κοινωνία βασιζέται στὴν ὁμοφωνία ὄλων τῶν πολιτῶν, στὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀρμονικὴ συναλλαγὴν ὄλων τῶν ἰδρυμάτων.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τρία μέσα διὰ νὰ καταστῆ καλλίτερος, τοὺς λόγους, τὴν τήρησιν τῶν τοπικῶν ἐθίμων καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τοὺς δικαίους νόμους.

Ὁ νόμος ἐπιβάλλει τὸν φόβον, ἡ ἐντιμότης γεννᾶται ἀπὸ τὰ ἔθιμα, διότι ἐκεῖνοι ποὺ τὰ παραβιάζουν ντρέπονται ὅτι κάνουν κακό, ἡ ἐπιθυμία γεννᾶται ἀπὸ τὸν λόγον ὁ ὁποῖος ἀναφλέγει τὰς καρδίας. Καὶ τὰ τρία αὐτὰ συμβάλλουν εἰς τὴν διάπλασιν πολιτείας ἐνημερούσης.

Ἡ εὐτυχία ὄλων ἐπιτυγχάνεται ἀπὸ τὸν προσανατολισμὸν τῆς νεολαίας πρὸς εὐγενῆ ἰδανικά καὶ ἀφιλοκερδῆ, θὰ πρέπει νὰ μὴν ἀρεσκώμεθα εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν περιουσιῶν ἀλλὰ εἰς τὴν δικαίαν κατανομήν τῶν βαρῶν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας ὄλων τῶν τάξεων τῆς πολιτείας.

Πόλεις ποὺ ἐγνώρισαν πλούτον καὶ χλιδὴν ἐκάμφθησαν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μαλθακότητος καὶ ἔπεσαν ἢ μίᾳ μετὰ τὴν ἄλλην.

Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν καταστροφὴν, ἄς περιορίσωμεν τὴν καταπτώσιν τῶν θεσμῶν καὶ τῶν ἠθῶν καὶ θὰ διασφαλισθῇ ἡ Εὐδαιμονία τῆς πολιτείας.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΩΜΕ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΑΙΔ. Ζ. ΓΟΥΓΟΥΤΑ

Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀθεϊσμοῦ καί στήν Ἀλβανία μας δείχνει τήν ψυχικήν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου διά ζώσαν πίστην στό Θεό! Ὡς προστάτην τοῦ ἀνθρώπου!.

Καί τώρα ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας ἀνέλαβεν τήν οἰκοδομήν ναῶν καί μοναστηρίων καί ἀσφαλῶς θέλει τήν οἰκονομικήν μας βοήθειαν! Καί ὡς Χριστιανοί πρέπει νά μὴν ἀδιαφορήσωμε.

«100 ΧΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ὡς Χριστιανοί ἔχομε εὐθύνην νά βοηθήσωμε!

Βέβαια ἂν ὀμιλεῖ ἡ ψυχὴ μας!

Νοερῶς βάλε τόν ἑαυτόν σου σέ χωριό χωρίς ἐκκλησία καί θά βρεῖς τήν ἀξίαν τῆς βοήθειας σου.

Η ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΗ ΣΦΙΓΓΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Διά τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους ἡ ζωὴ ὁμοιάζει σάν αἰνιγματική σφίγγα! καί μᾶς βλέπει πότε θυμωμένα καί πότε εἰρωνικά!.

Διά νά μᾶς φοβίζει νά τήν σεβόμεθα!

Βέβαια ὑπάρχουν πολλές ἐξηγήσεις στά βιώματά μας. Θρησκευτικές καί φιλοσοφικές καί καμμία δέν ἔχει τήν πλήρη ἀλήθειαν!.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος Ρωμ. Ζ. Κεφ. μᾶς παρουσιάζει ἀντιφατικόν τόν ἀνθρώπον!.

Διά τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους ἡ ζωὴ εἶναι ἄδειο ποτήρι καί ὁ καθείς βάζει μέσα ὅ,τι τόν εὐχαριστεῖ ἐνστικτιακά καί αἰσθηματικά.

Ἡ θεία θρησκεία τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τήν συμβουλήν τῆς ἀγάπης πρὸς τόν συνάνθρωπόν μας μᾶς δίδει τήν πειστικήν ἀπάντησιν διά τό αἶνιγμα τῆς ζωῆς ὅτι μᾶς περιμένει ἡ θεία ἀμοιβὴ στό παράδεισον.

Ἄν βιοῦμεν τὰς 10 – δέκα ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀνταμοιβή τοῦ καλοῦ καί ἡ τιμωρία τοῦ κακοῦ

Ἀπό τή σοφία τοῦ λαοῦ μας καί τήν ἀρχαία ἑλληνική διανόηση.

Χαραλ. Μπάρακλη

Ὅσοι μελέτησαν σέ βάθος τή φύση, διαπίστωσαν ὅτι κυριαρχεῖ σαυτήν μιᾶ ἀπέραντη τάξη, μιᾶ καταπληκτική ἄρμονια. Τά πάντα λειτουργοῦν μέ σοφία καί νομοτέλεια τόση, πού προκαλεῖ στόν ἄνθρωπο θαυμασμό. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι σπούδασαν τή φύση καί ἐφθασαν σέ τέτοια ὕψη πραγματικά, ὥστε μπόρεσαν νά γνωρίσουν καί τούς νόμους λειτουργίας της. Στά συγγράματά τους, καταλήγουν καί σέ παραινέσεις, στίς ὁποῖες συνιστοῦν νά ζοῦμε σύμφωνα μέ τούς νόμους αὐτούς καί νά τούς ἔχουμε ὡς πρότυπα στή ζωή μας. Ὁ στωικός φιλόσοφος Ἐπίκτητος (Διατριβαί, I, κς, 1-2) ἀναφέρει ὅτι «τό νά ἐνεργοῦμε σύμφωνα μέ τή φύση εἶναι νόμος τῆς ζωῆς». ¹ Ὁ ἰδρυτής τῆς στωικῆς φιλοσοφίας Ζήνων (Διογ. Λαερτίου, Βίοι Φιλοσόφων, VII, 87), θεωρεῖ ὅτι «ἡ ζωή πού συμφωνεῖ μέ τή φύση ταυτίζεται μέ τήν ἐνάρετη ζωή· γιατί ἡ ἀρετή εἶναι ὁ τελικός σκοπός στόν ὁποῖο ἡ φύση μάς ὁδηγεῖ». ² Μέ τίς ἀπόψεις αὐτές συμφωνεῖ καί ἡ σοφία τοῦ λαοῦ μας. Μέ μιᾶ χαρακτηριστική φράση ὀρίζει τό δρόμο τῆς ἐξέλιξης καί τῆς πνευματικῆς προόδου τοῦ ἀνθρώπου:

Ἡ φύση ὁδηγεῖ καί ἡ πείρα διδάσκει.

Αὐτές οἱ συμβουλές καί διδασκαλίες κάθε ἄλλο παρά υιοθετήθηκαν ἀπό τούς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἐξακολουθοῦν νά πορεύονται ἐνάντια στά μηνύματα αὐτά καί γιά τό λόγο αὐτό, κυριαρχεῖ παντοῦ ἡ κακοδαιμονία καί ἡ ἀσχήμια. Ἐνῶ θά ἔπρεπε οἱ ἄνθρωποι νά σπουδάσουν τή φύση, νά γνωρίσουν τούς νόμους λειτουργίας της καί νά τούς μεταφέρουν στό ἠθικό ἐπίπεδο, ἡ ζωή τους κάθε ἄλλο παρά ἠθική καί ἐνάρετη εἶναι. Ἡ ἐφαρμογή τῶν φυσικῶν νόμων στήν ἀνθρώπινη ζωή, εἶναι τό σύνολο τῶν ἀρετῶν μέ τίς ὁποῖες θά ἔπρεπε νά κοσμοῦν οἱ ἄνθρωποι τή ζωή τους, ὅπως ἡ ἀγάπη γιά κάθε ὑπαρξη, ὁ σεβασμός τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων, ἡ ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀπαλλαγή τῶν παθῶν, ἡ καλοσύνη, ἡ ἀλληλοβοήθεια, ἡ ἀνιδιοτέλεια. Οἱ ἀρετές αὐτές πού εἶναι ταυτόσημες μέ τή φυ-

1. Νόμος βιοτικός ἐστίν οὗτος το ἀκολουθον τῆ φυσει πραττειν.

2. Το ὁμολογουμενωσ τῆ φυσει ζῆν. ὁπερ ἐστι κατ' ἀρετην ζωῆν· ἀγει γαρ προς ταυτην ημᾶσ η φυσικῆ

σική ζωή, είναι άγνωστες γιά τούς περισσότερους άνθρωπους, πού ἐπιμένουν νά εἶναι ἡ μόνη παραφωνία στή φύση καί τά μόνα πλάσματα τῆς γῆς, πού φέρονται τυραννικά καί πρὸς τά ὄντα τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, ἀλλά καί πρὸς τούς ἴδιους τούς συνανθρώπους τους. Δέ σέβονται κατά πρῶτον οἱ ἄνθρωποι τό φυσικό περιβάλλον πού ζοῦν, ἀλλά ἀντίθετα τό μολύνουν καί τό καταστρέφουν. Τυραννοῦν καί φονεύουν τά ζῶα. Τέλος, καταπατοῦν τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, δέν ἀναγνωρίζουν τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ χωρίστηκαν σέ τάξεις, δέν ἔχουν ἀγάπη γιά τούς συνανθρώπους τους. Συγκεντρώνουν γιά ἑαυτούς τους τά ἀγαθά τῆς γῆς, ἐνῶ ἄλλοι στεροῦνται καί τά χροιώδη ἀκόμη τοῦ βίου.³ Ἐπομένως, οἱ ἄνθρωποι δέ βαδίζουν ὀρθά, ἀκολουθώντας αὐτόν τόν τρόπο ζωῆς, πού κάθε ἄλλο παρά φυσικός εἶναι. Παντοῦ, ἄλλως τε, κυριαρχοῦν κακίαι, πάθη, ἀδικίες, δουλεία, ἀνελευθερία, πόλεμοι, ἀνθρώπινη ἐκμετάλλευση.

Ἄξιοπρόσεκτο ὅμως εἶναι, ὅτι ἡ ζωὴ στούς περισσότερους ἀνθρώπους δέν εἶναι ὑποφερτή. Ἐπικρατοῦν κάθε λογῆς δυστυχίες, ποικίλες δοκιμασίες καί βάσανα, πού ἐπιβεβαιώνεται ἡ ρῆση ὅτι ἡ γῆ εἶναι κοιλάδα δακρῶν. Ἐνῶ δηλαδή ἡ φύση εἶναι ἀξιοθαύμαστη, οἱ νόμοι τῆς σοφοί, πού ὀδηγοῦν τά πάντα πρὸς τήν πρόοδο καί τήν ἐξέλιξη, οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ζοῦν μέσα στήν ὀδύνη, τό στεναγμό καί τήν ἐξαθλίωση. Πολλοί ἐρωτοῦν: Γιατί παρατηρεῖται ἡ ἀνακολουθία αὐτή; Γιατί ἡ φύση νά εἶναι τέλεια καί πολλοί ἄνθρωποι νά εἶναι δυστυχισμένοι; Στά ἐρωτήματα αὐτά μᾶς ἀπαντᾷ ἡ λαϊκή σοφία καί ἡ ἀρχαία ἐλληνική διάνοηση, πού θεωροῦν ὡς ὑπαίτιο τῆς δυστυχίας του καί τῶν κακῶν πού τοῦ συμβαίνουν, τόν ἴδιο τόν ἄνθρωπο. Οἱ πηγές αὐτές γνώσης ὑποστηρίζουν, ὅτι τό καλό ἀμείβεται καί τό κακό τι-

3. Ὁ Λυκοῦργος, ὁ σοφός αὐτός νομοθέτης τῆς ἀρχαίας Σπάρτης (Πλούταρχου, Βίοι Παράλληλοι, VIII, Λυκοῦργος), ἐπειδὴ ἔβλεπε ὅτι ὁ πλοῦτος ὅλος συσσωρευόταν σέ ὀλίγους ἀνθρώπους, ἀπέβλεπε νά διώξει τήν ἀλαζονεία, τό φθόνον, τὴν κακομυρία, τόν πολυτελεῖ τρόπο ζωῆς, ἀκόμη δέ καί τά σοβαρότερα ἀπό αὐτά καί μεγαλύτερα νοσήματα τῆς πολιτείας, πού εἶναι ὁ πλοῦτος καί ἡ φτώχεια. Γιά τοῦτο, πέτυχε νά πείσει ὅλους τούς πολίτες, ἀφοῦ ἀποξενωθοῦν ἀπό τήν ἰδιοκτησία τους, νά κάμουν νέα διανομὴ τῆς γῆς καί νά προσπαθοῦν μετὰ νά πρωτεύουν μόνο κατά τήν ἀρετή. (Δεινῆς γάρ οὔσης ἀνωμαλίας... τοῦ δὲ πλοῦτου παντάσιν εἰς ὀλίγους συρρηκτότος, ὕβριν καί φθόνον καί κακομυρίαν καί τρυφήν καί τά τούτων ἐτι πρεσβύτερα καί μειζω νοσήματα πολιτείας, πλοῦτον καί πενίαν, ἐξελαύνων, συνέπεισε τήν χώραν ἅπασαν εἰς μέσον θέντας ἐξ ἀρχῆς ἀναδάσασθαι καί ζῆν μετ' ἀλλήλων ἅπαντας ὁμαλείς καί ἰσοκλήρους τοῖς βίοις γενομένους, τό δὲ πρωτεῖον ἀρετῆ μετιόντας).

μωρεΐται. Υπάρχει δηλαδή ένα θεϊκό μάτι, μία κοσμική νοημοσύνη, η οποία παρακολουθεί τη ζωή των ανθρώπων και καταγράφει τα πάντα. Διαχυτή είναι η λαϊκή αντίληψη, ότι ο άνθρωπος θα βρεΐ μπροστά του αυτό που έχει κάνει, είτε καλό, είτε κακό.

Κάμεις καλό, κάμεις κακό, θα 'ρθει γυρευοντας σε.

Όπως έστρωσες, θα κοιμηθής.

Στραβά πηγαινεις κάβουρα, νά 'δώ την καταντία σου.

Πίσσα έδωσες, κατράμι πήρες.

Ό,τι κάμν' ό νοϋς τ' ανθρώπου, δέν τό κάμνουν χίλιοι έχθροί του.

Όπου ξένο θάνατο μεριμνά, πρώτορχετ' ό δικός του.

Άσωστα τά βασάνα σου, μ' άσωστα και τά κακά σου.

Άδικοχτισμένο σπιτι, πέφτει και γκρεμιζεται.

Άδικιάς σπειρι σπαρμένο κι άν φυτρωσει δε σταχυάζει.

Άδικη χαρα, δικαϊη λυπη.

Η κατάσα γυριζει στο νοικοκύρη.

Τά κακοσυναγμένα, κακοσκορπισμένα.

Τό δέντρο που περιγελάς, στον κήπο σου φυτρώνει.

Οί αρχαίοι Έλληνες διανοητές είχαν τις ίδιες αντιλήψεις για την άμοιβή του καλού και την τιμωρία του κακού. Ο Όμηρος (Όδύσσεια, Α, 32-34), βάζει στο στόμα του Δία τά έξής λόγια: «Εΐναι κρίμα νά τά βάζουν οι άνθρωποι με τους θεούς· γιατί ισχυρίζονται στι από έμάς τους βρισκουν οι δυστυχίες τους, ενώ αυτοί οι ίδιοι με τις αδικίες τους περνούν δυστυχίες, χωρις νά τους φταιει ή μοίρα τους». ⁴ Σέ πολλά αρχαία συγγραμματα βρισκουμε την πεποίθηση των συγγραφέων ότι «όταν κάνει κανείς τό κακό, νά περιμένει νά τό πάθει». ⁵

Ο Αισχύλος (Εϋμενίδες 550-551) λέει, ότι «ό άνθρωπος που εΐναι δικαίος από τή θέλησή του και όχι από άνάγκη θά εύτυχήσει». ⁶

Στή ζωή, όμως, βλέπουμε ανθρώπους νά ύποφέρουν από τότε που γεννήθηκαν, είτε από άνιατες ασθένειες, είτε από στέρηση των στοιχειωδών αναγκών του βίου. Στις περιπτώσεις αυ-

4. Ό ποποι, οϊον δη νυ θεους βροτοι αιωωνται. εξ ημεων γαρ φασι κακ' έμμεναι· οι δε και αυτοι σφησιν ατασθαλιησιν υπερ μορον άλγε έχρουσι).

5. Ευριπίδη (Ηρακλής μαινομενος, 727-728): Προσδοκα δε δρών κακώς/κακόν τι πραξεν. Ομοίως. Σοφκλή (Ηλεκτρα, 1026): Ο καθ' έτερου μηχανωμενος, καθ' εαυτου την παγην περιτρεπει. Ομοίως, Αισχυλου (Άγαμεμνων, 1527): Άξια δρασας, άξια πασχων.

6. Έκων δ' αναγκας άτερ δικαίος ών ουκ άνολβος έσται.

τές ή κακοπάθειά τους φαίνεται σάν μιὰ ἀδικία τῆς φύσης καὶ κάποια μεροληψία γιὰ τὴν τύχη τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ἐκεῖνος πού ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ βίου του, νομίζει ὅτι ἀδικήθηκε στὴ ζωὴ του καὶ ἔχει ἓνα παράπονο, βλέποντας πόσο μειονεκτεῖ ἔναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Οἱ σκέψεις αὐτές πού εἶναι ἀπογοητευτικές, στὴν οὐσία ὁμως εἶναι ἀβασάνιστες καὶ ἐρχονται σέ ἀντίθεση μὲ τὴ σοφία τῆς φύσης καὶ τὴ Θεία Δικαιοσύνη. Θὰ προσπαθήσουμε νὰ αἰτιολογήσουμε, προσφεύγοντας κατὰ πρῶτον στὴν πίστη τοῦ λαοῦ γιὰ τὸ γραπτὸ ἢ τὸ πεπρωμένο τοῦ ἀνθρώπου. Ὅτι δηλαδὴ κάθε ἀνθρωπος γεννιέται μὲ τὴ μοῖρα του, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲ μπορεῖ νὰ ξεφύγει.⁷ Ὅτι τὰ κυριώτερα γεγονότα πού θὰ περάσει, ἐκεῖνα πού δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴ θέλησή του, εἶναι προδιαγραμμένα νὰ τοῦ συμβοῦν μὲ μιὰ ἀδυσώπητη θεία ἐπιταγή. Γιὰ τὴ μοῖρα ὁ λαὸς ἔχει πεῖ:

Τὰ ἄχει ἡ μοῖρα μου γραμμένα, δὲν παρέρχεται κανένα.

Τὰ ἄχει ἡ μοῖρα στό χαρτί, πελέκι δὲν τὰ κόβει.

Ὅτ,τι γράφ' ἡ μοῖρα μελανό, ὁ ἥλιος δὲν τ' ἀσπρίζει.

Ἄπ' τὸ γραπτὸ σου δὲ μπορεῖς νὰ ξεφύγεις.

Ἡ μάνα γεννᾷ κι ἡ μοῖρα μοιράζει.

Ὁ πατέρας τὸ βιο κι ὁ Θεός τὴ μοῖρα.

Ὅπου κι ἂν πάω τὴν τύχη μου μαζί μου τήνε σέρνω.

Οἱ γάμοι εἶναι στὸν οὐρανὸ γραμμένοι.

Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὑπῆρχε βαθύτατη πίστη στὴ μοῖρα ἢ τὴν εἰμαρμένη τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Πλωτίνος (Ἐννεάδες Β, 3,9) γράφει ὅτι «οἱ Μοῖρες καὶ ἡ μητέρα τους ἢ Ἀνάγκη, περιστρέφουν τὸ ἀδράχτι καὶ ὑφαίνουν τὴν τύχη τοῦ καθένα, ὅταν γεννιέται».⁸ Ἐνας ὀρφικός ὕμνος (Orphica, G. Hermann, Lipsiae, 1805, Ὑμνοι Μοιρῶν 13-14), λέει ὅτι «ὄσα μᾶς συμβαίνουν τὰ γνωρίζει ἡ Μοῖρα κι ὁ νοῦς τοῦ Διὸς σ' ὄλη τους τὴ διάρκεια».⁹ Ὁ στωικός φιλόσοφος Μάρκος Αὐρήλιος (Τὰ εἰς Ἐαυτὸν, Ι,ε), ὑποστηρίζει ὅτι: «ὅτιδῆποτε μᾶς συμβεῖ, αὐτὸ ἀπὸ πολὺ καιρὸ προοριζόταν γιὰ μᾶς, καὶ ἡ περιπλοκὴ τῶν αἰτίων ὑφαίνει πάντα τὴ δικὴ μας

7. Γ. Μέγα, Σημειώσεις εἰς τὰ Ροδιακὰ καὶ Φαρασιώτικα παραμῦθια, Λαογραφία, τόμος ΚΑ, σελὶς 470: Αἱ Μοῖραι... δὲν καθορίζουν μόνον τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου, τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ νύκτα, ἀλλὰ καὶ κατόπιν ἐπιφανήματα εἰς κρίσιμους τῆς ζωῆς του περιστάσεις, τὸν συμβουλεύουν καὶ τὸν βοηθοῦν.

8. Αἱ Μοῖραι δὲ καὶ ἡ Ἀνάγκη μήτηρ οὔσα στρέφουσι καὶ ἐν τῇ γενέσει ἐκάστου ἐπικλώθουσι.

9. ... ὄσα γίνεταί ἡμῖν/Μοῖρά τε καὶ Διὸς οἶδε νόος διαπαντός ἀπαντα).

ὑπαρξη μὲ τὸ συμβάν αὐτό.¹⁰ Στὰ ἀρχαῖα συγγράμματα συναντοῦμε συχνά τὴν πεποίθηση τῶν συγγραφέων, ὅτι «ἀπὸ τῆ μοῖρα του κανέναν δὲν ξεφεύγει».¹¹

Ἄλλη ἀντίληψη τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ὑπαρξη στὸν ἄνθρωπο ἑνὸς ἀθάνατου καὶ πολῦτιμου στοιχείου, τῆς ψυχῆς του, ἡ ὁποία κατευθύνει τὶς ἐνέργειες καὶ τὶς πράξεις τοῦ σώματος καὶ εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ψυχικῶν του λειτουργιῶν. Ὁ λαὸς λέει γιὰ τὴν ψυχὴ:

Ἄμα χάσεις τὴν ψυχὴ σου, τι ἀξία ἔχουν τ' ἄλλα;

Ἄμα χάσεις τὴν ψυχὴ σου, ἔχασες τὸν κόσμον ὅλον.

Κάλλιο ἀρρώστια στὸ σῶμα, παρὰ ἀμάθεια στὴν ψυχὴ.

Ἡ ψυχὴ ὅταν εἶναι γερὴ, ὅλα ἐρχονται στὴ θέση τους.¹²

Ἡ ψυχὴ συνεχίζει νὰ ζεῖ ὅταν ὁ ἄνθρωπος πεθαίνει καὶ ἐπιζεῖ τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος δηλαδὴ εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα.¹³ Γιὰ τὴν πίστη αὐτῆ τοῦ λαοῦ, ὅτι ἡ ψυχὴ συνεχίζει νὰ ὑπάρχει γίνονται οἱ διάφορες τελετουργίες μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ μνημόσυνα. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα μεταφέρουν ἀπόψεις διανοητῶν γιὰ τὴν ψυχὴ. Ὁ Πλάτων (Φαῖδρος, 245C) δέχεται τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς (Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος). Ἀλλοῦ πάλι (Νόμοι 896E) λέει ὅτι «ἡ ψυχὴ ὅλα τὰ κατευθύνει, ὅπως ἐπιθυμία, σκέψη, φροντίδα, ἀπόφαση, γνώμη σωστὴ ἢ ἐσφαλμένη, χαρὰ, λύπη, θάρρος, φόβος, μῖσος, ἀγάπη».¹⁴ Ὁ Ἴσοκράτης (Περὶ Ἀντιδρόσεως, 180), γράφει ὅτι «ἡ φύση μᾶς δημιούργησε μὲ σῶμα καὶ ψυχὴ. Τῆς μὲν ψυχῆς ἔργο εἶναι νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἀποφασίζει, τοῦ δὲ σώματος, νὰ ἐκτελεῖ τὶς ἀποφάσεις τῆς ψυχῆς».¹⁵

10. Ὅτι ἂν σοι συμβαῖνι τοῦτο σοι ἐξ αἰῶνος προκατεσκευάζετο· καὶ ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων συνεκλώθε τὴν τε υποστάσιν ἐξ αἰδίου καὶ τὴν τουτου συμβασίην.

11. Πλατῶνα (Γοργίας, 512E) Τὴν εἰμαρμένην οὐδ' ἂν εἰς ἐκφυγεῖ. Ἡροδοτοῦ (Ἱστορία, Α,91): Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδυνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ Ἀἰσώπου (Μῦθοι) Ἐκάστῳ πεπρωμένον ἀθεραπευτον ἐστι.

12. Χάρες καὶ πλοῦτη γὰ χαθοῦν, καὶ τὰ βασιλεία, κί' ὅλα,

τιποτε δὲν εἶναι, ἂν στήτη μὲν' ἡ ψυχὴ καὶ ὀλορθῆ. Διον. Σολωμοῦ (ἀπὸ τὸ ἰταλογλωσσὸ ἔργο του. *La Madre Greca*, μεταφρ. Γ. Καλοσυγούρου).

13. Πλατῶνα (Γοργίας, 524B): Ὁ θάνατος... οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγματοῖν διαλύσεις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀπ' ἀλλήλοιν.

14. Ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ παντᾶ... ἐστὶ βουλευσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλευεσθαι, δοξαζεῖν ὀρθῶς, ἐψευσμενος, χαίρουσαν, λυπούμενην, θαρροῦσαν, φοβούμενην, μισοῦσαν, στεργουσαν.

15. Τὴν φύσιν ἡμῶν ἐκ τε τοῦ σώματος συγκεῖσθαι καὶ τῆς ψυχῆς... τῆς μὲν γὰρ ἔργον εἶναι βουλευεσθαι... τοῦ δὲ σώματος ὑπηρετῆσαι τοῖς ὑπο τῆς ψυχῆς γνώσθειαν.

Ἐπανερχόμενοι στή μοίρα ἢ τό γραφτό, εὐλογα τίθεται τό ἐρώτημα: Μέ ποιά κριτήρια ἐπιβάλλεται στόν ἄνθρωπο ἡ μοίρα; Γιατί ἕνας νά γεννιέται μέ ὅλα τά καλά, ὅπως σέ καλό περιβάλλον, μέ ἄριστη ὑγεία, μέ ὅλα τά μέσα τῆς ζωῆς στή διάθεσή του καί ἄλλος νά ἔρχεται στόν κόσμο ἀνάπηρος, ἢ σ' ἕνα ἄθλιο περιβάλλον, στερούμενος τ' ἀπαραίτητα καί γιά τή συντήρησή του ἀκόμα; Ἐκεῖνο πού δέν ἀμφισβητεῖται καί μέ ποικίλα λόγια ἐκφράζεται ἀπό τό λαό, εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ:

Ὁ Θεός τά ζύγια ἴσα κρατεῖ.

Ἄργεῖ ὁ Θεός, μά δίκαια κρίνει.

Ὁ Θεός εἶναι δικαιοκράτης.

Ὁ Ἴπποκράτης ἐξετάζοντας ὀρισμένες ἀνιάτες ἀσθένειες, δέχεται πρῶτα τή φυσική τους αἰτιολογία, ἀλλά θεωρεῖ ὅτι ὀφείλονται σέ Θεῖα Δίκη.¹⁶ Ἀλλά καί ἡ σοφία τοῦ λαοῦ πιστεύει γιά τίς περιπτώσεις αὐτές:

Σακατεμένος ἄνθρωπος, ὀργή Θεοῦ.

Λωλός ἄνθρωπος, ὀργή Θεοῦ.

Ξέρ' ὁ Θεός ποῖό δέντρο μαραίνει.

Ἄν λάβουμε ὑπ' ὄψη τή λειτουργία τῆς μετενσάρκωσης γιά τήν ὁποία μᾶς μιᾶ καί ὁ Πλάτων,¹⁷ κριτήριο τοῦ γραφτοῦ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὁ τρόπος πού ἔχουν ζήσει στήν περασμένη τους ζωή. Γενικότερα ἡ ἱστορία τῆς ψυχῆς τους. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος ἐπομένως εἶναι ὁ δημιουργός τῆς μοίρας του. Ἡ ἀναπόδοση τοῦ καλοῦ καί ἡ τιμωρία τοῦ κακοῦ, εἶναι συνέπεια ἐνός φυσικοῦ νόμου «τῆς αἰτίας καί τοῦ ἀποτελέσματος», στά πλαίσια τοῦ ὁποίου λειτουργεῖ καί ἡ εἰμαρμένη τῶν ἀνθρώπων. Κάθε ἄνθρωπος ἀναλόγως τῶν πράξεών του, ὑφαίνει τήν εἰμαρμένη τῆς ἐπομένης ἐνσάρκωσής του καί λαβαίνει τούς καρπούς τῶν ἔργων του. Ὅ,τι καλό ἢ κακό ἔκανε, θά πέσει ὑποχρεωτικά πάνω του μιά μέρα. Ἐάν ἀκολουθεῖ τούς φυσικούς νόμους ἐξελισσεταί καί φθάνει στό σκοπό τῆς ζωῆς του, πού εἶναι ἡ θεοποίηση τῆς ψυχῆς του. Ἐάν ὅμως παρεκτρέπεται, ἔρχεται ἡ εἰμαρμένη καί διά τῶν δοκιμασιῶν του ἀναγκάζει νά ἐπανέλθει εἰς τήν εὐθεία ὁδó. Οἱ δοκιμασίες εἶναι ἕνας τρόπος διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἀνθρώ-

16. Ἐμοὶ δέ καί αὐτῶ δοκεῖ ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι... ἕκαστον δέ αὐτῶν ἔχει φύσιν τὴν ἐωυτοῦ καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίνεται.

17. Φαίδων 70C: Ἄλλ' ἐστὶ τῶ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεισθαι καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι (Πράγματι γίνεται ἐπαναφορὰ στὴ ζωὴ καὶ οἱ ζωντανοὶ γεννιοῦνται ἀπὸ τοὺς πεθαμένους). Ὁμοίως στοὺς Νόμους 903D: Αἰεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σῶματι τότε μὲν ἄλλω, τότε δὲ ἄλλω. (Ἡ ψυχὴ πάντα συζεῖ ἄλλοτε μ' ἕνα σῶμα, κὶ ἄλλοτε μὲ ἄλλο).

πων, γιατί με τό να υποστούν τὰ κακά που προξένησαν στους άλλους, τους γίνεται κατόπιν ἀποστροφή να τὰ ἐπαναλάβουν.

Ὁ πνευματικός κόμος κατευθύνει καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν πρόδο τους. Αὐτὸς ἐθέσπισε τὸ νόμο τῆς εἰμαρμένης για να διδασκονται οἱ ψυχές με τίς δοκιμασίες καὶ να προοδεύουν. Ὁ στωικός φιλόσοφος Μάρκος Αὐρηλῖος, στό ἔργο του «Τὰ εἰς Ἐαυτὸν» (Δ,1) γράφει: «Κάθε τι πού συμβαίνει, γίνεται δίκαια... σάν να μοίραζε κάποιος στόν καθένα ἐκεῖνο πού τοῦ αξίζει». ¹⁸ Τὸ ἴδιο λέει καὶ ἡ λαϊκὴ παροιμία:

Ὅτι πέψ' ὁ Θεὸς καλά πεμένο! (τῆς νῆσου Σκύρου)

Γίνεται φανερό ὅτι σέ κάθε μας ἐνσάρκωση, δρέπουμε τοὺς καρπούς τῶν ἔργων μας τῆς προηγούμενης ζωῆς μας καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι να υποστοῦμε τὴν ἀμετάκλητη μοῖρα μας. Συγχρόνως ὅμως σέ κάθε μας ζωὴ ὑφαινουμε με τίς σκέψεις, τοὺς λόγους καὶ τίς πράξεις μας τὴν ἐπομένη μας ἐνσάρκωση. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ νόημα τοῦ βαθυστόχαστου φιλοσόφου Ἡρακλείτου (Ἀνθολ. Στοβαίου, ΡΔ, 23), πού ἔλεγε ὅτι: «ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖ τὴ μοῖρα του». ¹⁹

18. Πάν το συμβαῖνον δίκαιως συμβαίνει... ὡς ἂν ὑπο τινος ἀπονεμοντος το κατ' αξίαν.

19. Ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων.

ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

Συνέχεια προηγούμενων

ΠΑΝ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Οί σοβαρότερες δοκιμασίες πού συνοδεύουν τήν είσοδο στους ανώτερους κόσμους, κάθε νέου μύστου, είναι ή συνάντησή του μέ τούς φύλακες τής εισόδου. Οί φύλακες αύτοί είναι δύο, ένας έξωτερικός και ένας έσωτερικός, οί όποιοι του παρουσιάζονται κατά σειρά.

Ο πρώτος παρουσιάζεται όταν γίνει ή διάσπαση του ύλοβαρουῦς οργανισμού σέ δύο λεπτότερες καταστάσεις, σέ δύο άλλα διαφορετικά σώματα: τό άστρικό και τό αίθερικό. Ο δεύτερος παρουσιάζεται όταν ή διάσπαση αύτή πραγματοποιηθῆ και στό φυσικό έγκέφαλο, τή διάνοια.

Ο πρώτος σπεύδει νά τόν προπαρασκευάσει μέ μία προσφώνηση και νά τόν οδηγῆ πρό τής θύρας αύτῶν τῶν κόσμων και του λέγει:

«Μέχρι αύτή τή στιγμή οί άόρατες δυνάμεις σέ κυριεύουν. Δι' αύτῶν, κάθε καλή πράξη σου, κατά τή διάρκεια τῶν παρελθουσῶν υπάρξεῶν σου, κάθε καλή σου πράξη άμοιβόταν κάθε κακή τιμωροῦνταν. Μέ τή βοήθεια αύτῶν ό χαρακτήρας σου έδραιώθηκε μέ τό υλικό τῶν δοκιμασιῶν σου και τῶν σκέψεῶν σου. Οί άόρατες δυνάμεις υπῆρξαν οί κυρίαρχοι τής είμαρμένης σου. Καθώρισαν τό μέτρο τής χαρᾶς ή τής θλίψης ή όποια έπρεπε γά επιδράσει σέ σένα, σέ κάθε μία από τις ένσαρκώσεις σου, σύμφωνα μέ τήν παρελθοῦσα συμπεριφορά τήν όποια έδειξες, ένεργοῦσαν επί του άτομου σου μέ τή μορφή του παγκόσμιου νόμου του άντιπεπονητότος -κάρμα. Οί δυνάμεις λοιπόν αυτές άρνοῦνται ήδη μέρος τῶν έξουσιῶν του -επί σου, τό δέ έργο τό όποιο έκτελοῦσαν μέχρι τής στιγμῆς τό άναθέτουν ήδη σέ σένα.

Πολλές δυστυχίες σέ έθιξαν μέχρι σήμερα, χωρίς νά γνωρίζεις τήν αίτία. Ήσαν τά έπακόλουθα κακῶν πράξεῶν σου, τις όποιες έτέλεσες κατά τις προηγούμενες υπάρξεις σου. Άλλοτε πάλι συνάντησες τήν εὔτυχία και τή χαρά. Ήσαν επίσης τά άποτελέσματα τῶν προγενεστερῶν σου πράξεων. Στο χαρακτήρα σου υπάρχουν λαμπρές και σκοτεινές κηλίδες. Σύ ό ίδιος δημιούργησες και τις μέν και τις δέ. Μέχρι σήμερα όμως γνωρίζεις μόνον τά άποτελέσματα, χωρίς νά υποπίπτουν στήν αντίληψη σου και τά αίτια.

Ήδη μέλλουν να αποκαλυφθούν πρό των ὀφθαλμῶν σου, όλες οι αγαθές και όλες οι κακές πράξεις σου, τις ὁποῖες ἐξετέλεσες κατά τις προγενέστερες ἐνσαρκώσεις σου. Τὰ αἰτία αὐτῶν βρίσκονται συγχωνευμένα, σ' αὐτό τοῦτο τό άτομο σου και δεν μπορούσες να τα ἀντιληφθῆς. Τώρα ὅμως ολόκληρο τοῦτο τό παρελθόν σου παρουσιάζεται μπροστά σου και ἀποχωρίζεται ἀπό την προσωπικότητά του για να υποδυθεῖ κάποια ατομική ὑπόσταση, την οποία μπορείς να ἐξετάσεις βριοκομενη ἐνώπιό σου.

Ἡ ὄντοτητα αὐτή ἡ οποία ἐχει ἀποτελεσθεῖ ἐξ ὁσων κακῶν και καλῶν ὑπάρχουν σέ σένα τόν ἴδιο, εἶμαι ἐγώ, τοῦ ὁποῖου ἡ οὐσία ἀποτελεῖται ἀπό τή χρέωση και τήν πίστωση τῆς προσωπικότητάς σου, ἐνώπιον τοῦ μεγάλου νόμου τοῦ ἀντιπεπονητός, τοῦ καρμα σου. Παρεμεινα πρωτύτερα μέσα στην ὄντοτητα σου, ἀόρατος στα μάτια σου, ἦταν δε εὐτύχημα για σένα ἡ τύφλωση αὐτή, διότι ἡ σοφία ἡ συνυφασμένη με τήν εἰμαρμένη τοῦ ἀνθρώπου, μπόρεσε ἔτσι να ἐργασθεῖ ἐν ἀγνοία σου, πρὸς ἐξαίεψη τῶν εἰδεχθῶν κηλίδων τῶν ὁποῖων ὑπολείμματα διακρίνεις ἀκόμα ἐπ' ἐμοῦ.

Τώρα πού ἀποσπασθηκαν πλέον ἀπό σένα, ἡ σοφία ἐκείνη σέ ἐγκατέλειψε και δεν θά ἀπασχοληθεῖ πλέον με τό μοιραῖο σου. Αποδίδει πλέον τό ἔργο της στα δικά σου χέρια. Πρέπει να με καταστήσεις λαμπρό ἐνδοξο και κραταῖο ὄν, ἄλλως διατρέχω τόν κίνδυνο να πεθανῶ ὑπό συνθήκες τελείας ἐκμηδενίσεως. Ἐαν ὅμως τό δυστύχημα τοῦτο συνέβαινε, θά σέ παρέσυρα μαζί μου σέ κόσμο σκότους και φθοράς.

Πρὸς ἀποφυγή αὐτῆς τῆς καταστροφῆς, πρέπει ἡ ατομική σου σύνεση να εἶναι τέτοια ὥστε να ἐπιτύχει, φέρουσα σέ πέρας, τό σκοπό τόν ὁποῖο εἶχε προηγουμένως ἀναλάβει ἡ παγκόσμια Σοφία.

Ὅταν διαβεῖς τό κατώφλι τό ὁποῖο φυλάττω, δεν θά ἐγκαταλείψω πλέον οὔτε στιγμή τό πλευρό σου και ἂν στό μέλλον ἐκτελέσεις ἡ σκεφθεῖς κάτι τό ἀντιτιθέμενο πρὸς τό νόμο, τό σφάλμα σου μέλλει να ἀνακλασθεῖ πρὸς ἐμένα ὑπό μορφή τερατώδους μορφασμοῦ. Ὅταν δε με τήν πρόδοῦν τοῦ χρόνου, καθαρθῆς ἔτσι ὥστε να ἐπανορθώσεις τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος σου και δεν θά μπορείς να κάμεις κανένα κακό, τότε και μόνον τότε ἡ ὄντοτητά μου, θά περιβληθεῖ φωτοβόλο κάλλος, πρὸς τό καλό σου για τήν ἐξακολουθήση τῆς μελλουσας ἐνεργείας σου. Τότε θά ἐνωθῶ μαζί σου οὔτως ὥστε να ἀποτελέσουμε ἓνα και μόνο πρόσωπο.

Τό κατώφλι τό όποιο βλέπεις είναι χτισμένο από τούς δισταγμούς σου και τίς όπισθοδρομήσεις σου, ένώπιον του βάρους τό όποιο πρόκειται νά αναλάβεις. Έάν φοβᾶσαι νά κατευθυνθείς μόνος σου πρός τό πεπρωμένο σου και τέλος νά διευθύνεις τό μοιραίο σου, αυτό σημαίνει ότι λείπει ακόμα μιά βαθμιδα επ' αυτού. Έφ' όσον δέ τούτο πραγματοποιείται, πρέπει νά γνωρίζεις ότι θά σκοντάφτεις ένώπιον αυτού του έμποδίου αιώνως.

Μή δοκιμάσεις νά τό υπερβεΐς, πριν εξαλείψεις από του άτόμου σου κάθε φόβο και πριν έτοιμασθείς νά αναλάβεις, τό βαρύ φορτίο της υπέρτατης εύθνης. Πρωτίτερα, τότε μόνο έξερχόμεν από σένα, όταν ό θάνατος έθετε τέρμα στη γήινή σου σταδιοδρομία. Άλλά τό πρόσωπό μου ήταν για σένα κεκαλυμμένο. Μόνον οι άνωτερες δυνάμεις οι όποιες άγρυπνούσαν επί της έξελίξεώς σου, μέ διέκριναν και έτσι σύμφωνα πρός την όψη μου, μπορούσαν κατά τά διαστήματα τά όποια διαχώριζαν τό θάνατο από την άκόλουθη γέννηση, νά διαμορφώσουν τίς δυνάμεις και τίς ικανότητες οι όποιες θά σου επέτρεπαν νά έργασθείς κατά τή μέλλουσα ένσάρκωσή σου πρός καλλώπιση και βελτίωση της μορφής μου, γιατί είμαι δημιούργημά σου.

Διότι αυτή άκριβώς ή δυσμορφία μου ανάγκαζε αυτές τίς δυνάμεις νά σέ άποστείλουν εκ νέου επί της Γης πρός νέαν ένσάρκωση. Ίδου λοιπόν έγώ σήμερα όρατός ένώπιόν σου, όμοιος όπως τόσες φορές βρέθηκα κοντά σου κατά τίς στιγμές του θανάτου. Όταν περάσεις αυτό τό κατώφλι, θά εισέλθης στό βασίλειο τά όποια κατοικούσες μετά θάνατο, αλλά τώρα θά εισέλθης εκεί, έν πλήρει συνειδήσει και ένω συγχρόνως θά μπορέσεις νά έξακολουθήσεις έξελισσόμενος επί της γης, υπό μορφή υλική, θά έξελισσεσαι και στό βασίλειο του θανάτου, τό όποιο θά είναι για σένα, τό βασίλειο της αιώνιας ζωής.

Είμαι πράγματι ό άγγελος του θανάτου, αλλά συγχρόνως και ό άγγελιοφόρος κάποιας αιώνιας άνωτερης ζωής και άνεξάντητης – συνεχούς. Ζών ακόμα στό σώμα σου, θά άποθάνεις δι' έμου, για νά αναγεννηθείς σέ άδιάφθορη πλέον ύπαρξη.

Στό βασίλειο τό όποιο εισέρχεσαι, θά συναντήσεις υπεραίσθητά όντα, ή δέ εύτυχία θά άποκτηθεί από σένα. Άλλά έπρεπε ή πρώτη εμφάνιση επί του κόσμου τούτου, για σένα νά είμαι έγώ, δηλαδή τό δημιούργημά σου. Πρωτίτερα ζούσα από την ίδια σου ζωή. Ήδη μέ άφύπνισες σέ προσωπική ύπαρξη. Ίδου τώρα έγώ, όρατός κριτής, όλων των εις τό μέλλον πράξεών σου. Ίσως ό αιώνιος κατήγορός σου. Μπόρεσες νά μέ δημιουργήσεις, αλλά

συγχρόνως έδωκες την υπόσχεση νά με αναδημιουργήσεις γιά νά μεταμορφωθώ σέ τέλειο όν».

Όπως βλέπετε είναι φανερό εκ τών όσων προηγήθηκαν, ότι ό εξωτερικός αυτός φύλακας είναι ή αστρική εικόνα ή όποία αποκαλύπτεται στήν αφυπνισθείσα ικανότητα διοράσεως και διακοής του νέου μύστου. Η έσωτερική έπιστημη όδηγεί σ' αυτή τή συνάντηση εις τόν υπεραισθητό κόσμο.

Η εμφάνιση του έξωτερικού φύλακα του κατωφλίου, προειδοποιεί τό μαθητή έσωτεριστή, ότι δεν πρέπει νά προχωρήσει μακρύτερα, εάν δεν αισθανεται τόν έαυτό του ικανόν νά ανταπεξέλθει πρός τούς όρους τούς οποίους του καθορίζει.

Όσο τρομακτική και άν είναι αυτή η εμφάνιση, δεν είναι τίποτα άλλο από τό δημιούργημα τών προγενέστερων ύπαρξεων του μαθητή, δεν είναι άλλο από τήν ατομική του εξωτερικευμένη φύση, ή όποία εξωτερικευση ή αλλοιώς αφυπνίση, τότε μόνο λαμβάνει χωρα, όταν επιτευχθεί ή διάσπαση μεταξύ τής θελήσεως του αισθήματος και τής σκέψεως.

Τό γεγονός αυτό είναι μεγίστης σπουδαιότητας, διότι γιά πρώτη φορά ό μαθητής αντιλαμβάνεται ότι γεννησε ένα πνευματικό όν. Ό μύστης όφείλει νά είναι παρασκευασμένος, γιά νά αντικρύση χωρίς τρόμο τή φοβερή αυτή όπτασία και νά έχει αναπτύξει τίς αναγκαίες δυνάμεις, γιά νά επιφορτισθεί εκούσια με τή μεταμόρφωση του όντος αυτού, σέ λαμπρή και πλήρη κάλλους όντότητα. Ένα εκ τών αποτελεσμάτων τούτων τής επιτυχίας του μαθητού κατά τήν πρώτη αυτή συνάντηση είναι ότι ό προσεχής του θάνατος επί του φυσικού πεδίου, δεν θα όμοιάζει πλέον πρός τούς προγενέστερους. Αποθνήσκει ένσυνειδητως, έγκαταλείπων τό σώμα του, ως ένδυμα τό όποίο άκούσιο άτύχημα θετεί εκτός χρήσεως.

Τό φαινόμενο του θανάτου είναι σπουδαίο μόνο γιά τούς άγνοούντας τήν αλήθεια. Γιά κείνον ό μαθητής αποθνήσκει. Άλλά γι' αυτόν, άπλή μόνο μεταβολή τών πραγμάτων έπέρχεται. Πράγματι τό πνευματικό σύμπαν, στό όποίο εισέρχεται, τό γνωρίζει πρό πολλού χαρή στήν άγωγή τήν όποία ακολουθήσε. Άλλά ή συνάντηση αυτή με τόν έξωτερικό φύλακα του κατωφλίου είναι συνδεδεμένη και με κάτι άλλο άκόμη. Τό καθήκον νά έπαγρυνεί όχι μόνον επί τών προσωπικών του προβλημάτων αλλά και του συνόλου, έφαρμόζοντας τό νόμο τής αλληλεγγύης, έχοντας έπίγνωση τών νόμων εκείνων που ή φύση και ό πνευματικός κόσμος διαχειρίζονται, έξ όνόματος τής θείας δημιουργίας. Μόνον

ό μύστης μπορεί νά ἔχει ἐπίγνωση τοῦ τί σημαίνει νά μείνει κανεῖς μόνος καί χωρίς ἀνώτερη βοήθεια στόν ἔνσαρκο κόσμο.

Ἀπότομα σβύνουν ὅλα τά πνευματικά φῶτα πού φωτίζουν τό δρόμο τῆς ὑπάρξεως τοῦ νέου μύστου καί ἓνα μικρό φῶς λάμπει προερχόμενο ἀπό τό φύλακα. Μέσα ἀπό τό σκότος ἀκούγονται νέες προειδοποιήσεις πρὸς τό νεόφυτο ἐσωτεριστή πού ὀρέγεται τὰ Μυστήρια τῆς Βασιλικῆς Τέχνης.

«Μή ὑπερβεῖς τό κατώφλι τό ὁποῖο φυλάττω, ἐάν δέν εἶσαι βέβαιος ὅτι μπορείς μόνος σου νά φωτίσεις τά σκότη πού σέ περιβάλλουν, μή κάμεις οὔτε βῆμα πρὸς τά ἐμπρός, ἐάν δέν ἔχεις ἐξασφαλίσει ἐπαρκές πνευματικό λάδι γιά νά τροφοδοτήσῃ τή λυχνία σου. Διότι τά φῶτα τῶν ὁδηγῶν σου οἱ ὁποῖοι σοῦ φωτίζουν μέχρι τώρα τό δρόμο σου, τόν ὁποῖο ἔπρεπε νά ἀκολουθήσεις, δέν θά ξαναφανοῦν πλέον ἐνώπιόν σου».

Στό σημεῖο αὐτό ὁ φύλακας τοῦ κατωφλίου ἀποσύρει τόν πέπλο πού κάλυπτε γιά τό νεομύητο τα βαθειά Μυστήρια τῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος καταλαμβάνεται ἀπό αἶσθημα εὐτυχίας καί μακαριότητος πού θά τόν συνοδεύει πρὸς τό δεῦτερο μεγάλο φύλακα.

Τό σῶμα τοῦ ὄντος αὐτοῦ ἔχει ὑφανθεῖ μέ τίς ἀόρατες συνέπειες τῶν πράξεων τοῦ νεοφύτου, τῶν αἰσθημάτων καί τῶν σκέψεων του κατά τό παρελθόν εἶναι ἡ φωνή τῆς συνειδήσεώς του, εἶναι ὀλόκληρο τό παρελθόν του καί ἀκούει πλέον νά τοῦ λέγει: «Ὅταν ἦλθα γιά πρώτη φορά στόν κόσμο τοῦτον, τό ἔπραξα διότι ἦμουν ὄν τό ὁποῖο εἶχε ἀπόλυτη ἀνάγκη τῶν συνθηκῶν καί ὄρων τῆς φυσικῆς ὑπάρξεως, γιά τήν ἀπόκτηση ἰδιοτήτων τίς ὁποῖες μόνον ὑπό τούς ὄρους ἐκείνους μπορούσα νά ἀποκτήσω. Παρέμεινα κατά συνέπεια στό στάδιο τοῦτο τῆς ὑπάρξεως, μέχρις ὅτου ἀνέπτυξα μέσα μου, ὅ,τι μοῦ χρειαζόταν. Διότι τότε μόνο θά εἶμαι σέ θέση νά ἐργασθῶ ἐπωφελῶς σέ κάποιον ἄλλο ἀνώτερο κόσμο. Ὅταν κατακτήσω ὅλες τίς ἐπ' αὐτά ἀναγκαῖες ιδιότητες καί τοῦτο μπορεί νά πραγματοποιηθεῖ δι' ἐπανειλημμένων καθόδων καί μεταμορφώσεών μου εἰς τό φυσικό πεδίο».

Μία ἀπό τίς σπουδαιότερες ἱκανότητες γιά τό μύστη εἶναι τό νά μπορεί νά καταμετρᾷ ἐπακριβῶς τήν ἀξία τῶν δυνάμεων τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦν τόν πνευματικό κόσμο καί ἀρέσκο-νται νά νομίζουν, ὅτι οἱ περιοχές τοῦ πνεύματος ἔχουν πολύ μεγαλύτερη ἀξία γιά τήν ἀνθρώπινη ἐξέλιξη, ἐκεῖνοι μόνο μποροῦν νά περιφρονήσουν τίς διδασκαλίες τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ἄλλά ἡ ἐσωτερική ἐπιστήμη διδάσκει στό μεμνημένο ὅτι χωρίς τίς γήινες δοκιμασίες, μεγίστη ἀδυναμία προόδου παρου-

σιάζεται στον ανώτερο κόσμο. Ένα μικρό παιδί δεν μπορεί να ανέβει άμέσως το τελευταίο σκαλοπάτι μιᾶς σκάλας, ούτε ένας μεγάλος στην κορυφή τῆς πυραμίδας. Είναι ἀπαραίτητο νά ἀναγεννηθεῖ καί μεταμορφωθεῖ, σέ βαθμό πού νά δημιουργήσει τόν πνευματικό του ὄργανισμο, κάθε ἀνθρώπος, τοῦ ὁποῖου ἡ πορεία εἶναι ἀπό τήν ἀτέλεια πρὸς τήν τελειότητα, ἀπό τοῦ σκότους πρὸς τὸ Φῶς καί διὰ τοῦ Φωτός πρὸς τὴ Θεότητα, ὅπως μᾶς διδάσκουν τὰ Μυστήρια.

Γιὰ νά λάβει κανενας συνειδηση τοῦ ανωτέρου κόσμου πρέπει νά μπορεῖ νά βλέπει πνευματικά καί τοῦτο ὅπως γνωρίζουμε ἀποκτᾶται μὲ κατάλληλη ἀσκηση καί μόνο διὰ τοῦ φυσικοῦ μας ὄργανισμοῦ.

Εἶναι ἐξίσου ἀδύνατο νά γεννηθεῖ κανενας στον πνευματικό κόσμο καί ἐκεῖ νά ἀποκτήσει τὰ πνευματικά του ὄργανα, ὅσο εἶναι ἀδύνατο στό βρέφος νά γεννηθεῖ, στό φυσικό κόσμο, χωρίς φυσικά ὄργανα καί μετὰ τὴ γέννησή του νά τὰ ἀποκτήσει. Τοῦτο εἶναι εὐκόλο νά κατανοηθεῖ ὅτι πρὸ τοῦ κατωφλίου τοῦ ὑπεραίσθητου κόσμου, ὑπάρχει τοποθετημένος ὑπὸ τῆς φύσεως ἓνας φύλακας πού ἀπαγορεύει τὴν ἐλεύθερη διάβαση σ' αὐτὲς τὶς περιοχὲς σέ κάθε ἀνθρώπο τὸ μὴ κατάλληλα παρασκευασμένον.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ μετὰ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο θάνατο, ὅταν τὸ ἀνθρώπινο ὄν πρόκειται νά εἰσδύσει σέ ἄλλον κόσμο, πρὶν νά εἶναι ἔτοιμο γιὰ τοὺς χώρους αὐτοὺς, ἓνας πέπλος ἐπιρρίπτεται πρὸ τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν του, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀποκρύπτει αὐτὲς τὶς ἀλήθειες, πού δὲν εἶναι ὠριμος νά γνωρίσει.

Ὅταν ὠριμάσει καί εἶναι εἶναι σέ θέση νά κατανοήσει: Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἀποθνήσκει εἶναι ὁ ὁδηγός του, ὅτι ἀποθνήσκει κατόπιν ὀλοκλήρης σταδιοδρομίας παρελθουσῶν δοκιμασιῶν τὶς ὁποῖες διῆλθε, ἀλλὰ τώρα ἔχουν ὠριμάσει γι' αὐτόν οἱ σπόροι τῆς ἀθανασίας, τοὺς ὁποῖους μεταφέρει μαζί του σέ κάποιον ἄλλο κόσμο. Ἐάν δὲ μόνον ἐξαρτᾶτο ἀπὸ τὸ παρελθόν δὲν θά μπορούσε οὐδέποτε νά ἀναγεννηθεῖ.

Λίγο ἀργότερα ὁ πρῶτος φύλακας τοῦ κατωφλίου προάγεται καί μεταμορφώνεται, ἐμφανίζεται ὡς δεύτερος. Εἶναι μορφή γεμάτη κάλλους καί φωτός καί εἶναι αἰσθητός στήν ἐλευθερωθεῖσα πλέον ψυχὴ ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλοβαρῆ δεσμὰ τῶν αἰσθητηρίων καί ἐμφανίζεται ὁ ἀπεριγράπτου κάλλους μέγας φύλακας ὁ ὁποῖος τοῦ λέγει:

«Βλέπεις ὅτι ἤδη ἀνυψώθηκες ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῶν ὑλικῶν αἰσθήσεων καί κατέκτησες τὸ δικαίωμα διαμονῆς στον πνευματικό κόσμο. Ἐάν σοῦ ἀρκεῖ αὐτὴ ἡ ἰκανότητα δὲν θά ἐπαέλθεις πλέον στό φυσικό κόσμο.

Ἄλλά κύτταξέ με καί παρατήρησε πόσο ὑπεράνω σου εἶμαι. Μή λησμονεῖς ὅτι ἔφθασες στό σημεῖο πού βρίσκεσαι, μέ τή βοήθεια τῶν δυνάμεων τίς ὁποῖες ἀνέπτυξες ἐπί τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Τώρα ἀρχίζει γιά σένα, περίοδος κατά τήν ὁποία οἱ ἐλευθερωθεῖσες δυνάμεις σου ὀφείλουν νά ἐργασθοῦν ἐπί τοῦ κατωτέρου κόσμου. Πλέον εἶσαι ἐλεύθερος. Προσπάθησε ὅσο μπορεῖς καί γιά τήν ἀπελευθέρωση ἐπί τῆς Γῆς τῶν ἀνεξελέγκτων συνανθρώπων σου. Τότε θά ἔλθῃ ἡμέρα κατά τήν ὁποία θά μπορέσεις νά ἔνωθεῖς μαζί μου. Ἄλλά δέν θά μπορέσεις νά αἰσθανθεῖς αὐτό τό αἶσθημα –ἐφ' ὅσον πέριξ σου θά ὑπάρχουν δυστυχεῖς καί δοῦλο!.

Εἶμαι βλέπεις ἐντεταλμένος νά φυλάττω μέ πύρινη ρομφαία τίς θύρες τοῦ παραδείσου σου καί ἀπαγορεύω στούς ἀναξιούς τήν εἴσοδο. Πρόσεχε! Πρόσεχε! Πρόσεχε!» Ἀπό τό δεῦτερο φύλακα πηγάζει ἀκτινοβολία ἀπερίγραπτου κάλλους καί ὁ νεόφυτος ἐπιθυμεῖ ἀκατανίκητα τήν μετ' αὐτοῦ ἔνωση.

Ἐκεῖνος πού ἀκολουθεῖ πραγματικά τά ἴχνη τῶν ἀληθῶν Διδασκάλων τῆς Σοφίας θά ἐννοήσει, ἀφοῦ διέλθει τό κατώφλι, τίς ἀπαιτήσεις τοῦ Μεγάλου Φύλακος καί ἀποδεχθεῖ ἀμέσως τίς προτάσεις του.

Αὐτή εἶναι ἀδελφοί μου ἡ μνητική ὁδός πού ὀδηγεῖ στήν ἀπόκτηση τῆς συνειδήσης ἀνωτέρων κόσμων καί ἡ ὁδός πού ὑποδεικνύει ἡ μέθοδος τοῦ ἐσωτερισμοῦ διὰ τῆς Βασιλικῆς Τέχνης.

(Συνεχίζεται)

ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΓΗ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

του ΧΡ. Σ. ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΗ
18/2/1965 ΣΤΟΝ «ΠΑΡΝΑΣΣΟ»

Ο Ερνέστ Ρενάν, που δίκαια ωνομάστηκε ο «εύγενέστερος των Αθηναίων», είπε πώς η Ελλάδα δημιούργησε την Αλήθεια και την Όμορφιά, ο δε αβρός Γάλλος ποιητής Σουλύ Πρυντωμ, τόνισε πώς ό,τι έχει η ανθρωπότητα στην Τέχνη και στο Πνεύμα τό κληρονόμησε από την Ελλάδα.

Αλλ' αν η Πατρίδα μας θεωρείται η κοιτίδα αθανάτων αριστουργημάτων γλυπτικής, αρχιτεκτονικής και ύψηλων ιδεών, αν η ψυχή της Τέχνης, της Σοφίας και του Πολιτισμού, έδω στην Ελλάδα πρωτοφανήκε, την ψυχή αυτή πολλές από τις εύρωπαικές χώρες και ιδιαίτερα η Γαλλία έκαναν ιδική τους.

Η Γαλλία, με τους μεγάλους σοφούς και τους ασύγκριτους καλλιτέχνες της, ανταπέδωκε στη μικρή μα πάντα ένδοξη χώρα μας τό αγνό γάλα, που θηλάσε απ' τόν Σωκράτη και τόν Πλάτωνα, τόν Φειδία και τόν Πραξιτέλη. Κι' επέστρεψε ακόμη, με τό κοσμογονικό πνεύμα της του 1789, τά τροφεία προς τόν Σόλωνα και τόν Δημοσθένη, που της δίδαξαν την ιδέα της ελευθερίας και του σεβασμού του ατόμου.

Η γαλλική ψυχή με τά ύψηλα της ιδανικά και τη λατρεία προς τη θεία μορφή της Τέχνης επεζηήτησε νά βρῆ στ' αρχαία ελληνικά συντρίμμια την τελειότητα των ρυθμών.

Έτσι, μόλις αναστήθηκε η Ελλάδα από τη μακροχρονή δουλεία, που τόσο συντέλεσε γι' αυτό η Γαλλία, έστειλε στην πατρίδα μας διαλεχτούς έταίρους των γαλλικών Πανεπιστημίων, προσκυνητές και μελετητές της ελληνικής τέχνης.

Ίδρυσε στην Αθήνα τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή κι' εργάστηκε ακατάπρητα, γιά ν' αναδυθούν από τά σπλάχνα της ελληνικής γῆς τά μαρμαρίνα κρῖνα της ελληνικής τέχνης, που έπι αιώνες ἦσαν θαμμένα.

Η γαλλική άξίνη ξεθάψε με προσοχή και παρουσίασε στο ελληνικό φώς την Πύλη και τα τείχη της Ακροπόλεως, της Ακροπόλεως, που κατά την έκφρασι του Λαμαρτίνου, είναι «ποίημα γραμμένο με μάρμαρα» κι' ανάσυρε απ' τά ελληνικά χώματα στην Τεγέα και στη Δήλο, στη Μαντινεία και στη Θάσο κι' άλλου, μαρμαρίνες ελληνικές όμορφίες, στήνοντας τις σαν τρόπαια δόξας, όσα η γῆ αιώνες σκέπαζε και που δε μπόρεσε νά καταλύση.

Ἐνάμεσα στοὺς ἀκαταπόνητους ἐταίρους τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, φλογερός ἐραστής τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος ὑπῆρξε ὁ διαπρεπής ἐπιστήμων Θεόφιλος Ὠμόλ.

Συνεπαρμένους ἀπὸ τὸ πνευματικὸ φῶς τοῦ πανανθρώπινου ἱεροῦ χώρου, τοῦ «ὄμφαλου τῆς Γῆς», καὶ μεθυσμένοι ἀπ' τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ θαῦμα, ἐργάστηκε ἀκούραστα ἐπὶ δέκα ὀλόκληρα χρόνια, 1893 μὲ 1903, στίς ἀνασκαφές τῶν Δελφῶν κι' ἀποκάλυψε τοὺς ἀμύθητους μαρμάρινους καὶ ὀρειχάλκινους θησαυροὺς, πού κοσμοῦν τὸ ἐκεῖ Μουσεῖο.

Γιὰ τίς ἀνασκαφές τῶν Δελφῶν ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις δαπάνησε 1.000.000 χρυσᾶ φράγκα καὶ ὁ Ἄνδρας Συγγρός ἄλλες 150.000 γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ ἐκεῖ Μουσείου, πού τὰ ἐγκαίνιά του ἐγίναν μὲ λαμπρότητα κι' ἐπισημότητα τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1903.

Τρία Γαλλικὰ πολεμικά, τὰ «Καντόρ», «Βωτούρ» καὶ «Μονέτ» καὶ δυὸ Ἑλληνικὰ μὲ ναύαρχο τὸν Ζῶτο, σημαιοστολισμένα κι' ἐπανδρωμένα μὲ ἀγήματα, μετέφεραν Γάλλους κι' Ἑλλήνες Ὑπουργούς, Βουλευτές, Κόμητες, Πρέσβεις, Καθηγητές Πανεπιστημίου καὶ ἄλλους ἐπισήμους στὴν Ἴτσα.

Πλήθη κόσμου εἶχαν συγκεντρωθῆ στὴν παραλία καὶ μὲ ἀκράτητο ἐνθουσιασμό ὑποδέχτηκαν τοὺς ἐπισήμους. Μαθητές καὶ μαθήτριες, κρατῶντας γαλλικὲς καὶ ἐλληνικὲς σημαῖες, ζητωκραύγαζαν, ἐνῶ ἡ μουσικὴ ἀνέκρουε τὴ Μασσαλιώτιδα καὶ τὸν Ἐθνικὸ μας Ὕμνο.

Ὁλος ὁ δρόμος ἀπὸ τὴν Ἴτσα ὡς στοὺς Δελφούς ἦταν κατὰ-μεστος ἀπὸ κόσμῳ, πού εἶχε σπεύσει νὰ χαιρετίσει τοὺς ἐπισήμους καὶ νὰ πανηγυρίσει τὸ μεγάλο γεγονός, πού συνετελεῖτο στὴν περιοχὴ του.

Στὸ γραφικὸ χωριὸ Χρυσό –τὴν ἀρχαία Κρίσσα– ἐκεῖ πού θρυλεῖται πῶς ὁ Ἀπόλλων σκότωσε μὲ τὰ βέλη του τὸν δράκοντα Πύθωνα, εἶχαν συνταχθῆ οἱ χωρικοὶ μὲ τίς φανταχτερές φουστανέλλες τους κι' ἀποθέωσαν τοὺς ξένους ἐπισκέπτες, ἐνῶ παιδιὰ τοὺς ἔρραιναν μὲ ροδοπέταλα.

Ἡ ἀνάβαση ἀπὸ τὴν Ἴτσα ὡς στοὺς Δελφούς μὲ ἀμάξια, ἄλογα καὶ ἡμίονους, διήρκεσε τρεῖς περίπου ὥρες. Γερμανὸς δημοσιογράφος, πού παρακολούθησε τὴν πομπή, ἔγραψε στὸ Βιενναῖο «Ἐλεύθερο Τύπο»:

«Ὁ δρόμος, πού φέρει ἀπὸ τὸ μικρὸ λιμάνι τῆς Ἰτέας ὡς στοὺς Δελφούς, περνᾷ ἀπὸ εὐρύτατη πεδιάδα κι' ἐκτεταμένο δάσος μὲ ἐληές, τὸ σύμβολο αὐτὸ τῆς εἰρήνης πού βλαστάνει ἄφθονα στὴν Ἑλλάδα. Τὰ ἐλληνικὰ δάση δὲν μοιάζουν διόλου μὲ τὰ γερμανικὰ καὶ χαίρεσαι νὰ τὰ βλέπης. Μοναδικὴ εἶναι ἡ γρα-

φικότητα των χωριών που διασχίσαμε κατά την διαδρομή μας. Κάθε βουνό έχει κλασική ρομαντικότητα. Πόσο αγέρωχη είναι η κορυφή του Παρνασσού! Εδώ ο πνευματικός πατέρας της Ελλάδας, ο Απόλλων, εγκατεστησε το ιερό του. Βραχοί και γκρεμοί απροσπελαστοί χρησιμοποιήθηκαν για θεμέλιό του. Στην περιφέρεια των Δελφών βρήκαμε ταπεινό ξενοδοχείο με τον υπερηφανό τίτλο «Μέγα Ξενοδοχείον του Πυθίου Απόλλωνος».

Ο Γαλλος πάλι δημοσιογράφος Θεόφιλος Καλας, έγραψε:

«Αισθανθηκα ολη την αυστηρη μορφη της γυρω φύσεως και τη μαγεια που προκαλει η ανάμνηση της γης αυτής. Ωραματίστηκα την ιερή θεωρία, που διέσχιζε την Ιερά Οδό ανάμεσα σε διπλή σειρά από κίονες, ορειχαλκίνους ταυρους, μαρμάρινους θεούς, πολυποικίλα ανάθηματα και τριποδες, που ανάδιναν τους αρωματικούς καπνούς του λιβανωτού.

«Τό τοπίο είναι μαγευτικό κι έχει άγρια μεγαλοπρέπεια. Ένοιωσα τό δέος του θείου. Δεν είναι ανάγκη ν' ανέβης στον τρίποδα της Πυθίας, ούτε και ν' αναπνεύσης τους ατμούς, που ενέπνεαν τη Σίβυλλα για να έκστασιασθής. Οι βράχοι των Φαιδριάδων θαύμα της φύσης. Στά πόδια τους λαμπυρίζει η κρήνη της Κασταλίας κι άκούς τό δυνατό πάφλασμα της. Στο βάθος ο Παρνασσός με την ψηλή κορυφή του φαίνεται σά να μιλά με τον ουρανό. Στά τραχεία στηθια του τοποθέτησαν οι Έλληνες τό διασημότερό τους ιερό».

Ο Παρνασσός, που συνδέθηκε με την απολλώνεια θρησκεία, τό βουνό, που είναι τραγουδι όλο, μάς κανει να θυμόμαστε τους στίχους του μεγαλόπνευστου ποιητή της «Φλογέρας του Βασιλιά»:

*Διπλες εμενανε οι κορφες, διπλο και τ' όνομα μου,
ό γερος είμαι ό Παρνασσός και η Λιακουρα η λεβεντρα.
Κ' είμαι σαν ένα αντρογυνο, κ' είμαι σαν δυο, σαν ταίρι
σφιχτοδεμενο, αχώριστο, μια πλαση κ' ένας κοσμος.
Είμαι άντρας κοσμος και γυναίκα πλαση· αρχαίος κοσμος,
νας ήλιος παντα στ' ουρανού τ' αστερια.
Τα δυο τα παναγνα, το φώς και το νερό εδω περα,
πήρανε σαρκα, γινανε πλασματα, γιναν πλαστες
και τώνα υψώθηκε θεος. Απολλωνα τον είπαν,
και τ' άλλο βλαστησε θεα, κ' είναι θεα, είν' η Μούσα
η εννιαδιπλη κ' η εννιαψυχη κ' η εννια φορες μητερα.
Και να! στα ποδια μου ο νας ό αλαφροκαμωμενος
με το κερι της μελισσας και το φτερο του κύκνου,
καρδιά της γης, προσκύνημα της οίκουμενης όλης.*

*... Ἐγὼ εἴμ' ἢ πλάση ἢ δίκορφη πού δειχνομαι μακριάθε
 μέ καισαρική κάτασπρο, καί μέ στολή γεράνια,
 κ' ἐμένα εἶναι τὰ πλάγια μου κ' εἶναι ζυγοί μου, πότε
 γυμνοί καί ροδοκόκκινοι, καί πότε μοῦ φοροῦνε
 τήν καταχινιά πουκάμισο, τό σύγγεφο μαντήλι·
 σάν τό δοξάρι τ' οὐρανοῦ, τὰ χρώματα ὅλα τάχω
 ταιριαζοντάς τα ὅπως ποθῶ, φορώντας τα ὅπως θέλω.
 Κ' οἱ βράχοι εἶναι τὰ κάστρα μου, τὰ ἐλάτια ὁ στρατός μου,
 καί τὰ πουλιά μου εἶν' ὁ λαός, κ' οἱ ἄητοί μου οἱ πολεμάρχοι.*

Ἡ τελετή τῶν ἐγκαινίων ἦταν μυσταγωγική καί συγκινητική. Πρῶτος μίλησε ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν Μαυρομιχάλης, πού ἐξεπροσώπησε καί τήν Ἑλληνική Κυβέρνηση:

«Εὐρισκόμενος, εἶπε, εἰς τόν ἱερόν τόπον, τόν ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν ὡς τόν ὀμφαλόν τῆς γῆς, καί λαμβάνων τόν λόγον ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ τόπου ὅπου ὁ Θεός τοῦ φωτός, ὁ Θεός Ἀπόλλων, ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐδίδαξε, καθωδήγησε καί ἐφώτισε τόν κόσμον διὰ τῶν χρησμῶν του, δέν ἔχω ἀνάγκην νά ἐπεκταθῶ ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τήν ὁποίαν κέκτηνται ἀπό ἀρχαιολογικῆς, ιστορικῆς καί καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως αἱ ἀνασκαφαί τās ὁποίας ἡ Κυβέρνησις τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐπεχείρησε καί ἔφερν εἰς αἴσιον πέρας.

»Ὑπό τῶν σοφῶν καί τῶν καλλιτεχνῶν ὠθούμεναι αἱ Κυβερνήσεις τοῦ παλαιοῦ καί νέου κόσμου, εἰργάσθησαν ἀκαταπόνητοι καί ὑπεβλήθησαν εἰς θυσίας διὰ νά ἀνασύρουν ἐκ τῶν σπλάγχχων τῆς γῆς καί νά ἐπαναφέρωσιν εἰς τό φῶς τοὺς κεκρυμμένους θησαυροὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

»Ἀλλά μεταξύ πάντων τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐν τῷ ἔργῳ τῶν ἀνασκαφῶν καί τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων ἡ Γαλλία κατέχει τήν πρώτην θέσιν. Αἱ ὑπηρεσίαι τās ὁποίας προσέφερεν εἰς τήν ἀρχαιολογίαν ἡ Γαλλική τῶν Ἀθηνῶν Σχολή, ἡ πρεσβυτέρα πασῶν τῶν ἄλλων τῶν ἔκτοτε ἰδρυθεισῶν ἐν Ἑλλάδι, ἐστερέωσε τήν ἀναμφισβήτητον ταύτην ὑπεροχὴν τῆς Γαλλίας.

»Ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τήν ἐνδοξὸν Γαλλίαν, τήν προστάτιδα ἡμῶν».

Γεμάτος συγκίνησι μίλησε ἔπειτα ὁ διευθυντής τῆς Σχολῆς Ὡμόλ, πού εἶχε ἐνεργήσῃ τῆς ἀνασκαφῆς:

«Θά ἦταν ἄτοπο, εἶπε, νά ἐπαινέσωμε τό ἔργο μας, οὔτε καί θά προσπαθῆσωμε νά τό περιγράψωμε. Σέ λίγο θά διασχίσετε τήν Ἱερά Ὀδὸν καί θά ἐπισκεφθῆτε τίς αἰθουσας τοῦ Μουσειοῦ. Ἔτσι θά μπορέσετε νά τό κρίνετε μόνοι σας.

«Δὲ μπορῶ ὅμως, νὰ μὴν ἀναφέρω πῶς ἡ ἐξερευνησις τῶν Δελφῶν σχεδιάστηκε ἀπὸ τὸν πρῶτο Κυβερνήτη τῆς πατρίδας σας, τὸν Καποδίστρια, ἄρχισε ἀπὸ τὸν Οὐρλιχ Μύλλερ καὶ συνεχίστηκε κι ἀποπερατώθηκε ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Σχολή, ὕστερα ἀπὸ ἐντατικὴ ἐργασία δέκα ὀλοκλήρων ἐτῶν.

«Καὶ τώρα παραδίδω στὴν ἑλληνικὴ Κυβέρνηση τὸν ἀσύγκριτο θησαυρὸ τῶν Δελφῶν, τὴν ἀτίμητη αὐτὴ παρακαταθήκη, ποῦ μοῦ ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ μοῦ ἐμπιστευθῆ.

«Εἶναι γιὰ μένα, πιστέψετε, συγκινητικὴ ἡ στιγμὴ αὐτὴ. Μοιάζω μὲ πατέρα, ποῦ παραδίδει τὴν κόρη του στοῦ μελλόνυμφο. Χαίρεται γιὰτὶ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τῆς, μα λυπᾶται γιὰτὶ τὴν ἐγκαταλείπει. Ἀναλογίζεται ἀκόμη μήπως δὲν θὰ τὴν ἀγαποῦν καὶ δὲν θὰ τὴν περιποιοῦνται τόσο, ὅσο στοῦ πατρικὸ τῆς οἴτι.

«Τὰ ἴδια αὐτὰ συναισθήματα μὲ κατέχουν ἀποχαιρετῶντας τὸν τόπο τῶν ἀνασκαφῶν, ὅπου ἐζησα δέκα ὀλόκληρα χρόνια κι' αἰσθάνθηκα τίς μεγάλες χαρὲς καὶ συγκινήσεις ποῦ προξενοῦν οἱ ἀνασκαφές. Προσπάθησα νὰ ἐξωραίσω τὸ τοπίο ὅσο μποροῦσα περισσότερο. Τρέφω τὴν πεποίθησι πῶς μὲ στοργὴ καὶ σεῖς θὰ τὸ ἀντικρῦζετε».

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση ἔκανε ὁ λόγος τοῦ Γαλλοῦ Ὑπουργοῦ Σωμιέ, ποῦ ἐπακολούθησε:

«Οἱ Γαλάτες, λεγεί ἡ παραδοση, εἶχαν φταση ὡς στοὺς Δελφούς μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς λεηλατήσουν καὶ βεβηλώσουν τὸν ἱερὸ αὐτὸ χῶρο. Ὅταν ὅμως ἀντικρυσαν τὴν ὀργὴ τοῦ Ἀπόλλωνα παραιτήθηκαν ἀπὸ τὸν ἱεροσυλο σκοπὸ τους».

Στὸ σημεῖο αὐτοῦ τοῦ λόγου τοῦ Γαλλοῦ Ὑπουργοῦ θὰ κάνωμὲ μιὰ μικρὴ παρέμβαση. Πράγματι οἱ Γαλάτες εἶχαν φταση, κατὰ τὸν τρίτο αἰῶνα, ὡς στοὺς Δελφούς μὲ πρόθεση νὰ συλήσουν τοὺς Θησαυροὺς τοῦ Μαντείου. Τότε ὅμως ὁ Ἀπόλλων, προστατῆς καὶ προασπιστῆς τοῦ Μαντείου, «κατέπεμψε ἐναντίον των δεινὰ ἀπροσδόκητα καὶ ἀκαταμάχητα». Σχετικὰ ὁ Πausanias ἀναφέρει:

«Ρίγος τε ἰσχυρὸν καὶ νιφετὸν ἦν ὁμοῦ τῷ ρίγει πέτραι τε ἀπολιθαινουσαι τοῦ Παργασσοῦ μεγάλαι καὶ κρημνοὶ καταρρηγνυόμενοι σκοπὸν τοῖς βαρβαροῖς εἶχον, καὶ αὐτοῖς οὐ κατὰ ἓνα ἢ δύο, ἀλλὰ καὶ τριάκοντα καὶ ἐτι πλείστιν, ὡς ἕκαστος, ἐν τῷ αὐτῷ φρουροῦντες ἢ καὶ ἀναπαυσάμενοι τυχοῖεν, ἀθροῖς ἢ ἀπώλεια ἐγένετο τῆς ἐμβολῆς τῶν κρημνῶν».

Καὶ δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ, ποῦ ὁ Ἀπόλλων ἔσωζε τὸ μαντεῖο του στοὺς Δελφούς. Ὅταν οἱ Πέρσες, τὸν πέμπτο πρό Χριστοῦ αἰῶνα, ἐπέδραμον κατὰ τῶν Δελφῶν, ὁ θεὸς τοῦ φωτός

«κατέπεμψε άστραπάς και βροντάς» και κατακύλησε από τον Παρνασσό όγκώδεις βράχους κι έσκότωσε τους έπιδρομείς. "Ας άκούσωμε καλύτερα την διήγηση του 'Ηροδότου:

«Οί Δελφοί όταν άκουσαν πώς πλησιάζαν οί βάρβαροι κυριεύτηκαν από πανικό και ρώτησαν τό Μαντεϊόν αν πρέπει νά καταχώσουν στή γή τους ιερούς θησαυρούς ή νά τους πάνε σ' άλλη χώρα. 'Ο 'Απόλλων τους είπε νά μή τους μετακινήσουν και πώς ήταν αυτός ικανός νά τους προφυλάξη. Έτσι οί κάτοικοι φρόντισαν μόνο για τους έαυτούς των. Τίς μέν γυναίκες και τά παιδιά έστειλαν στήν 'Αχαΐα, όλοι δε σχεδόν οί άνδρες ανέβηκαν στίς κορυφές του Παρνασσού ή κατέφυγαν στήν 'Αμφισσα και στή Λοκρίδα. Στους Δελφούς έμειναν μόνο εξήντα άνδρες μέ τον έρμηνευτή των χρησμών, τον μάντι.

»Όταν πλησίασαν οί βάρβαροι τόσο, ώστε νά διακρίνουν τό ναό, τότε ό μάντις παρατήρησε πώς έμπρός στό ναό πρόβαλαν από μόνα τους τά ιερά όπλα, πού σέ κανένα άνθρωπο δεν επιτρεπόταν νά τά μεταφέρη από τό έσωτερικό του ναού. 'Αμέσως ό μάντις έσπευσε ν' άναγγείλη τό θαύμα στους άνδρες πού είχαν παραμείνη στους Δελφούς.

»Όταν οί βάρβαροι έφτασαν έμπρός στό ναό τής Προναΐας 'Αθηνᾶς, συνέβησαν θαύματα άκόμη πιό μεγάλα από τό προηγούμενο. 'Απ' τον ουρανό έπεσαν πάνω τους δυό κεραυνοί, από δε τον Παρνασσό έπεσαν βράχοι μέ πολύ πάταγο, πού σκότωσαν πολλούς. 'Επίσης από τό ιερό τής Προναΐας άκούστηκε άλαλαγμός. Όλα αυτά προκάλεσαν τον πανικό στους βαρβάρους κι έτράπησαν σέ άτακτη φυγή. Όταν έμαθαν αυτό οί κάτοικοι των Δελφών τους κατεδίωξαν και σκότωσαν πολλούς, λίγοι δε μόνο σώθηκαν από τους βαρβάρους καταφεύγοντας στή Βοιωτία. Όσοι διασώθηκαν διηγόνταν ότι έκτός από τά παραπάνω ύπερφυσικά γεγονότα πού σημειώθηκαν στους Δελφούς, παρατήρησαν και δυό όπλίτες, πολύ ψηλότερους από κάθε άλλο άνθρωπο, νά τους καταδιώκουν και νά σκοτώνουν πολλούς. Οί δυό αυτοί, όπως λέγεται στους Δελφούς, ήσαν επιχώριοι ήρωες και ώνομάζονταν Φύλακος και Αύτονόος, άνήγειραν δε οί κάτοικοι πρós τιμήν τους δυό τεμένη κοντά στό ναό του 'Απόλλωνα».

Τους βράχους, πού έρριξε ό προστάτης των Δελφών θεός από τον Παρνασσό, όπως αναφέρει και πάλι ό 'Ηρόδοτος, έβλεπαν οί σύγχρονοί του νά κείνται στον περίβολο τής Προναΐας 'Αθηνᾶς. Και σήμερα άκόμη, στον ίδιο χώρο, βρίσκονται λείψανα από τά άπροσμάχητα αυτά όπλα του 'Απόλλωνα.

«Ύστερα απ' τη μικρή αυτή παρεκβασή ξαναγυρίζομε στο λόγο του Γαλλού Υπουργού!

«Τὴν ἀνάμνηση τῆς παλαιᾶς ἱεροουλῆς ἀποπειρας τῶν Γαλατῶν οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοὶ τους εἶχαν τὴν ευκαιρία νὰ τὴν ἐξάλειψουν καὶ νὰ ἀποπλύνουν τὸ στίγμα αὐτο, ἀνασταινοντας τὸν ἱερό ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα. Με βαθύτατη, γιὰ τὸ λόγο τοῦτο, χαρὰ παρακολουθήσαμε τὸ ὑπεροχὸ ἔργο τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐξαιρετοῦ διευθυντοῦ της. Σήμερα τὰ ἀρχαῖα ἀριστουργήματα παραδίδονται στὸ φῶς καὶ ὁ Ἀπόλων, ὁ θεὸς τοῦ φωτός τὰ χρυσιζει καὶ πάλι με τὶς ἀστραφτερές του ἀκτίνες.

«Δὲν διστασα οὔτε στιγμή νὰ κανῶ τὸ μακρινὸ αὐτὸ ταξίδι γιὰ νὰ βρεθῶ τώρα, ἐδῶ. Ἀντικρυζοντας τὰ πλήθη ποὺ μᾶς χαιρετοῦσαν στὴ διαδρομὴ μας, ἐνοιῶσα τὴ γαλλικὴ ψυχὴ, ποὺ γαλουχήθηκε μὲ τὰ ναμάτα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, νὰ ἔχη τὸν ἴδιο παλμὸ με τὴν ἑλληνικὴ.

«Σε λίγο θα ἀκολουθήσωμε τὸν ἴδιο δρόμο ἐκεῖνων, ποὺ ἐρχόνταν ἐδῶ γιὰ νὰ πατήσουν τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Θα ρωτήσωμε καὶ μεῖς τὴ χρησιμοδοτιδα:

– Ποιὸς ὁ ὑπέρτατος τῆς ἀνθρωπότητος νόμος;

Καὶ ἡ χρησιμοδοτις, ποὺ δὲν ἔπαψε νὰ ζῆ, θα μᾶς ἀπαντήσῃ:

– Ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδας, ἡ λατρεία τῶν ἡρώων, τὸ ἰδανικὸ τῆς ἐλευθερίας.

«Θ' ἀκούσωμε τὴν ἀπάντηση αὐτὴ καὶ θα βαδίσωμε μαζὶ γιὰ ἓνα μέλλον γεμάτον ὀμορφία καὶ φῶς. Ὁ ἀνθρώπος γεννήθηκε γιὰ νὰ ὑψῶνῃ τὸ βλέμμα του πρὸς τὸν Οὐρανὸ. Με τὸ βλέμμα προσηλωμένο πρὸς τὰ ψηλὰ θ' ἀγωνιστοῦμε γιὰ ἓνα καὶ μόνον σκοπὸ: Γιὰ μιὰ καλύτερη ἀνθρωπότητα ἐνωμένη με τὸ αἰώνιον κάλλος, τὴν ἀληθεῖα καὶ τὴν παγκόσμια ἁρμονία».

Σύντομη περιγραφή τῆς τελετῆς τῶν Δελφῶν δίνει ἡ ἐφημερίς «Νεὸν Ἀστὺ».

«Εἰς τὸ Στάδιον τῶν Δελφῶν, τὸ θέαμα ὑπῆρξε μεγαλοπρεπέστατον. Δέκασχιλιοὶ χωρικοὶ ἐπλήρουν τὰς βαθμίδας καὶ ἓνας φυρμός διπλωματικῶν στολῶν, φουστανελλῶν, μετῆλιων ἀραχωβιτικῶν καὶ καπέλλων ἐδίδο ἐντύπωσιν γραφικότητος καὶ ζωῆς, κινήσεως καὶ χρωμάτων. Δέκα εὐσταλεῖς χωρικοὶ ὠργανώσαν ἀγῶνα δρόμου καὶ ὁ Γάλλος Υπουργὸς τοὺς ἔδωκε βραβεῖα καὶ συνέκρουσεν αὐτὸς καὶ ὁ Ἕλληνας Υπουργὸς ποτήριον καμπανίτου. Τὸ στάδιον τῶν Δελφῶν ἀντήχησε ἀπὸ τὰς ἐπευφημίας. Ὁ Γάλλος Υπουργὸς διαρκῶς ἐπανελαμβάνε: Ζήτω ἡ Ἑλλάς! ἐνῶ γύρω δὲν ἤκουετο παρὰ –Ζήτω ἡ Γαλλία!– Ζήτω ὁ Ὄμιλος! Ἡ ἡμέρα ἐκλείσει μὲ μιαν λαμπρὴν δόξην εαρινῆς, ἡ ὁποία

ἐχρύσωνε τὰς ἀκρωρείας καὶ ἔρριπτε χρώματα μαγείας ἐπὶ τῶν μαρμάρων, τὰ ὅποια ἀφυπνίζοντο ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῶσων αἰώνων, ἐρωτῶντα:

– Ἐπανῆλθον ἄρα γε οἱ χρόνοι οἱ παλαιοί;»

Ἄς πορευτοῦμε τώρα γιὰ ἓνα νοερό προσκύνημα στὴν ἱερὴ γῆ τοῦ Ἀπόλλωνα. Ἄς βρεθοῦμε, γιὰ λίγο, στὸ ἱερό κέντρον τῶν Ἑλλήνων, στὰ παλαιὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων τους. Στούς βράχους, στὸ χῶμα, στὰ μάρμαρα, πού ἀποτελοῦσαν τὴν πεμπτουσία τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου.

Ὅλα μᾶς μιλοῦν μέ τὴ φωνὴ τῶν ἀρχαίων καιρῶν. Ἡ ψυχὴ τῶν ὠραίων πραγμάτων, ἐνσαρκώνεται μέσα μας καὶ μᾶς χαρίζει μιά στιγμή ἀπ' τὴ ζωὴ της. Μέσα σέ ἄσπρο φωτοστέφανο δόξας ἓνας ὀλόκληρος κόσμος ἀναδεύεται ἐμπρὸς μας ἐναρμόνιος, ὅπως τὴν ἐποχὴ πού ζοῦσαν οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου κι' ἀκούγονταν μελωδικοὶ σκοποὶ ἀπ' τὴ λύρα τοῦ Ἀπόλλωνα.

Καλλιμάρμαροι ναοί, περήφανα ἐπιστήλια, ἁρμονίες κιόνων, γλαφυρότητες γλυπτῶν ζωοφόρων, λευκοφόροι ἱερεῖς μέ χρυσὰ στέμματα, μυστηριακὲς Σίβυλλες, καπνοὶ θυσιῶν, πομπές προσκυνητῶν, πίστις, λατρεία, θυμιάματα, χρησμοί.

Ἀκολουθοῦμε, τώρα τὴν ὁδηγὸ καὶ συνοδὸ μας λογοτέχνηδα Δῶριδα Χρησιτίδου:

«Νὰ οἱ Φαιδριάδες! Σκληρὲς κι ἀνήλεες ξεθηκαρώνουν τίς ἀτσάλινες λεπίδες τοῦ ξεσκελιασμένου γρανιτόβραχου των γιὰ νὰ προστατέψουν τὸ ἱερό. Ἀνοίγουν τὰ χέρια κυριαρχικά κι' ἀγκαλιάζουν, σέ ἀσφυκτικὸ ἀγκάλιασμα, τὸ τέμενος πού ἦρθε νὰ χτίση φωλιά στὸν κόρφο τους. Ἀπὸ τότε, πού ἄδραξε ὁ Ποσειδῶνας τὴν τρίαινα κι ἔσεισε τὰ συθέμελα μῆγοντας στὴ γῆ, ἀπὸ τότε μένουν πιά ἐδῶ.

»Χωρὶς ἀνθρώπινο πρόσωπο παίζεται ἐδῶ ἀπὸ αἰῶνες τώρα, μιά καὶ μόνη παράστασις. Ἡ πρωταρχικὴ παράστασις τῆς Δημιουργίας τοῦ κόσμου. Μιά τρομερὴ τιτανομαχία, μᾶς διηγεῖται, ξεσήκωσε τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, τὰ συγκλόνησε συθέμελα, τὰ γκρέμισε καὶ αὐτὴ ξέμεσε τὰ σωθικά της στὸν οὐρανό, τοὺς σκληροτράχηλους βράχους, σηκώνοντας σέ ὀργισμένο ξεφύσημα σύγνεφο ἀπὸ χῶμα καὶ πέτρα. Καὶ ὅταν ξεθύμανε πιά ὁ θυμὸς, σὰ στέρωσε ἡ νίκη τῶν θεῶν, σάν πατῆσαν τὸ πόδι πάνω στοὺς τιτᾶνες καὶ κατεκάθησε τὸ γκρέμισμα, μέρωσε τὸ κατρακύλισμα, ἦρθε νὰ βάλῃ χέρι τρυφερό στὴ γήϊνη πληγὴ νὰ τὴ θερμάνῃ, νὰ τὴ γιάνῃ, ἀποδιώχνοντας τὸν ἅγριο Ποσειδῶνα καὶ τὸν τερατόμορφο Πύθωνα, καὶ ἀδερφώνοντας μέ τὴ μάνα Γῆ, ἦρθε

να λάμψη ο Ἀπολλωνας. Εδώ οι βαθυσκοισμένες από τη δονησι τοῦ σεισμοῦ, οι κοκκινότεφρες Φαιδριαδες». Οι Φαιδριαδες!

Ἀθανατή μορφιά που συνεπαίρνει
στο περασμά τοῦ χρόνου τὸ τρανό
το ὕψος τους σκορπᾷ ἀνατριχίλια
ὁ ἀντίλαλος τους κάτι θεϊκό,

τραγουδᾷ ἡ Κουλα Παπαδημητρίου

Ἀντικρυστά στις Φαιδριαδες ἡ Κίρφη γυμνή τινάζει πάνω ἀπ' τὸ ποτάμι τὸν τραχὺ ὄγκο τῆς, σηματοδεδεμένο ἀπ' τὸ μονοπάτι που ἀνεβαίνει πρὸς τὴ Δεσφίνα, τσακιστό, σαν ἀπολιθωμένο περασμά κάποιου κεραυνοῦ. Σφηνωμένος ἀνάμεσα του, ὁ Πλειστός, ἀγωνίζεται νὰ φτάσῃ στὴν ἐλευθερὴ θάλασσα. Ἡρέμο ποταμάκι, που ἀγωνιᾷ νὰ κυλήσῃ ἀνάμεσα στα σκυθρωπά και ἀπειλητικά βουνά. Ἡ προσπάθεια του παίρνει μορφὴ ἀγκομαχητοῦ. Κάτι ἀπ' τὴν ἀγωνία, που πλανιέται στὸν ἀγέρα τῶν Δελφῶν.

Να καὶ τὸ θέατρο στὸν κόρφο τῶν Φαιδριαδῶν. Βοιίζει ἀπὸ τὴν ἀντιλαλία τοῦ φαραγγιοῦ και τῶν ψηλῶν βουνῶν. Σαν στρεῖδι σφηνωμένο βαθιά στο βράχο τοῦ βουνοῦ, κάνει νὰ ἠχῆ ὀλακερὴ ἡ δελφικὴ συμφωνία.

Παρακάτω, πιο πίσω ἀπὸ τὸ περιτειχισμά τοῦ ἄλσους, προβάλλουν δώματα. Ἐνας πλατύς, με λευκὲς πλάκες δρομὸς, ἀργοανεβαίνει φιδωτός ἀνάμεσα ἀπὸ ἀφιερῶματα, που ὑψωνόνταν, μιά φορά, σὲ σχῆμα μικρῶν ναῶν, πλαί στο δρομὸ, ἀνάμεσα ἀπὸ χρυσὰ ἀγάλματα και λευκά μαρμαρίνα μνημεῖα, που στολίζουν κι' ἀπ' τίς δύο πλευρὲς τὸ δρομὸ πρὸς τὸ μεγάλο ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸ περιτειχισμά τοῦ ναοῦ, στέκουν ὀρθιές ἀκόμη, ἰωνικὲς κολῶνες, τὸ λάμπρο περιστύλιο τοῦ περιφήμου ἀναθηματος τῶν Ἀθηναίων. Ἀληθινὸ ποίημα. Ἀντικρῦζοντας τὸ ἀναλογίζομαστε ποὺ δικηὸ εἶχε ὁ Πινδαρὸς νὰ γραφῇ τὴ φράση: «Οἱ παιᾶνες μου εἶναι ναοὶ τραγουδιστοί». Τους Δελφοὺς εἶχε ἀγαπήσει ἰδιαίτερα ὁ Θηβαῖος ποιητὴς κι ἐκεῖ πέρασε τὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Κι ὅταν πέθανε κανεὶς δὲν πίστεψε πὺς ἔφυγε ἡ σκία του ἀπ' τὸν ἀγαπημένο του τόπο, και γιὰ τοῦτο οἱ ἱερεῖς τῶν Δελφῶν, καθὲ βραδύ, στέλνανε κηρυκὰ νὰ φωνάζῃ ὀλογυρά: «Πινδαρὸς ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῷ θεῷ», καλώντας τὴ σκία του νὰ περάσῃ μέσα στο ναὸ, που εἶχαν στρωμμένο τραπέζι γιὰ δύο, τὸν Ἀπόλλωνα κι' αὐτόν.

Ἀριστερά, ψηλά στο τεῖχος, τοῦ γκρεμοῦ τὸ χεῖλος, ὀρθώνεται, κρεμαστός ἀπὸ πάνω, ὁ ὑψηλὸς βῶμος. Ἐνα γύρισμα τοῦ

δρόμου ακόμη και βρισκόμαστε σέ μία μεγάλη μαρμάρινη πλατεία. Στο κέντρο ὁ ναός τοῦ Ἀπόλλωνος.

Οἱ πλατειές βαθμίδες, κομμάτια ἀπό τοίχους καί σωροί σπονδύλων, ιερά λείψανα τοῦ πρώτου μαντείου, ὁ βράχος τῆς Σίβυλλας. Εἶναι τὰ ἴχνη ὅπου βρισκόταν ὁ ἱερός ὄμφαλός κι' ὅπου, πάνω ἀπό βαθειές σχισμάδες, θρονιασμένη στόν τρίποδά της ἡ μάντισσα καί προφήτισσα διηύθυνε τίς τύχες τῶν ἀνθρώπων.

Ἄς σταθοῦμε γιά λίγο καί κάτω ἀπ' τῆ σκιά τοῦ γιγάντιου πλατάνου, πού πῆρε ζωή ἀπό τό νᾶμα τῆς Κασταλίας, πού ἀεῖρρα περνᾶ ἀπό τίς ρίζες του, ἀπ' τό κορμί του. Τό θέαμα εἶναι μαγευτικό. Παραμυθένιο πανόραμα. Ἄπ' ἐδῶ ὁ θεός τοῦ Ἥλιου μποροῦσε νά περιφέρῃ τό βλέμμα του στόν ἑλληνικό κόσμο, νά τόν ἐμψυχώνῃ καί νά κατευθύνῃ τό δελφικό πνεῦμα.

Μέ τῆ σκέψη μεθυσμένη ἀπό τήν ἱερότητα τοῦ τοπίου καί τ' ἀντίκρουσμα τῶν λειψάνων τοῦ ἀρχαίου θαύματος, εἰσερχόμαστε στό Μουσεῖο. Στήν Κιβωτό, πού φυλάσσονται τ' ἀπομεινάρια τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κάλλους καί κλέους. Στή λήκυθο, ὅπου βρίσκονται τὰ ὑπόλοιπα ἑνός μαρμάρινου κόσμου. Μετόπες, ἀετώματα, ἀγάλματα, γλυπτά. Ἀθάνατα σχήματα, πού διάσημοι σμιλευτές, μέ τήν πνοή τῆς τέχνης των, τοὺς ἔδωσαν παλμό ζωῆς. Κάθε γραμμή, τοῦ ρυθμοῦ ναός, κάθε κολώνα, κλασσικό ἀντιστύλι. Νά ἡ ζωή τῶν μαρμάρων νά φαίνωνται, περισσότερο ζωντανά ἀπό τὰ ζωντανά πράγματα.

Ἄριστούργημα ἀριστουργημάτων ὁ Ἡνίοχος. Εἶναι ὁ Βάττος, ὁ ἰδρυτής τῆς Κυρηναϊκῆς δυναστείας, πού ὁ ἀπόγονός του Ἄρκεσίλας, νικητής μέ τέθριππο στοὺς δελφικούς ἀγῶνες στά 362 π.Χ., τοῦ ἔστησε ἀναμνηστικό ἀγαλμα, κοντά στό ναό τοῦ Ἀπόλλωνα. Στήν τοποθεσία αὐτή βρέθηκε, ἀκριβῶς πρὶν 50 χρόνια, ὁ Ἡνίοχος. Παριστάνει ισχνό νέο μέ τήν ταινία τοῦ νικητῆ στά μαλλιά, μακρὺ χιτῶνα ψηλά ζωσμένο καί ὕφος σοβαρό, καθῶς ἀρμόζει σέ ἥρωα πού θά δράσῃ στά ξένα.

Ὁ Βάττος, ὅπως ὁ Χρῆστος Ζαλοκώστας μᾶς τόν παρουσιάζει, ἦταν γυιός τοῦ Κυκλαδίτη Πολύμνηστου καί τῆς μοναχοκόρης τοῦ βασιλιᾶ τῆς Κρήτης Ἐτέαρχου, πού ἦταν τόσο ἀκόλαστη ὥστε ἐγκατέλειψε τό παλάτι καί τὰ πλοῦτη κι ἐγίνε ἐταῖρα. Ὁ Βάττος κληρονόμησε ἀπό τῆ μητέρα του κράση τυχοδιώκτη, γλεντοῦσε καί τοῦ ἄρεσε νά πολεμᾶ. Κατά τὰ 640 π.Χ., τριαντάρης πιά, ἤρθε στοὺς Δελφοὺς νά ζητήσῃ ἀπ' τό Μαντεῖο τί μποροῦσε νά κάνῃ σοβαρότερο. Ὁ χρησμός τοῦ εἶπε – Βάττ' ἐπί φωνήν ἤλθες. Ἄναξ δε σοι Φοῖβος εἰς Λιβύην πέμπει, μηλοτρόφον οἰκηστήρα». Ἦταν ἐθνική τότε ἀνάγκη νά πᾶνε ἄποικοι στήν

Τριπολιτίδα για να σταματήσουν την επέκτασι προς την Ανατολή τῶν Καρχηδονίων πού είχαν ἀρχίσει, τόν εβδομον αἰῶνα, να γίνονται επικίνδυνοι για τόν Ἑλληνισμό.

Ὁ Βαττος ἀρματώσε ἀμέσως πλοία μ' ἀποφασισμένους συντρόφους, πέρασε στην Ἀφρική κι' ἐκτίσε τήν πολλή Κυρήνη. Ἐπὶ σαράντα χρόνια ὁ Βαττος χόρτασε μάχες καί νίκες, με λίγους μόνο ἀντρες, κι' ὑπόταξε πολλές βαρβαρικές φυλές. Πέρασε τή Λιβυκή ἔρημο, νίκησε τὸ στρατό τοῦ Φαραῶ κι' ἰδρύσε ἓνα ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα ἀποικιακά κράτη. Αὐτὸν τίμησε ὁ Ἀρκεσίλας, νικητῆς στοῦ τέθριππο, στήνοντας τόν περιφημο Ἡνίοχο, πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα πρότυπα τῆς γλυπτικῆς τέχνης.

Ἄς ἀφήσωμε να μᾶς τόν περιγραφή, με τήν τέχνη τοῦ λόγου, ἡ Χρηστίδου:

«Ὁ Ἡνίοχος! Ὀρθός, στητός, ατενίζει τὸ ναο τοῦ Ἀπόλλωνος, τόν ἐλαιῶνα καί τὰ βουνα στοῦ βαθος τῆς λαγκαδας, ἐκεῖ, πού κάποτε, στόν πέμπτο αἰῶνα πρὶν γεννηθῆ ὁ Χριστός, νίκησε τὸ πρωταθλημα του. Μια μπρούτζινη υπερφυσική, κι ὅμως τόσο ἀνθρώπινη κορμοστασία, ἴσια σα κολῶνα. Ζυγίζεται ἀναμεσα στοῦ παθος καί στη μετριοφροσύνη. Καί τὰ δυὸ ὀργιάζουν μέσα του. Ἐνα φρέσκο χωριατόπαιδο φλογισμένο ἀπὸ τήν ὄρμη τοῦ ἀγῶνα, ζεσταμένο ὡς τὰ μύχια ἀπὸ φλόγα καί δύναμη, ἀπὸ πόθο να φτάση πρῶτο στοῦ τέρμα. Σπιθίζουν τὰ σμάλτινα μάτια φωτιά καί προσηλωση, χοντραίνουν οἱ φλέβες καί οἱ μῦς στα πόδια καί στὰ χέρια, τὰ μόνά γυμνα, ἀνεμίζει ἀναλαφρα ὁ ποδογυρος τοῦ χιτῶνα. Νάτος, ἔφτασε, πάτησε στοῦ τέρμα. Καί ἐδῶ συντελιέται τὸ ἀνήκουστο! Ἡ κίνηση γίνεται ἀκίνησια. Στὰ μισανοιχτὰ χεῖλη, ἀπ' ὅπου ἐβγαῖνε ἡ λαχανιασμένη ἀνάσα ἴσαμε τώρα, χαράζεται μόλις καί μετὰ βίας ἓνα χαμόγελο. Δέν εἶναι χαρά, δέν εἶναι περηφάνεια. Δέν εἶναι ἰκανοποίηση. Ἐνα ἐξω-ἀνθρώπινο χαμόγελο, μιά ἥπια λάμψη σοβαρῆς καί πονεμένης γνώσεως καί ἐπιγνώσεως στοῦ βλέμμα. Ἀπ' τὰ μάτια καί τὰ χεῖλια:

– Θεέ, ἔφτασα πρῶτος, τῆ νίκη τῆ θέλησες ἐσύ, δική σου εἶναι. Τραβῶ τὰ χαλιάρια καί σταματῶ στοῦ ἀνθρώπινο τέρμα, στοῦ δικό μου. Οὔτε καί χαίρομαι, μη καί ἀμαρτήσω, μη καί ξιππαστῶ».

Δέν νοοῦνται Δελφοὶ χωρὶς τόν Ἡνίοχο. Πάντα ἐκεῖνος θα δεσπόζη στοῦ Μουσεῖο. Εἶναι ὁ ἀρματοδρόμος, κείνος τ' οὐρανοῦ, πού φαντάστηκε ὁ Πλατωνας νὰ γυρίζη στόν αἰθέρα, πάνω στοῦ ἄρμα με τὰ δυὸ ἄγρια ἄλογα. Νὰ προσπαθῆ χωρὶς ἀνάπαυση, να τὰ τίθασσέψη καί να τὰ φέρη στην ἴσια τροχιά.

Στὸ Μουσεῖο θα σταθοῦμε να θαυμάσωμε τοὺς περιφημοὺς ὕμνους πρὸς τόν Ἀπόλλωνα, με τὰ μουσικά σημεῖα: «Ἐλάτε να

τραγουδήσετε τόν Πύθιο Ἀπόλλωνα, μέ τά χρυσᾶ μαλλιά...» Βρέθηκαν στήν ἔρευνα τοῦ Θησαυροῦ τῶν Ἀθηναίων.

Παράπλευρα, κι' οἱ μετόπες τοῦ Θησαυροῦ αὐτοῦ. Ὠραιότερη ἐκείνη πού εἰκονίζει τόν Ἡρακλή νά γονατίζει τόν Ἐρυμάνθιο κάπρο.

Ἀσύγκριτη ἡ ὀμορφιά μιᾶς στήλης, πού παριστάνει ἀνθισμένο ἀγκάθι καί πάνω του χορεύουν τρεῖς κόρες.

Κι' ἀκόμη ἡ προτομή τοῦ ὠραίου ἐφήβου Ἀντίνοου, τοῦ τραγικοῦ ἐρωμένου τοῦ Ἀδριανοῦ, καθῶς καί ἡ κεφαλή τοῦ Διόνυσου.

Μεγάλο ἐνδιαφέρον ἔχουν τ' ἀνάγλυφα τοῦ Θησαυροῦ τῶν Σικυωνίων, ἔργο τοῦ ἔκτου αἰῶνα. Ἔργο γεμᾶτο παλμό, πού οἱ γλυπτες δοκιμάζουν ἀκατάπαυστα νά ἐκφράσουν κινήσεις. Στά ἀνάγλυφα αὐτά παριστάνεται, γιά πρώτη φορά στήν τέχνη ὡς τήν ἐποχή ἐκείνη, ἄλογο κατὰ πρόσωπο. Καί τό ἐκπληκτικώτερο εἶναι ὅτι ὁ καβαλάρης του δέν στέκει σάν αὐτό κατὰ μέτωπο, ἀλλά σκύβει πρὸς τόν παριστάμενο Ὀρφέα γιά νά τοῦ μιλήσῃ. Κάθε κομμάτι τοῦ γλυπτοῦ αὐτοῦ κρύβει τολμήματα: ἀσπίδες πού στενεύουν γιά νά δείξουν τήν προοπτική του κλίση, μέρη σωμάτων πού βγαίνουν ἔξω πολύ, ἐνῶ δίπλα τους ἄλλα χώνονται βαθιά, γιά νά κερδίσῃ τό ἀνάγλυφο ζωγραφικότητα.

Στίς αἰθουσες τοῦ Μουσείου καί ὁ ὀμφαλός τῆς γῆς, λειψανοφетиχιστικῆς λατρείας. Ἐνας κωνικός λίθος μέ πλούσιες διακοσμήσεις, ἀπό γλυπτές ταινίες. Οἱ ἀρχαῖοι πίστευαν πῶς οἱ Δελφοί ἦταν τό κέντρο τῆς γῆς. Ἡ παράδοση λέγει πῶς ὅταν ὁ Δίας ἀπόλυσε δύο ἀετούς, ἕνα κατὰ τήν ἀνατολή καί ἄλλο κατὰ τή δύση συναντήθηκαν στούς Δελφούς, σημεῖο γιά τούς ἀνθρώπους πῶς στό λιθάρι πού σταμάτησαν οἱ ἀετοί ἦταν ἀκριβῶς ὁ ὀμφαλός τῆς γῆς.

Καί τίποτε δέ στέκει καλύτερα στήν ὑψηλοφροσύνη τοῦ μέρους αὐτοῦ ἀπό τούς περήφανους ἀετούς, πού φωλιάζουν ἀκόμη καί τώρα στήν κορυφή τῶν Φαιδριάδων καί πού διαγράφουν μεγάλους κύκλους πάνω ἀπ' τά ἐνδοξα καί ἱστορικά αὐτά τοπία.

Στό Μουσεῖο τῶν Δελφῶν ὑπάρχει ἀκόμη, ἐκτός ἀπό τά πολυποικίλα μαρμάρινα, ὀρειχάλκινα καί πῆλινα ἀγάλματα, τά κρηπιδῶματα, τά ἐπιστύλια, τά ἀετώματα καί τίς ζωφόρες καί μιᾶ ἄπτερη Νίκη. Βρέθηκε στούς Δελφούς στίς 5 Οκτωβρίου τοῦ 1912, ἀκριβῶς τῆ μέρα πού ἡ πατρίδα μας κήρυξε τόν πόλεμο κατὰ τῆς Τουρκίας. Αὐτό θεωρήθηκε καλός οἰωνός. Ἡ Πυθία προέλεσε καί προμάντευσε τό θρίαμβο τῶν ἐλληνικῶν ὀπλων πού πράγματι ἐπακολούθησε. Ὁ τότε ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀρ-

χαιολογικής Εταιρείας Γεώργιος Μιστριώτης, ολος χαρά κι ένθουσιασμό για τό εϋρημα αυτό, έστειλε στον άρχιστράτηγο Διάδοχο Κωνσταντίνο, στο Μέτωπο, τό ακόλουθο τηλεγράφημα:

« Ο θεός του φωτός έπέτρεψε ίνα έξαχθῆ έκ τών κόλπων τῆς γῆς έν Δελφοῖς άγαλμα Νίκης, ως άριστος αἰώνος του άρξομενου ιεροϋ αγώνος και τών νικών, δι' ας συγχαίρομεν Ὑμᾶς».

Ο Απόλλων, που τόν «τρεμαν κι' οι θεοί κι όλοι τόν προσκυνούσαν», κατά τόν θεῖο Ραψωδὸ τῆς Ἰωνίας, έκανε τό θαῦμα του προμαντεύοντας τῆ νίκη τών έλληνικών όπλων.

Τά πλούτη του Απόλλωνα ἦσαν άμύθητα. Ἦταν ό πλουσιώτερος άπ' όλους τούς θεούς. Από έπιγραφές, που βρέθηκαν στους Δελφούς και στή Δῆλο πληροφορούμεθα τό πόσο μεγάλη ἦταν η περιουσία του. Βρέθηκαν σέ λίθους χαραγμένοι προϋπολογισμοί του ιεροϋ του. Παρά τίς μεγάλες δαπάνες για τήν συντήρηση όλόκληρης στρατιᾶς από ιερεῖς, ιέρειες και βοηθητικό προσωπικό, παρά τά τεραστια έξοδα για τελετές και αγώνες, οι προϋπολογισμοί έδειχναν μεγάλα περισσεύματα, ίσως γιατί οι ιερεῖς του Απόλλωνα ποτέ δέ χρησιμοδοτούσαν χωρίς σοβαρό άντάλλαγμα. Ακόμη, γιατί άπ' όλα τά μέρη τῆς Ελλάδας συνέρρεαν άμύθητα πλούτη στό δελφικό ναό, σέ χρήματα, σέ άναθήματα και σέ έργα τέχνης.

Αἰώνες και αἰώνες κύλησαν από τότε που έσβησε η δόξα του άρχαίου κόσμου τών Δελφών. Ο Χριστιανισμός ξερριζωσε από τίς ψυχές τών Ἑλλήνων τόν έκηβόλο θεό:

Τώρα οι θεοί και οι θεῖσες
πια δέν είναι,
κι' οι λειτουργοί, οι προφήτισσες,
τά ταματα, οι παιάνες
πάν όλα! πάνε τα εἰδωλα
θαμμένα, ασβολωμένα,
[βαρβαροι τα συντρίψανε
και Γαλιλαῖοι τα διώξαν.

τραγουδά ό Παλαμάς.

«Ουκέτι Φοῖβος έχει καλύβην. Ου μάντιδα δαφνην. Ου παγάν λαλέουσαν. Απέσβετο και λαλον ὕδωρ». Ρημάχτηκε η καλύβα του Φοῖβου Απόλλωνα και στέρεψε τό λαλούμενο τῆς Κασταλίας νερό. Πυθίες και Ηροφύλες και Σίβυλλες χαθῆκαν κι έπαφαν τά δαφνόφυλλα να καίν και να λιβανίζουσι κι' οι μαντισσες σταμάτησαν χρησμούς πια να προσφέρουν.

Ἔτσι ειπαν κι' έτσι νόμισαν. Μ' αυτό δέν είναι αλήθεια. Κι' αν ρημάχτηκε η καλύβα του Μουσηγέτη θεοϋ, κι' αν εκλεισαν τά

χείλη τῆς Πυθίας, τό πνεῦμα τῶν Δελφῶν καί τό νόημα τοῦ Ἄπολλωνείου χρησμοῦ πάντα ζεῖ.

Γιέ τῆς Λητῶς,
 Κι ἄν στρώθηκε συντρίμματα
 τό θεῖο σου τέμενος στή γῆ,
 πού εἶναι τῆς γῆς τό κέντρο,
 ὅμως ἡ δάφνη ἡ μαντική
 φυτρώνει πάντα καί πετᾶ
 βλαστάρια τόσα
 γιά μιάν Πυθίαν πού κατοικεῖ
 μέσ στήν ψυχή μας καί μιᾶ
 τή μυστική της γλῶσσα

τραγουδᾶ ὁ ἀλησμόνητος Συμρναῖος ποιητής Στέλιος Σπεράντσας.

Μέ τή μυστική γλῶσσα τῆς Πυθίας οἱ ἄνθρωποι κάθε ἐποχῆς καί κάθε τόπου, μαζί μέ τό θρόϊσμα τοῦ Ἄλσους τῶν Δελφῶν καί τό κελάρυσμα τῆς ἀείρουης Κασταλίας, θ' ἀκούνε καί τά λόγια τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνα:

– «Νά βασιλεύη πάντα στίς ψυχές σας ἡ Δελφική Ἰδέα. Τό πνεῦμα τῶν Δελφῶν ἄς μή πάψη ποτέ νά ζῆ καί νά σᾶς κυβερνᾶ. Ἀπολυτρωθῆτε ἀπό τά μίση καί τίς ἐχθρότητες. Δημιουργήσετε ἕνα κόσμο ψυχικῆς γαλήνης, ἀνώτερης ἀρμονίας, ἀδελφικόν, ὅλο ἀγάπη. Καί κλείσετε μέσα σέ μιά μόνη λέξι, τή λέξη ε ἰ ρ ῆ - ν ῆ , ὅλους τοὺς νόμους κι' ὅλο τό νόημα τῆς ζωῆς».

Η «ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΜΥΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Μίρκα Κωτσαριδη

Κάπως καθυστερημένα ίσως άτενίζουμε νέο έτος 1993. Με τόλμη, θάρρος και όραματισμό. Πέρα από στενές άστρολογικές έρμηνειες και παρερμηνειες, η Θεοσοφική Έταιρία σαν παρακαταθήκη τής γνώσης είναι ένας πνευματικός όργανισμός που έχει γράψει ιστορία και που κοιτάζει τό μέλλον με παρρησία. Η μεγάλη μεταστάσα άδελφή μας Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι αφησε τεράστιο έργο πίσω τής, έργο που συνέχισε η Πρόεδρος τής Έταιρίας Ανί Μπεζάν, συνεχίστρια τής όποιας είναι η σημερινή Πρόεδρος Ράντα Μπάρνιεφ στό άσραμ στό Αντνάρ.

Η Θεοσοφική Έταιρία άκολουθει πιστά τις έντολές τών Διδασκάλων (Μαχάτμα) στόν προγραμματισμό τών στοών. Συνεχίζει τό νήμα τών Αντίπτες και δέχεται τήν χάρη και εύλογία Τους. Είναι ένας χαρισματικός πνευματικός όργανισμός, όχι όμως τόσο μαζικός. Η μήση είναι έργο τών όλίγων και εκλεκτών ψυχών που είναι ώριμες από καιρό στό νά δεχθοούν τήν κλήση για μαθητεία.

Μαθητεία δέν σημαίνει παρακολουθεϊ κάποιες διαλέξεις, μαθητεία σημαίνει: μένω ξάγρυπνος πνευματικά, ώστε νά άνοιξει τό τρίτο μου μάτι και νά γίνω ένορατικός, νά άφυπνιστοούν τά σάκρας (κέντρα) και νά αναπτύξω τις λανθάνουσες μου δυνάμεις, πράγμα που άποτελεϊ και τόν τρίτο σκοπό τής Θεοσοφικής Έταιρίας. Λίγοι οί εκλεκτοί, όμως και λιγότεροι οί Μύστες.

Σέ άναμονή του Ματριγία,

ΕΤΑΙΡΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Β. ΓΟΥΣΙΟΥ – ΠΕΛΑΣΓΟΥ

1) ΝΕΟΙ ΔΡΥΪΔΑΙ

Ἐν μέσω τοῦ δρυμῶνος, εἰς ξέφωτον ἱερόν
 κατά τῶν Προγόνων τήν παράδοσιν εὐλαβῶς
 οἱ Δρυΐδαι τῆς Ἑλλάδος ἐσυνάχθημεν
 τά τῆς Θρησκείας ἡμῶν νά τελέσωμεν
 καί τās λειτουργίας.
 Μὲ κλάδους Δρυός στεφανωμένοι
 εἰς τῶν Ἀμαδρυάδων ποτέ τό Ἱερόν Δάσος,
 τῆς Μακεδονίας μας,
 προσήλθαμεν πιστοί
 εἰς ὅ,τι τῆς Μητέρας Δήμητρος
 ἢ παλαιά ἀνάμνησις ἐπιβάλλει νά προσφέρωμεν.
 Εἴμεθα ἐν πλήρει συγκινήσει
 καί δακρύνοντες δι' αὐτήν τήν ἀπροσδόκητον
 – (μέσ' τήν σιωπήν μας ὅλοι
 μετὰ μακραιῶνα σιγήν καί φόβον)–
 αὐτήν σύναξιν
 – πού ἢ βαθεῖα πίστις καί ἀγάπη
 εἰς ὅ,τι τόν Ἑλληνισμόν ἐλάμπρυνεν–
 πού μέ τόσην φροντίδα καί ἀκοίμητον καρτερίαν
 χρόνια πολλά προετοιμάσαμε νά γίνη,
 ὡσάν τόν κρίκο πού ἔσπασε
 πρό μιᾶς καί μισῆς χιλιετίας
 νά θέλωμεν καί πάλιν νά προσθέσωμεν
 στόν Ἱερόν τοῦ Ἑθνους μας Δεσμόν.

2) ΜΝΗΜΗ

Περιμένουμε χρόνους, αἰῶνας, ἀμίλητοι
 κάτω ἀπό τοὺς γυμνοὺς βράχους τοῦ γρανίτου
 μέ τό γιγάντιο ἄγαλμα τῆς Μητέρας νά κλαίη
 θηλάζοντας ἀπ' τοὺς μαστοὺς της τά χελιδόνια
 ταῖς ἐλπίδες μας.
 Πέρα ἀπό τό ἀμίλητο νερό τῆς πίκρας
 μᾶς κτυποῦσε ὁ ἀέρας τῶν καμμένων ἱερῶν μας.
 Στά μάτια μας ἔμπαινε ὁ καπνός τῶν δαφνῶνων.
 Ἡμέραις καί νύκταις ἀκούοντο οἱ ξένες φωνές
 τῶν φαιοχιτῶνων

τῶν δούλων ἑνος ἀλλότριου θεοῦ
 γέρου καὶ ἀλλοπρόσαλλου
 πού στήν Ἑλλάδα θέλουν μέ τό μαχαίρι νά ἐπιβάλλουν.
 Εζήσαμε αἰῶνας ἔτσι
 μέ τό ἀλάτι τῆς μοναξιάς μας στό στόμα
 καίγοντας τήν μικρή φωτιά στήν ἐστία τῆς μνήμης,
 κρατώντας τήν ἄσβεστη σ' ὅλη αὐτή
 τήν μεγάλη νύκτα τῆς ἀγρυπνίας.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΙΛΙΣΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ 208 σελ. 366

Στό τελευταῖο τεῦχος τοῦ Ἰλισσοῦ, πού εἶχε τήν καλωσύνη νά φιλοξενήσει ὀρισμένες σκέψεις μου, παραλήφθηκαν ἀρκετές λέξεις, ἔτσι πού νά ἀλλοιώνεται ἐκεῖνο πού ἤθελα νά πῶ. Δέν ξέρω πού ὀφείλεται τό λάθος, ἴσως νά στάλθηκε λαθεμένο ἀντίγραφο. Παρακαλῶ λοιπόν, δημοσιεύετε στό ἐπόμενο τεῦχος σας τήν παρακάτω συμπλήρωση:

«ὅμως χαρακτηριστικά τῆς καθαρῆς, τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης, εἶναι ἡ ἀνιδιοτέλεια, ἡ αὐτάρκεια ἐκείνου πού ἀγαπάει, ὅλους καί ὄχι ἐπιλεκτικά, τό αἶσθημα *ὅτι δέν περιμένεις τίποτε γιά ἀντάλλαγμα, ἀλλά ὅτι ἐνεργεῖς ἔτσι, βλέποντας τόν ἑαυτο σου ὡς τμήμα μιᾶς ὁλότητας*

Δηλαδή παραλειφθηκαν λέξεις μετά τήν λέξη αἶσθημα.

Μέ ἀδελφική ἀγάπη

Γ.Α. ΚΟΥΚΟΥΒΙΝΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΚΔΡΟΜΩΝ
(ΠΡΩΗΝ ΤΕΚΤ. ! ΟΜ. ΄. ΕΚΔΡΟΜΩΝ)

Ο «ΙΛΙΣΟΣ» ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ «ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» ΧΑΡΜΟΣΥΝΩΣ ΕΔΕΧΘΗΣΑΝ ΤΗΝ ΕΙΔΗΣΙΝ ΤΗΣ ΤΙΜΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΝ ΑΥΤΗΣ ΤΗΝ 29η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1992:

«ΟΤΙ ΧΡΟΝΩ ΜΑΚΡΩ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΣΙΝ ΤΕ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙΣ ΤΡΟΠΟΙΣ ΤΗΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΑΓΑΠΗΝ ΑΔΙΑΛΕΙΠΤΩΣ ΔΙΑΔΙΔΟΝΤΕΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΠΟΛΛΑΠΛΩΣ ΩΦΕΙΛΟΥΣΙΝ».

ΠΡΟΣ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΑ ΘΕΡΜΟΤΑΤΑ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΟΤΙ ΤΑ ΑΡΙΣΤΑ ΠΡΑΤΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1927 ΜΕ ΕΜΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΤΟ: «ΦΥΣΙΣ - ΑΛΗΘΕΙΑ - ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ».

ΣΥΝΙΣΤΑ ΔΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ ΕΙΣ ΟΛΟΥΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ. (ΤΗΛ. 3236703)

Η Θεοσοφική Εταιρία εν Ελλάδι
 Βουκουρεστίου 25, 106 71 Αθήνα
 Τηλ. 3620 702

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ
ΑΠΡΙΛΙΟΥ - ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 1993
Είσοδος Έλευθέρα – Βουκουρεστίου 25, ώρα 8 μ.μ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1993

1	Πεμπτη	ARTEMIS	Αν. Τριανταφυλλοπουλος – Διδασκαλιες τής εσωτερικής επιστημης
2	Παρασκευη	Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ	Π. Αναγνώστου – Εαρινη Ισημερια - Η θεα του Καλλους
6	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Θ. Καφετζοπουλος – Οι επιθυμιες και η εκπληρωσι τους
8	Πεμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Χαρ. Κατσαρδής – Η ψυχη κατα τους Χαλδαιους
9	Παρασκευη	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Άντζακας – Κρισαναμούρτι
20	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Π. Παπασλιωτης – Η θεοσοφια στην πραξη
22	Πεμπτη	ARTEMIS	Χρ. Καμαρωτακης: Περι των διδασκαλων τής Σοφίας – Μερσ Γ
23	Παρασκευη	Κ. ΜΕΛ/ΣΟΣ	Π. Αναγνώστου – Εσωτερικο φώς εκ των Πυθαγορειων
27	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Θ. Καφετζοπουλος – Ζωντας την καθημερινοτητα (υπο το πρισμα των διδασκαλων)
29	Πεμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Γ. Σιβρής – Ο ρολος τής Θ.Ε. στην αναμορφωση του ανθρωπου
30	Παρασκευη	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Άντζακας – Κρισαναμουρτι

ΜΑΪΟΣ

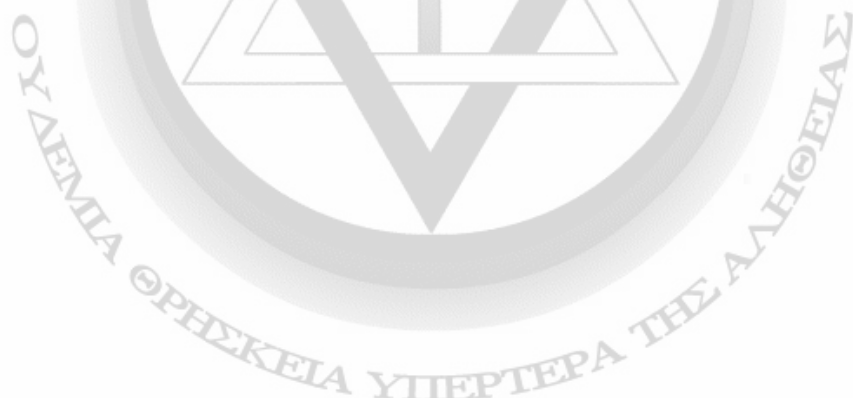
4	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Π. Παπασλιωτης – Η στιγμη του θανατου
6	Πεμπτη	ARTEMIS	Αν. Τριανταφυλλοπουλος – Διδασκαλιες τής εσωτερικής επιστημης
7	Παρασκευη		ΕΟΡΤΗ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ
11	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Θ. Καφετζοπουλος – Η πραγματικη γνωση του εσωτερικου εαυτου
13	Πεμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Χαρ. Κατσαρδής – Η ψυχη κατα την Παλαια Διαθηκη
14	Παρασκευη	Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ	Παν Αναγνώστου – Εσωτερικο φώς εκ των Πυθαγορειων
18	Τριτη	ΗΛΙΟΣ	Θ. Καφετζοπουλος – Ασκησεις-οφελη και βλαβες (κατα τους Διδασκαλους)
20	Πεμπτη	ARTEMIS	Χρ. Καμαρωτακης – Περι αρετής

21	Παρασκευή	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας: Κριναμούρτι
25	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Κ. Ἡλιάδης – Ὀρφείας καὶ ὄρφικοί
27	Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Γ. Σιβήρης – Ὁ ρόλος τῆς Θ.Ε. στὴν ἀναμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου
28	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ	Παν. Ἀναγνώστου – Ἐσωτερικὸ φῶς ἐκ τῶν Πυθαγορείων

ΙΟΥΝΙΟΣ

1	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Π. Παπασλιώτης – Θεοσοφία καὶ Πνευματισμός
3	Πέμπτη	ΑΡΤΕΜΙΣ	Ἄν. Τριανταφυλλόπουλος – Διδασκαλίες τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιστήμης
4	Παρασκευή	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας – Κριναμούρτι
10	Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Συζήτηση περὶ μετενσαρκώσεως
11	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ	Παν. Ἀναγνώστου – Ἐσωτερικὸ φῶς ἐκ τῶν Πυθαγορείων

Ἡ Στοά τοῦ Βόλου «Ἐλευθερία» συνεδριάζει κάθε δεῦτερο Σάββατο μέ θέμα: «Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας».

... νά στείλης τή συνδρομή σου
γιά τό 1993 δραχ. 2.500

Η ετήσια συνδρομή γιά τό 1993 ΓΕΝΙΚΕΥΕΤΑΙ στό ΕΠΙΠΕΔΟ ΦΙΛΙΑΣ, πού τήν ανέβασαν έθελοντικά τό μέγιστο μέρος τών συνδρομητών. Ο ΓΛΙΣΟΣ θά μπορέση νά ανταποκριθή στά έξοδά του, ΜΟΝΟΝ αν οι συνδρομηταί εμβάσουν ΑΜΕΣΩΣ τήν συνδρομή τοῦ έτους καί αναπτύξουν δραστηριότητα γιά τήν ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ τών συνδρομητών.

Ελπίζομε, οτι δέν θά χρειασθῆ υπόμνησις. Καί μέ τήν προσδοκία αὐτή, ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ θερμά γιά όλα ὅσα οι αγαπητοί συνδρομηταί μας θά πράξουν.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τά Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ» είναι Βουκουρεστίου 25, α' όροφος, Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά κάθε ημέρα από 10.30-1, εκτός Σαββάτου και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν, αποστέλλετε με ταχυδρομικήν ή τραπεζικήν έπιταγήν εις τήν διεύθυνσιν: «Πολυδεύκη Αντζακ, Βουκουρεστίου 25, α' όροφος Κωδ. 106 71, Αθήνας». Η αποστολή με Τραπεζική έντολή μας δυσκολεύει πολύ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΛΙΣΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

- ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1992: 2.000 Δρχ.
- ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993: 2.500 Δρχ.

ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

- ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1992: 3.000 Δρχ.
- ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993: 3.500 Δρχ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

- ΗΛΙΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: ΠΕΤΡΕΣ
- ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΙΕΤΤΟΥ:
  - 1) ΤΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ,
  - 2) ΤΑ ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ,
  - 3) ΤΑ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ
- ΝΙΚΟΣ Α. ΤΕΝΤΑΣ: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΠΟΙΗΜΑΤΑ)
- Γ. ΚΑΚΑΔΕΛΛΗ: ΧΙΟΝΙΑ ΚΑΙ ΧΑΜ-ΣΙΝΙΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ίσ. Φελλούς
Μυτιλήνη: Γ. Χωριατέλλης
Ξάνθη: Μάριος Κουτσοουρίδης
Πάτρα: Αθ. Κοντοσάκης
Ρέθυμνο: Αντ. Βιστάκης
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σέρραι: Ανέστης Σάββας
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Κύπρος: Θεοφ. Παναγιώτου,
Τ.Κ. 1720, ΛΕΥΚΩΣΙΑ. Τηλ. 474.815

ΔΩΡΕΕΣ

ΣΤΗ ΘΕΟΣ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Η ΑΔ. ΑΡ. ΤΖΟΥΛΑΤΗ
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ
ΣΠ. ΝΑΓΟΥ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΔΡΧ. «65.000»

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»
της Θεοσοφικής Έταιρίας
έν Έλλάδι
Βουκουρεστίου 25- Αθήναι 106 71
Ίδρυτής:
† ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης-Διευθυντής:
Πολυδεύκης Αντζακας
Τιμή τεύχους: Δρχ. 500
ΙΑΝ.-ΦΕΒΡ. 1993

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» Βουκουρεστίου 25
α' όροφος, Κωδ. Ταχ. 106-71 Τηλ. 3620.702

H.P. Blavatsky	Ο εσωτερικός χαρακτήρας των Ευαγγελίων	900
H.P. Blavatsky	Το κλειδί της Θεοσοφίας	2.500
H.P. Blavatsky	Η φωνή της αιχής	1.000
An. Besant	Θάνατος και Υπερπέραν	1.000
An. Besant	Η εξέλιξις της ζωής και της μορφής	1.300
C.W. Leadbeater	Η μυστική ιστορία του Τεκτονισμού	2.200
N. Sri Ram	Προσεγγίσις προς την Πραγματικότητα	1.200
N. Sri Ram	Αι βαθύτεραι όψεις της Ζωής	1.200
Irving S. Cooper	Η Μετενοάρκωσις	1.200
Vivekananda	Κάρμα - Γιόγκα	1.000
Eliphas Levi	Τό μεγα απόρρητο α' μέρος	1.000
" "	" " β' μέρος	1.500
" "	Τό βιβλίον των Σοφών	1.200
Luis Claude de Saint Martin	ECCE HOMO	900
Papus	Μετενοάρκωσις	1.500
"	Πραγματεία επί των απόκρυφων επιστημών	3.000
ΥΒ Μπερτου	Διδασκαλίαι των Δρυιδών	1.000
Φράντς Χάρτμαν	Ο Παρακελσός και η διδασκαλία του	2.300
Αντ. Ανδριανοπούλου	Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι	2.500
Αντ. Ανδριανοπούλου	Ο άνθρωπος και η ζωή	2.500
Αντ. Ανδριανοπούλου	Οι Νόμοι της Ζωής	1.200
Ίω. Βασιλή	Τό Σημειωματάριο ενός Μύστου	2.500
Ίω. Βασιλή	Τά φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου	800
Παρισδιόν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι χαρτόδετοι	2.500
«ΙΛΙΣΟΣ»	Έπιλογή 1956-58, 1959-61, 1962-65 έκαστη δεμένη	3.000
«ΙΛΙΣΟΣ»	Έπιλογή 1966-1970 χαρτόδετος	2.500
	Έπιλογή 1966-1970 δεμένη	3.000

Τά έξοδα επί αντίκαταβολή επιβαρύνουν τον αγοραστή

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 500

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 2.500, Έξωτ. Δρχ. 3.500

(Για τό έτος 1993)

FRANZ HARTMANN

**Ο ΠΑΡΑΚΕΛΣΟΣ
ΚΑΙ Η ΟΥΣΙΑ
ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ**

Μία συστηματική παράθεση τῶν βασικῶν διδασκαλιῶν τοῦ μεγαλύτερου Δυτικοῦ ἀλχημιστῆ καὶ ἀποκρυφιστῆ ἀπὸ τὸν διακεκριμένο ἐρευνητῆ καὶ Θεόσοφο Φράντς Χάρτμαν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ
Θεμιστοκλέους 38 – Ἀθήνα 106 78
Τηλ. 363.0824 - 362.9695